II

(Ne teisėkūros procedūra priimami aktai)

REKOMENDACIJOS

KOMISIJOS REKOMENDACIJA (ES) 2021/1700

2021 m. rugsėjo 15 d.

dėl mokslinių tyrimų, kuriuose naudojamos dvejopo naudojimo prekės, kontrolės vidaus atitikties užtikrinimo programų pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/821, nustatantį Sąjungos dvejopo naudojimo prekių eksporto, persiuntimo, susijusių tarpininkavimo paslaugų, techninės pagalbos ir tranzito kontrolės režimą

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į 2021 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2021/821, nustatančio Sąjungos dvejopo naudojimo prekių eksporto, persiuntimo, susijusių tarpininkavimo paslaugų, techninės pagalbos ir tranzito kontrolės režimą (Reglamentą (ES) 2021/821) ([1]), 26 straipsnio 1 dalį,

kadangi:

(1) Reglamentu (ES) 2021/821 nustatomas Sąjungos dvejopo naudojimo prekių eksporto, susijusių tarpininkavimo paslaugų, techninės pagalbos, tranzito ir persiuntimo kontrolės režimas;

(2) veiksminga, vienoda ir nuosekli dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolės sistema yra būtina siekiant skatinti ES ir tarptautinį saugumą ir užtikrinti, kad būtų laikomasi valstybių narių ir Europos Sąjungos (ES) tarptautinių įsipareigojimų ir pareigų, ypač susijusių su ginklų neplatinimu, ir skatinti ES veiklos vykdytojams sudaryti vienodas veiklos sąlygas;

(3) bendri metodai ir praktika, susiję su vidaus atitikties užtikrinimo programomis, gali padėti visoje ES vienodai, veiksmingai, efektyviai ir nuosekliai taikyti kontrolės priemones;

(4) atsižvelgiant į didėjančią eksporto kontrolės svarbą integruotose rinkose, greitą mokslo ir technologijų pažangą, mokslinių tyrimų organizacijų ir mokslininkų vaidmenį ir į tai, kaip Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų sektorius gali pritraukti viešąsias ir privačiąsias investicijas iš viso pasaulio, eksporto kontrolės veiksmingumas labai priklauso nuo mokslinių tyrimų institucijų informuotumo ir jų aktyvių pastangų laikytis eksporto apribojimų; šiuo tikslu mokslinių tyrimų institucijos gali taikyti vidaus politiką ir procedūras, taip pat vadinamas vidaus atitikties užtikrinimo programa;

(5) šioje rekomendacijoje pateikiamos bendrosios nuostatos, skirtos padėti mokslinių tyrimų organizacijoms ir jų mokslininkams, tyrimų vadovams ir už atitikties užtikrinimą atsakingiems darbuotojams nustatyti, valdyti ir mažinti su dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrole susijusią riziką ir padėti laikytis atitinkamų ES ir nacionalinės teisės aktų;

(6) šioje rekomendacijoje taip pat pateikiamos bendrosios nuostatos, skirtos padėti valstybių narių kompetentingoms institucijoms rengti konkrečias informavimo programas, taip pat padėti joms vertinti su mokslinių tyrimų veikla susijusią riziką, vykdant įsipareigojimą priimti sprendimus dėl Reglamento (ES) 2021/821 I priedo sąraše nurodytų dvejopo naudojimo prekių eksporto leidimų;

([1]) OL L 206, 2021 06 11, p. 1.

(7) šią rekomendaciją 2019 m. ir 2020 m. išsamiai išnagrinėjo Dvejopo naudojimo prekių koordinavimo grupė ir joje atsižvelgta į pastabas, kurios buvo gautos per 2020 m. paskutinį ketvirtį vykusias viešas konsultacijas;

(8) ši rekomendacija turėtų būti neprivaloma, mokslinių tyrimų organizacijos ir mokslininkai ir toliau turi vykdyti savo įsipareigojimus pagal Reglamentą (ES) 2021/821, o Komisija turėtų užtikrinti, kad ši rekomendacija laikui bėgant išliktų aktuali,

PRIĖMĖ ŠIĄ REKOMENDACIJĄ:

Rekomenduojama, kad valstybės narės ir eksportuotojai, įskaitant mokslinių tyrimų organizacijas ir mokslininkus, atsižvelgtų į šios rekomendacijos priede pateikiamas neprivalomas gaires, kad galėtų vykdyti savo įsipareigojimus pagal Reglamentą (ES) 2021/821.

Priimta Briuselyje 2021 m. rugsėjo 15 d.

Komisijos vardu
Valdis DOMBROVSKIS
Vykdomasis pirmininkės pavaduotojas

PRIEDAS

TURINYS

Įžanga 4
Žodynėlis 4
1 skyrius. Vadovybei skirta įžanga 8
2 skyrius. Mokslininkams skirta informacija 9
2.1. Įžanga 9
2.2. Mokslinių tyrimų sritys ir scenarijai, kai gali būti taikoma dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolė . 9
2.3. ES dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolės sistemos pagrindai 11
2.3.1. ES dvejopo naudojimo prekių reglamentas 11
2.3.2. Kaip skaityti dvejopo naudojimo prekių kodus? 13
2.3.3. Programinės įrangos kontrolė (D pakategorė) 14
2.3.4. Technologijų kontrolė (E pakategorė) 15
2.3.5. Dvejopo naudojimo prekių kontrolės netaikymas 17
2.3.6. Kontroliuojama veikla 20
2.3.7. Leidimų tipai 21
2.3.8. Į sąrašą neįtrauktų dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolė 22
2.3.9. Grėsmės 23
2.3.10. Techninės pagalbos kontrolė 23
2.3.11. Eksporto kontrolė ir ribojamosios priemonės (sankcijos) 23
2.3.12. Dažnai užduodami klausimai 23
3 skyrius. Vidaus atitikties užtikrinimo programos, susijusios su moksliniais tyrimais, kuriuose naudojamos dvejopo naudojimo prekės, parengimas arba peržiūra 24
3.1. Rizikos vertinimas 25
3.2. Pagrindiniai VAUP elementai 25
3.2.1. Aukščiausiojo lygio vadovybės įsipareigojimas užtikrinti atitiktį 26
3.2.2. Organizacinė struktūra, atsakomybė ir ištekliai 26
3.2.3. Mokymas ir informuotumo didinimas 28
3.2.4. Eksporto tikrinimo procesas ir procedūros 29
3.2.5. Veiklos rezultatų peržiūra, auditai, pranešimų teikimas ir taisomieji veiksmai 34
3.2.6. Įrašų registravimas ir dokumentai 35
3.2.7. Fizinis ir informacijos saugumas 36
Priedai 52
1 priedas. Mokslinių tyrimų sritys, kuriose yra didesnė tikimybė, kad bus taikoma dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolė 38
2 priedas. Mokslinių tyrimų scenarijai, kai gali būti taikoma eksporto kontrolė 40
3 priedas. Grėsmių sąrašas 42
4 priedas. Naudingi klausimai kuriant mokslinių tyrimų organizacijos VAUP 44
5 priedas. Dvejopo naudojimo prekių eksportui ir persiuntimui ES viduje taikomų licencijų reikalavimų schema 47
6 priedas. Galimos atitikties užtikrinimo organizavimo struktūros mokslinių tyrimų organizacijoje pavyzdžiai 48
7 priedas. Dvejopo naudojimo prekių licencijų reikalavimų santrauka 50
8 priedas. Technologinės parengties lygiai 51
9 priedas. Nuorodos ir kontaktinė informacija 52

Įžanga

Šios gairės rengiamos siekiant padėti mokslinių tyrimų organizacijoms ([1]) ir jų mokslininkams, tyrimų vadovams ir už atitikties užtikrinimą atsakingiems darbuotojams nustatyti, valdyti ir mažinti su dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrole susijusią riziką ir padėti laikytis atitinkamų ES ir nacionalinių teisės aktų.

Gaires sudaro trys skyriai ir keletas priedų. Trys skyriai sudaryti taip, kad galėtų būtų naudojami kaip atskiri dokumentai. Skaitant visus skyrius vienu metu, pateikiami paaiškinimai šiek tiek sutampa. Toks principas pasirinktas apgalvotai. 1–3 skyriai yra skirti šioms tikslinėms auditorijoms:

— 1 skyrius yra mokslinių tyrimų organizacijų vadovybei skirta įžanga ir joje pabrėžiama, kaip svarbu, kad aukščiausiojo lygio vadovybė laikytųsi įsipareigojimo užtikrinti atitiktį įgyvendinant proporcingas ir veiksmingas vidaus atitikties užtikrinimo priemones.

— 2 skyriuje pateikiama mokslininkams skirta informacija, įskaitant dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolės pagrindus, kontrolės sąrašo supratimą ir galimą poveikį su moksliniais tyrimais susijusiai veiklai.

— 3 skyriuje už atitikties užtikrinimą atsakingiems darbuotojams pateikiamos konkrečios rekomendacijos, kaip rengti ir peržiūrėti vidaus atitikties užtikrinimo programą.

Šios gairės priimamos pagal 2021 m. gegužės 20 d. reglamentą (ES) 2021/821, nustatantį Sąjungos dvejopo naudojimo prekių eksporto, persiuntimo, susijusių tarpininkavimo paslaugų, techninės pagalbos ir tranzito kontrolės režimą (toliau – ES dvejopo naudojimo prekių reglamentas). Komisija ateityje jas gali atnaujinti, atsižvelgdama į besikeičiančias aplinkybes, įskaitant visus atitinkamus ES eksporto kontrolės sistemos pakeitimus.

Šiose gairėse naudojami pavyzdžiai, kuriuose pateikiamas su dvejopo naudojimo prekių kodais susijęs tekstas, yra iliustracinio pobūdžio. Jie parinkti iš ES dvejopo naudojimo prekių reglamento I priedo, paskutinį kartą atnaujinto 2020 m. Aktualiausia klasifikacija pateikiama naujausioje I priedo versijoje.

Jeigu mokslinių tyrimų organizacijai susipažinus su šiose gairėse pateikta informacija kyla klausimų dėl atitinkamų jos mokslinių tyrimų kontrolės statuso arba ji norėtų pateikti daugiau su šiomis gairėmis susijusių paklausimų, ji turėtų kreiptis į ES valstybės narės, kurioje ji yra įsteigta, nacionalinę kompetentingą instituciją ([2]).

Šios gairės grindžiamos 2019 m. rugpjūčio mėn. paskelbtomis ES dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolės vidaus atitikties užtikrinimo programų gairėmis ([3]) dėl galiojančių rekomendacijų ES valstybių narių akademinėms įstaigoms ir mokslinių tyrimų organizacijų geriausios praktikos.

Šiose gairėse atsižvelgiama į pastabas, kurias Komisija gavo 2020 m. ketvirtąjį ketvirtį vykusių tikslinių viešų konsultacijų metu ([4]). Gairių projektas buvo įvertintas labai teigiamai ir buvo pateikta keletas labai naudingų pasiūlymų. Visų pirma buvo patobulinta gairių struktūra ir pašalinti tam tikri sutapimai bei įtraukti papildomi paaiškinimai dėl programinės įrangos kontrolės.

ŽODYNĖLIS

Šiame žodynėlyje paaiškinami arba apibrėžiami pasikartojantys šiose gairėse vartojami terminai. Žvaigždute pažymėti terminai pagrįsti ES dvejopo naudojimo prekių reglamente vartojamomis apibrėžtimis. Žvaigždute nepažymėti aprašymai neturėtų būti suprantami kaip teisiškai privalomos apibrėžtys.

([1]) Šiose gairėse mokslinių tyrimų organizacijomis laikomi mokslinius tyrimus atliekantys subjektai, veikiantys akademiniame ar mokslinių tyrimų sektoriuje, nepriklausomai nuo jų teisinio statuso (veikiantys pagal privačiąją arba viešąją teisę) ar finansavimo būdo, kurių pagrindinis tikslas yra savarankiškai vykdyti fundamentaliuosius mokslinius tyrimus, pramoninius tyrimus ar eksperimentinę plėtrą arba plačiai informuoti apie tokios veiklos rezultatus vykdant mokymo, publikacijų rengimo ar žinių perdavimo veiklą. Jie apima universitetus, universitetines kolegijas, mokslo akademijas, taikomųjų mokslinių tyrimų centrus ir laboratorijas.

([2]) Kompetentingų institucijų sąrašas pateiktas 9 priede.

([3]) 2019 m. liepos 30 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2019/1318 dėl prekybos dvejopo naudojimo prekėmis kontrolės vidaus atitikties užtikrinimo programų pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 428/2009, paskelbta 2019 m. rugpjūčio 5 d. (OL L 205, 2019 7 30, p. 15) – taip pat žr. http://data.europa.eu/eli/reco/2019/1318/oj.

([4]) Išsami viešų konsultacijų informacija pateikiama čia: https://trade.ec.europa.eu/consultations/index.cfm?consul_id=292.

Terminas	Aprašymas arba apibrėžtis
Australijos grupė (AG)	Eksporto kontrolės režimas, skirtas cheminės ir biologinės gamybos įrangai, medžiagoms ir technologijoms kontroliuoti. Taip pat žr. https://www.dfat.gov.au/publications/minisite/theaustraliagroupnet/site/en/index.html.
Biologinių ir toksinių ginklų konvencija (BWC)	Konvencija dėl bakteriologinių (biologinių) ir toksinių ginklų kūrimo, gamybos ir saugojimo uždraudimo bei jų sunaikinimo.
Branduolinio ginklo neplatinimo sutartis (NPT)	Branduolinio ginklo neplatinimo sutartis.
Branduolinių tiekėjų grupė (NSG)	Su branduolinėmis medžiagomis susijusių prekių ir technologijų eksporto kontrolės režimas. Taip pat žr. https://www.nuclearsuppliersgroup.org/en/.
Cheminio ginklo uždraudimo konvencija (CWC)	Konvencija dėl cheminio ginklo kūrimo, gamybos, kaupimo ir panaudojimo uždraudimo bei jo sunaikinimo.
Dvejopo naudojimo prekės*	Prekės, įskaitant programinę įrangą ir technologijas, kurios gali būti naudojamos ir civiliniams, ir kariniams tikslams, taip pat prekės, kurios gali būti naudojamos branduoliniams, cheminiams ar biologiniams ginklams ar jų siuntimo į taikinį sistemoms projektuoti, kurti, gaminti ar naudoti, įskaitant visas prekes, kurios gali būti ir neskirtos sprogdinti, ir gali kokiu nors būdu būti susijusios su branduolinių ginklų ar kitokių branduolinių sprogstamųjų įtaisų gamyba.
Eksportas*	— Eksporto procedūra, kaip apibrėžta Sąjungos muitinės kodekso 269 straipsnyje; — reeksportas, kaip apibrėžta Sąjungos muitinės kodekso 270 straipsnyje; reeksportu taip pat laikomi tie atvejai, kai tranzito per Sąjungos muitų teritoriją metu pagal ES dvejopo naudojimo prekių reglamento 2 straipsnio 11 punktą turi būti pateikta išvežimo bendroji deklaracija, nes pasikeitė galutinė atitinkamų prekių paskirties vieta; — laikinojo išvežimo perdirbti procedūra, kaip apibrėžta Sąjungos muitinės kodekso 259 straipsnyje, arba programinės įrangos ar technologijų perdavimas elektroninėmis priemonėmis, tarp jų faksu, telefonu, elektroniniu paštu arba bet kokiomis kitomis elektroninėmis priemonėmis, į paskirties vietą už Sąjungos muitų teritorijos ribų; tai apima elektroninį tokios programinės įrangos ir technologijų tiekimą juridiniams ar fiziniams asmenims arba bendrijoms už Sąjungos muitų teritorijos ribų; tai taip pat apima technologijos perdavimą žodžiu, kai technologija apibūdinama balso perdavimo priemonėmis.
Eksporto kontrolės režimai	Daugiašaliai susitarimai, kuriais siekiama užkirsti kelią branduolinių, biologinių ir cheminių ginklų ir jų siuntimo į taikinį sistemų platinimui bei destabilizuojantį poveikį turinčiam įprastinių ginklų ir dvejopo naudojimo prekių kaupimui, pavyzdžiui, sudarant prekių, kurios turėtų būti kontroliuojamos, sąrašus. Eksporto kontrolės režimai yra susiję su Branduolinių tiekėjų grupe (NSG), *Zangger* komitetu (ZC), Raketų technologijų kontrolės režimu (MTCR), Australijos grupe (AG) ir Vasenaro susitarimu (WA).
Eksportuotojas*	Bet kuris fizinis ar juridinis asmuo arba bendrija, kuris (-i) — priimant eksporto deklaraciją, reeksporto deklaraciją ar išvežimo bendrąją deklaraciją yra pasirašęs sutartį su gavėju trečiojoje valstybėje ir turi įgaliojimą spręsti dėl prekių išsiuntimo iš Sąjungos muitų teritorijos. Jei eksporto sutartis nesudaryta arba jei sutartį sudaręs asmuo veikia ne savo vardu, eksportuotoju laikomas asmuo, turintis įgaliojimą priimti sprendimą dėl prekių išsiuntimo iš Sąjungos muitų teritorijos; — nusprendžia elektroninėmis priemonėmis, įskaitant faksą, telefoną, elektroninį paštą arba bet kokias kitas elektronines priemones, perduoti programinę įrangą ar technologiją į paskirties vietą už Sąjungos muitų teritorijos ribų arba tiekti elektronine forma tokią programinę įrangą ir technologiją fiziniams ar juridiniams asmenims arba bendrijoms už Sąjungos muitų teritorijos ribų.

	— Kai teisės parduoti dvejopo naudojimo prekę nauda pagal sutartį, kuria grindžiamas eksportas, priklauso asmeniui, turinčiam nuolatinę buveinę ar įsisteigusiam ne Sąjungos muitų teritorijoje, eksportuotoju laikoma sutarties šalis, turinti nuolatinę buveinę ar įsisteigusi Sąjungos muitų teritorijoje; bet kuris fizinis asmuo, eksportuotinas dvejopo naudojimo prekes vežantis savo asmeniniame bagaže, kaip tai apibrėžta Komisijos deleguotojo reglamento (ES) 2015/2446 ([1]) 1 straipsnio 19 dalies a punkte.
ES bendrasis karinės įrangos sąrašas	Europos Sąjungos bendrasis karinės įrangos, kuriai taikoma Tarybos bendroji pozicija 2008/944/BUSP, nustatanti bendrąsias taisykles, reglamentuojančias karinių technologijų ir įrangos eksporto kontrolę, sąrašas. Šis sąrašas atnaujinamas kasmet. Naujausia redakcija pateikiama adresu https://eur-lex.europa.eu.
ES dvejopo naudojimo prekių reglamento I, II arba IV priedas	2021 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2021/821, nustatančio Sąjungos dvejopo naudojimo prekių eksporto, persiuntimo, susijusių tarpininkavimo paslaugų, techninės pagalbos ir tranzito kontrolės režimą, I, II arba IV priedas. Priedai kasmet atnaujinami Komisijos deleguotuoju aktu. Naujausia redakcija pateikiama adresu https://eur-lex.europa.eu.
Galutinis naudotojas	Galutinis eksportuojamos (-ų) prekės (-ių) gavėjas užsienyje.
Gavėjas	Pirmasis eksportuojamos (-ų) prekės (-ių) gavėjas užsienyje. Tai gali būti ir vieta, kurioje prekės lieka, tokiu atveju gavėjas yra galutinis naudotojas.
Ginklų embargas*	Ginklų embargas, nustatytas Tarybos priimtu sprendimu ar bendrąja pozicija arba Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (ESBO) sprendimu, arba ginklų embargas, nustatytas Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos privaloma rezoliucija.
Į sąrašą įtrauktos dvejopo naudojimo prekės	ES dvejopo naudojimo prekių reglamento I priede išvardytos dvejopo naudojimo prekės.
Į sąrašą neįtrauktos dvejopo naudojimo prekės	ES dvejopo naudojimo prekių reglamento I priede neišvardytos dvejopo naudojimo prekės, kurioms gali būti taikoma eksporto kontrolė (visa apimanti kontrolė). Į šį sąrašą įtraukiamos prekės, kurios (nežymiai) neatitinka ES dvejopo naudojimo prekių reglamento I priedo techninių kriterijų ribų.
Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos (JT ST) rezoliucija 1540	Jungtinių Tautų rezoliucija, kurios tikslas – užkirsti kelią nevalstybiniams subjektams įsigyti branduolinį, biologinį ir cheminį ginklus, jų siuntimo į taikinį sistemas ir su jais susijusias medžiagas.
Kibernetinio stebėjimo priemonės*	Dvejopo naudojimo prekės, specialiai sukurtos tam, kad būtų galima slapta stebėti fizinius asmenis stebint, išgaunant, renkant ar analizuojant duomenis iš informacinių ir telekomunikacijų sistemų.
Masinio naikinimo ginklai (MNG)	Cheminės, biologinės, radiologinės ar branduolinės (ChBRB) medžiagos ir jų siuntimo į taikinį sistemos, kuriomis galima nužudyti didelį skaičių žmonių.

Mokslinių tyrimų organizacijos	Mokslinius tyrimus atliekantys subjektai, veikiantys akademiniame ar mokslinių tyrimų sektoriuje, nepriklausomai nuo jų teisinio statuso (veikiantys pagal privačiąją arba viešąją teisę) ar finansavimo būdo, kurių pagrindinis tikslas yra savarankiškai vykdyti fundamentaliuosius mokslinius tyrimus, pramoninius tyrimus ar eksperimentinę plėtrą arba plačiai informuoti apie tokios veiklos rezultatus vykdant mokymo, publikacijų rengimo ar žinių perdavimo veiklą. Jie apima universitetus, universitetines kolegijas, mokslo akademijas, taikomųjų mokslinių tyrimų centrus ir laboratorijas.
Pagrindiniai moksliniai tyrimai*	Eksperimentinis arba teorinis darbas, kurio pagrindinis tikslas – įgyti naujų žinių apie pagrindinius reiškinių principus arba stebimus faktus, ir kuriuo nebūtinai pirmiausia siekiama konkrečių praktinių tikslų ar uždavinių sprendimo.
Persiuntimas ES viduje arba persiuntimas	ES dvejopo naudojimo prekių reglamento IV priede išvardytų dvejopo naudojimo prekių perkėlimas ar perdavimas iš vienos ES valstybės narės tiekėjo kitos ES valstybės narės gavėjui.
Platinimas	Prekių (įskaitant programinę įrangą ir technologijas) srautai iš šias prekes turinčių valstybių į valstybes, kurios jų neturi ir siekia jas gauti norėdamos panaudoti masinio naikinimo ginklų programose.
Raketų technologijų kontrolės režimas (MTCR)	Eksporto kontrolės režimas, skirtas branduolinių, cheminių ar biologinių masinio naikinimo ginklų siuntimo į taikinį sistemoms (bepiločiams orlaiviams ir raketoms) kontroliuoti. Taip pat žr. https://mtcr.info/.
Sankcijos	Valstybėms, subjektams ir asmenims taikomos ribojamosios priemonės. Kai kurias jų nustato Jungtinių Tautų Saugumo Taryba, o kitas savarankiškai priima Europos Sąjunga arba nacionaliniu lygmeniu – ES valstybė narė.
Sąjungos muitų teritorija	Sąjungos muitų teritorija, kaip apibrėžta 2013 m. spalio 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 952/2013, kuriuo nustatomas Sąjungos muitinės kodeksas ([2]) (toliau – Sąjungos muitinės kodeksas), 4 straipsnyje.
Technologija*	Konkreti informacija, kuri reikalinga prekėms kurti, gaminti ar naudoti. Ši informacija gali būti pateikiama kaip techniniai duomenys arba kaip techninė pagalba.
Technologinės parengties lygiai (angl. TRL)	Technologinės parengties lygiai yra konkrečiai sričiai nepriskiriama matavimo sistema, pagal kurią nustatomi tam tikrų technologijų brandos lygių rodikliai.
Vasenaro susitarimas (WA)	Daugiašalis įprastinių ginklų ir dvejopo naudojimo prekių bei technologijų eksporto kontrolės režimas. Taip pat žr. https://www.wassenaar.org/.
Viešai naudojama*	Technologija ar programinė įranga, kuri yra prieinama be apribojimų dėl jos tolesnio platinimo (autorių teisių apribojimai neapsaugo technologijos ar programinės įrangos nuo jos „viešo naudojimo“).

Vidaus atitikties užtikrinimo programa (VAUP)*	Vykdoma veiksminga, tinkama ir proporcinga politika ir procedūros, kurias eksportuotojai patvirtino, kad palengvintų atitiktį šio reglamento nuostatoms ir tikslams ir pagal šį reglamentą įgyvendinamoms leidimų sąlygoms, įskaitant, be kita ko, išsamaus patikrinimo priemones vertinant riziką, susijusią su atitinkamų prekių eksportu galutiniams naudotojams ir galutiniu naudojimu.
Visa apimanti kontrolė	Į sąrašą neįtrauktų dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolė pagal sąlygas, ypač nurodytas ES dvejopo naudojimo prekių reglamento 4, 5, 9 ir 10 straipsniuose.
Zangger komitetas (ZC)	*Zangger* komitetas tvarko pirminį saugos režimo objektų sąrašą, pagal kurį aktyvinamos Tarptautinės atominės energijos agentūros apsaugos priemonės, kai vykdomas su branduolinėmis medžiagomis susijusių prekių tiekimas. Taip pat žr. http://zanggercommittee.org/.

([1]) OL L 343, 2015 12 29, p. 1.
([2]) OL L 269, 2013 10 10, p. 1.

1 SKYRIUS

Vadovybei skirta įžanga

Mokslinių tyrimų organizacijos turi daug paskatų diegti naujoves visų labui ir bendradarbiauti tarptautiniu mastu siekdamos pažangos mokslinių tyrimų srityje. Klestintis Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų sektorius pritraukia viešąsias ir privačias investicijas iš viso pasaulio. Tarp daugelio tikrų ir skaidrių pasiūlymų bendradarbiauti siekiant reikšmingos mokslo ir technologijų pažangos gali būti gaunami ir užsienio valstybių pasiūlymai bendradarbiauti, kvietimai neoficialiai keistis informacija turint slaptų motyvų, t. y. siekiant gauti prieigą prie mokslinių tyrimų, kuriuose naudojamos dvejopo naudojimo prekės, ir pasinaudoti jais kitais, nei nurodoma, tikslais. Tuomet mokslininkai ir mokslinių tyrimų organizacijos gali netyčia pažeisti eksporto taisykles. Su mokslininkais ar mokslinių tyrimų organizacijomis susijusių technologijų platinimo kontrolės priemonių ir jų įgyvendinimo veiksmų svarbą patvirtinantys dokumentuose aprašyti atvejai pateikiami internete.

Dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolės tikslas – valdyti su prekėmis (medžiagomis, įranga, programine įranga ir technologijomis), kurios gali būti naudojamos tiek civiliniams, tiek kariniams tikslams ir gali būti susijusios su įprastinių karinių prekių arba branduolinių, radiologinių, cheminių ar biologinių ginklų, taip pat vadinamų masinio naikinimo ginklais, ir jų siuntimo į taikinį sistemų (raketų ir bepiločių orlaivių) kūrimu, susijusią veiklą. Be to, visuomenės saugumo arba žmogaus teisių apsaugos sumetimais ši kontrolė gali būti taikoma kartu su į sąrašą neįtrauktoms dvejopo naudojimo prekėms taikomomis nacionalinėmis priemonėmis.

Mokslinių tyrimų organizacijų ir vyriausybių bendradarbiavimas yra labai svarbus siekiant prisidėti prie Europos Sąjungos (ES) ir valstybių narių saugumo tikslų, tarptautinių saugumo įsipareigojimų ir neplatinimo įsipareigojimų, pavyzdžiui, Europos saugumo strategijos, eksporto kontrolės režimų, Biologinio ginklo konvencijos, Cheminio ginklo uždraudimo konvencijos, Branduolinio ginklo neplatinimo sutarties ir Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos rezoliucijos 1540. Mokslinių tyrimų organizacijos turi atlikti svarbų vaidmenį siekiant šių tikslų, didindamos informuotumą apie riziką ir imdamosi atitinkamų veiksmų. Dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolė nėra vienintelė politikos priemonė, kuria galima prisidėti prie šio tikslo. Vizų tikrinimas ir sankcijos yra kitų politikos priemonių, kurių konkretūs tikslai ir metodai nėra aptariami šiose gairėse, pavyzdžiai.

Dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolė kelia konkrečius uždavinius mokslinių tyrimų organizacijoms, nes ji susijusi su mokslinių tyrimų rezultatų dalijimosi svarba, bei mokslinių tyrimų ekosistemai būdingu imperatyvu „skelbk arba tai padarys kiti“. Informuotumo apie šias kontrolės priemones didinimas yra svarbus prevencijos ir su reikalavimų nesilaikymu susijusios rizikos mažinimo aspektas. ES mokslinių tyrimų organizacijose tokių atitikties užtikrinimo priemonių įgyvendinimo ir valdymo patirtis labai skirtinga. Kompetentingos ES institucijos yra įsipareigojusios teikti rekomendacijas mokslinių tyrimų organizacijoms, kaip sustiprinti vidaus atitikties užtikrinimo priemones.

Nors pripažįstama, kad mokslinių tyrimų organizacijoms reikia laiko tokioms priemonėms nustatyti ir išlaikyti, sistemingas ir proporcingas požiūris į vidaus atitikties užtikrinimo priemones, susijusias su dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrole, yra būtinas, kad būtų laikomasi galiojančio ES dvejopo naudojimo prekių reglamento ir papildomų nacionalinių priemonių.

Kiekviena mokslinių tyrimų organizacija turi nuspręsti, kaip geriausia įgyvendinti vidaus atitikties užtikrinimo priemones ir kokių vidaus procedūrų turi laikytis atskiri mokslininkai. Tai galima padaryti sukuriant naujas eksporto kontrolės struktūras arba įtraukiant šias priemones į (esamų) struktūrų, pavyzdžiui, patariamųjų institucijų, veiklą. Dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolės vidaus atitikties užtikrinimo programa (VAUP) dažnai yra tik viena mokslinių tyrimų organizacijos bendros atitikties užtikrinimo sistemos dalis.

Didelei daliai mokslinių tyrimų organizacijų vykdomos mokslinių tyrimų veiklos nėra taikomi dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolės reikalavimai. Pirma, taip yra todėl, kad tokie moksliniai tyrimai nėra susiję su ES dvejopo naudojimo prekių sąraše nurodytomis prekėmis. Antra, moksliniai tyrimai nėra konkrečiai susiję su kūrimo, gamybos ar naudojimo technologijomis, kurių tikslas – pasiekti kontroliuojamą ES dvejopo naudojimo prekių sąraše nurodytų prekių eksploatacijos parametrų lygį ar funkcijas arba juos išplėsti. Galiausiai todėl, kad jie gali būti traktuojami kaip „pagrindiniai moksliniai tyrimai“ arba „viešai naudojami“, kaip apibrėžta ES dvejopo naudojimo prekių reglamente, arba jie yra susiję su būtiniausia informacija, kuri reikalinga teikiant paraišką gauti patentą.

Tačiau nė viena geros reputacijos mokslinių tyrimų organizacija nenori būti siejama su netinkamu su platinimu susijusios mokslinių tyrimų informacijos (rezultatų) naudojimu. Tai nėra tik įpareigojimas laikytis eksporto kontrolės, bet ir siekis apsaugoti savo interesus. Todėl svarbu, kad mokslinių tyrimų organizacijos taikytų proporcingas ir veiksmingas vidaus priemones ir sumažintų neatitikties riziką. Neatitikties atveju, tokių priemonių nesiimančiai organizacijai gali grėsti teisinė atsakomybė. Aukščiausiojo lygio vadovybės įsipareigojimai reikalingi siekiant pabrėžti veiksmingo atitikties užtikrinimo svarbą ir naudą bei skirti pakankamai išteklių, kad būtų užtikrinta atitiktis.

2 SKYRIUS

Mokslininkams skirta informacija

2.1. Įžanga

ES dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolės priemonės taikomos siekiant užkirsti kelią įprastinių karinių prekių ir branduolinio, radiologinio, cheminio ir biologinio ginklo, taip pat vadinamų masinio naikinimo ginklais, ir jų siuntimo į taikinį sistemų (raketų ir bepiločių orlaivių) nepageidaujamam kaupimui ir platinimui. Be to, visuomenės saugumo arba žmogaus teisių apsaugos sumetimais, šios kontrolės priemonės gali būti papildomos nacionalinėmis priemonėmis, taikomomis dvejopo naudojimo prekėms, kurios nėra išvardytos ES dvejopo naudojimo prekių reglamento I priede. Kadangi dvejopo naudojimo prekės dažniausiai naudojamos civiliniams tikslams, piktnaudžiavimo jomis galimybė dažnai nėra pastebima iš pirmo žvilgsnio. Tačiau netinkamose rankose jos gali kelti grėsmę tarptautinei taikai ir Europos Sąjungos bei jos valstybių narių saugumo interesams.

Mokslinių tyrimų organizacijos dažnai nerimauja dėl to, kaip visuomenė suvokia karinio panaudojimo potencialą turinčius mokslinius tyrimus. Sąvoka „dvejopo naudojimo“ mokslinių tyrimų kontekste dažnai vertinamas plačiąja prasme: kokios yra (ne)pageidaujamos civilinės ir karinės mokslinių tyrimų pritaikymo sritys arba koks yra galimas netinkamas mokslinių tyrimų panaudojimas neetiškiems tikslams.

Tačiau kalbant apie ES dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolės sistemą, sąvoka „dvejopo naudojimo“ turi būti suprantama konkrečiau. Tai yra prekės (įskaitant programinę įrangą ir įvairias technologijas), kurios gali būti naudojamos ir civiliniams, ir kariniams tikslams. Daugiau informacijos apie į sąrašą įtrauktas ir neįtrauktas dvejopo naudojimo prekes rasite 2.3.2 poskirsnyje ir 1 priede.

Kiekvienas fizinis arba juridinis asmuo yra teisiškai įpareigotas dirbdamas su dvejopo naudojimo prekėmis laikytis atitinkamų teisės aktų. Šie teisiniai įsipareigojimai nėra identiški, bet gali sutapti su etiniais motyvais ar sau taikomais apribojimais, kuriais siekiama užkirsti kelią rizikai ir galimai žalai, galinčioms atsirasti dėl piktnaudžiavimo susijusiais moksliniais tyrimais, kuriuose naudojamos dvejopo naudojimo prekės, arba sumažinti jų poveikį.

Šiose gairėse kalbama apie mokslinius tyrimus, kuriuose naudojamos dvejopo naudojimo prekės – dvejopo naudojimo prekės, kurios naudojamos atliekant mokslinius tyrimus, arba mokslinius tyrimus, kurių rezultatas yra bet kokie įmanomi mokslinių tyrimų produktai ([5]), atitinkantys ES dvejopo naudojimo prekių kontrolės sąraše arba papildomame nacionaliniame dvejopo naudojimo prekių sąraše (jei toks yra) nustatytas dvejopo naudojimo prekių technines specifikacijas. Retais atvejais tai apima situacijas, susijusias su į sąrašą neįtrauktų dvejopo naudojimo prekių galutinio naudojimo (naudotojo) interesais panaudoti jas kariniams ar masinio naikinimo ginklų gamybos tikslams. Svarbu pažymėti, kad ne kiekvienai mokslinių tyrimų veiklai, kurią vykdant naudojamos dvejopo naudojimo prekės, bus reikalingas leidimas. 2.3.6 poskirsnyje išsamiai aprašoma, kokiais atvejais reikalingi leidimai.

2.2. Mokslinių tyrimų sritys ir scenarijai, kai gali būti taikoma dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolė

Eksporto kontrolės tikslas yra ne cenzūruoti mokslinius tyrimus (rezultatus), o užkirsti kelią su saugumu susijusiam piktnaudžiavimui, kai didesnės rizikos prekės ar žinios perduodamos į užsienio šalis. Mokslininkams ir mokslinių tyrimų institucijoms galioja tie patys teisės aktai, kaip ir gamybos pramonei bei visiems kitiems. Prieš eksportuojant prekes arba perduodant informaciją, eksportuotojai ir informacijos tarpininkai privalo patikrinti, ar

([5]) Pavyzdžiui, spausdinta arba elektroninė platinama, publikuojama, pristatoma, perduodama ir bendrai sukuriama informacija, kai mokslinių tyrimų rezultatai prieinami ne tik jų autoriams, bet ir kitiems asmenims.

jų veiklai reikalingas išankstinis reguliavimo institucijos patvirtinimas. Pripažįstama, kad mokslinių tyrimų srityje siekiant šio tikslo reikia subalansuoti nacionalinio arba tarptautinio saugumo ir akademinės laisvės interesus, tačiau taip pat reikia siekti su mokslinių tyrimų rezultatais ir duomenimis susijusios atviros prieigos:

— akademinė laisvė yra viena iš pagrindinių teisių, kurias užtikrina Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija ([6]). Tačiau ją užtikrinant mokslininkai ir mokslinių tyrimų organizacijos neatleidžiami nuo reikalavimų, kurie nustatyti siekiant apsaugoti ES ir jos valstybių narių saugumo interesus, laikymosi ([7]);

— atviros prieigos, kurios reikalaujama kai kuriose finansavimo programose, tikslas yra pagerinti prieigą prie mokslinių tyrimų rezultatų ir duomenų bei jų pakartotinį naudojimą. Tačiau siekiant šių atviros prieigos tikslų mokslininkai ir mokslinių tyrimų organizacijos taip pat neatleidžiami nuo pareigos pirmiausia patikrinti siūlomas publikacijas ir duomenų rinkinius vadovaujantis ES dvejopo naudojimo prekių reglamento (technologijų) kontrolės nuostatomis ir imtis atitinkamų veiksmų.

Labiau tikėtina, kad dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolės priemonės bus taikomos mokslo, technologijų ir inžinerijos sričių moksliniams tyrimams, nei akademinei veiklai humanitarinių mokslų, socialinių mokslų ir ekonomikos srityse.

Toliau pateikiamos temos yra mokslinių tyrimų, kurių atvejais gali būti taikoma dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolė, pavyzdžiai:

— *gumbelinės viruso šeimininko spektro pakeitimas įtraukiant žmones;*

— *daugiaspektriai vaizdo kamerų jutikliai, skirti rinkti duomenis apie pasėlius;*

— *naujos kartos urano sodrinimo lazeriu technologija kaip potenciali alternatyva pramoniniam sodrinimui apimant centrifugose laikomą dujinės būsenos uraną;*

— *energetinių medžiagų 3D spausdinimas;*

— *kovai su Rytų arklių encefalomielito virusu skirto bepiločio orlaivio su purškimo sistema prototipas ir*

— *autonominis mokslinis povandeninis laivas, kuris automatiškai renka duomenis vandenyno gelmėse*.

1 priede išvardytos mokslinių tyrimų sritys, kurioms, be kita ko, gali būti taikoma dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolė, nes ES dvejopo naudojimo prekių kontrolės sąraše yra šių technologijų sričių prekių. Pavyzdžiui, branduolinės fizikos ir inžinerijos sričių moksliniai tyrimai gali būti susiję su branduoliniais reaktoriais, specialiai sukurta ar paruošta branduolinių reaktorių įranga ir komponentais arba branduolinėmis medžiagomis, kurios yra įtrauktos į ES dvejopo naudojimo prekių reglamento I priedą. Tai nereiškia, kad visi susiję tyrimai standartiškai yra moksliniai tyrimai, kuriuose naudojamos išvardytos dvejopo naudojimo prekės ([8]), arba kad moksliniams tyrimams reikalingi leidimai.

2 priede pateikiami kai kurie pasikartojantys mokslinių tyrimų scenarijai, kurių atvejais gali būti taikoma eksporto kontrolė:

— mokymas ([9]), konsultavimas, bendradarbiavimas ar darbas su kviestiniais užsienio mokslininkais Sąjungos muitų teritorijoje vykdant mokslinius tyrimus, kuriuose naudojamos dvejopo naudojimo prekės ([10]);

([6]) 2016 m. birželio 7 d. paskelbtos Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 13 straipsnis (OL C 202, 2016 6 7, p. 389) – http://data.europa.eu/eli/treaty/char_2016/oj.

([7]) Gali būti taikomi ir nacionalinės teisės aktai dėl akademinės laisvės ir jos ribų.

([8]) Pavyzdžiui, kalbant apie branduolines medžiagas, ES dvejopo naudojimo prekių reglamento I priede numatyta išimtis, kai matavimo prietaisų jautriuosiuose komponentuose esančio gamtinio ar nuskurdintojo urano kiekis neviršija keturių gramų.

([9]) Mokymas paprastai neapima mokslinių tyrimų, kuriuose naudojamos dvejopo naudojimo prekės. Mokymo tikslams naudojama švietimo informacija paprastai jau yra vieša, todėl eksporto kontrolė jai netaikoma. Tačiau laikyti, kad mokymui standartiškai neturi būti taikoma dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolė, būtų neteisinga. Pavyzdžiui, švietimo medžiagai, kuri nėra viešai prieinama ir kuri yra svarbi projektuojant, statant, eksploatuojant ar prižiūrint urano sodrinimo arba branduolinio kuro perdirbimo įrenginį, gali būti taikoma eksporto kontrolė.
Daugeliu atvejų eksporto kontrolė netaikoma mokymo veiklai. Tačiau trečiųjų valstybių piliečių mokymas Sąjungos muitų teritorijoje gali būti laikomas technine pagalba, kaip numatyta ES reglamentuose dėl ribojamųjų priemonių ir sankcijų, arba nacionalinėse eksporto kontrolės priemonėse.

([10]) Į ES mokslinių tyrimų organizacijas atvykstančių užsienio mokslininkų vizų tikrinimas mokslinių tyrimų organizacijose dažnai vykdomas atskirai nuo eksporto kontrolės, jį vykdo kitos kompetentingos institucijos.

— mokymas, konsultavimas, bendradarbiavimas ar darbas vykdant mokslinius tyrimus ne Sąjungos muitų teritorijoje, kuriuose naudojamos dvejopo naudojimo prekės;

— (virtualios) konferencijos, susitikimo, seminaro organizavimas arba pristatymas (virtualioje) konferencijoje, susitikime, seminare Sąjungos muitų teritorijoje arba už jos ribų apie mokslinius tyrimus, kuriuose naudojamos dvejopo naudojimo prekės;

— straipsnių apie į sąrašą įtrauktas dvejopo naudojimo technologijas publikavimas;

— informacijos pateikimas su patento paraiška ir patentuojama informacija ir

— materialių dvejopo naudojimo prekių eksportas, įskaitant prototipų kūrimą ir naudotą laboratorijų įrangą.

Kiekvienam iš šių scenarijų taip pat svarbu nustatyti, ar tam tikroms prekėms, veiklos rūšiai, galutiniam naudojimui ar subjektams ir valstybėms yra taikomos kokios nors ES ar nacionalinės ribojamosios priemonės ar sankcijos.

Pagal šiuos scenarijus asmeninė motyvacija, mokslinių tyrimų finansavimo šaltinis, mokslinių tyrimų partnerių pobūdis ir mokslinių tyrimų tikslas neturi reikšmės nustatant, ar mokslinis tyrimas, kuriame naudojamos dvejopo naudojimo prekės, atitinka techninių kontrolės kriterijų ribas.

Dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolė gali būti taikoma skirtingais mokslinių tyrimų gyvavimo ciklo etapais: mokslinių tyrimų finansavimo, projektų paraiškų teikimo, sutarčių rengimo, mokslinių tyrimų rezultatų platinimo ir kitais etapais. 3 skyriuje pateikiama daugiau informacijos apie tai, kaip nustatyti sistemingą eksporto patikros procedūrą įvairiais viso mokslinio tyrimo gyvavimo ciklo etapais.

2.3. **ES dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolės sistemos pagrindai**

2.3.1. *ES dvejopo naudojimo prekių reglamentas*

ES dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolės sistema reglamentuojama pagal ES dvejopo naudojimo prekių reglamentą.

ES dvejopo naudojimo prekių reglamento I priede pateikiamas ES dvejopo naudojimo prekių sąrašas. Eksportuojant visas ES dvejopo naudojimo prekių reglamento I priede išvardytas prekes už Sąjungos muitų teritorijos ribų reikalingos licencijos. ES dvejopo naudojimo prekių reglamento IV priede išskirtas nedidelis I priedo pogrupis, kuriame išvardytos didesnės rizikos prekės, kurioms licencijos reikalingos ir persiunčiant ES viduje.

I priedas (taigi, taip pat ir IV priedas) yra nuolat keičiami, atsižvelgiant į technologijų pažangą laikui bėgant, o ES eksporto kontrolės priemonės atspindi įsipareigojimus, dėl kurių susitariama nustatant eksporto kontrolės režimus. Todėl šis sąrašas kasmet atnaujinamas. Svarbu visada susipažinti su naujausia ES dvejopo naudojimo prekių reglamento I priedo redakcija ([11]).

Kiekvienai dvejopo naudojimo prekei suteikiamas klasifikacijos numeris. Jį sudaro skaičių ir raidžių derinys (apimantis kategoriją, pakategorę ir atskirą kontrolės įrašą) ir tai yra svarbiausias elementas nustatant prekės klasifikaciją ir išduodant leidimus. Klasifikacijos numeris nėra atsitiktinis. Jis nurodo prekės pobūdį ir kontrolės priemonių kilmę pagal atitinkamą eksporto kontrolės režimą (žr. 1 pav.).

1 pav. paaiškinama dvejopo naudojimo prekės klasifikacijos numerio reikšmė.

Dvejopo naudojimo prekės klasifikacijos numeris 9A012.a. nurodo valdomą bepilotį orlaivį (arba droną), kuris turi tam tikras technines specifikacijas ir susijusią įrangą bei komponentus.

— *„9“ reiškia, kad prekė įtraukta į 9 kategorijos sąrašą (Oro erdvė ir varomoji jėga).*

— *„A“ reiškia, kad prekė įtraukta į A pakategorės sąrašą (sistemos, įranga ir komponentai). Vadinasi, visiškai sukomplektuotas ir 9A012 technines specifikacijas atitinkantis dronas bus įtrauktas į A sąrašą.*

— *„012“ reiškia, kad prekė įtraukta į Vasenaro susitarimo kontrolės sąrašą.*

— *„.a.“ yra atskiras visiškai sukomplektuotiems dronams skirtas subkontrolės įrašas.*

([11]) Naujausia ES dvejopo naudojimo reglamento I priedo redakcija pateikiama https://eur-lex.europa.eu/, jūsų šalies eksporto kontrolės kompetentingos institucijos svetainėje arba jūsų mokslinių tyrimų organizacijos vidinės informacijos šaltinyje.

1 pav.

Dronų dvejopo naudojimo klasifikacijos numeris (9A012.a)

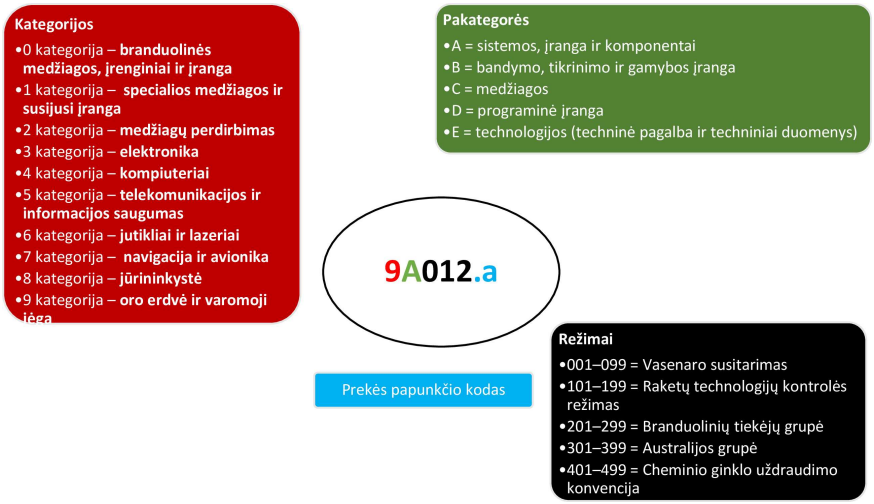

Dvejopo naudojimo prekių klasifikacija grindžiama objektyviais techniniais kriterijais, o galutinis naudojimas ir galutinis naudotojas techninei klasifikacijai įtakos neturi. Atitinkamai, klasifikuojant ir nustatant licencijos reikalavimą nėra svarbu, ar prekė bus naudojama tik civiliniams, ar kariniams tikslams. Tačiau galutinis naudojimas ir susijusios šalys yra labai svarbūs nustatant, ar tenkinami kriterijai licencijai patvirtinti. Daugiau informacijos apie galutinio naudojimo ir galutinio naudotojo patikrinimus pateikiama 2.3.9 poskirsnyje ir 3 priede.

Dvejopo naudojimo prekės paprastai skiriasi nuo karinių prekių. Karinės prekės (pavyzdžiui, sistemos, įranga, komponentai, medžiagos, programinė įranga ar technologija) yra tokios, kurios dažniausiai specialiai kuriamos arba modifikuojamos kariniams tikslams. Karinės prekės yra išvardytos Europos Sąjungos bendrajame karinės įrangos sąraše arba ES valstybių narių nacionaliniuose sąrašuose ([12]). Skirtingai nuo bendros ES dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolės sistemos, karinių prekių kontrolės sistemą reglamentuoja kiekviena ES valstybė narė. (Nurodytas) galutinis mokslinių tyrimų rezultatų ar veiklos panaudojimas kariniams tikslams nereiškia, kad ši prekė buvo specialiai sukurta ar modifikuota kariniams tikslams. Tačiau tai gali būti rodiklis ir akivaizdžiai naudinga informacija, kuri gali būti naudojama klasifikuojant karines prekes ir vertinant paraiškas gauti licencijas.

Kalbant apie ES dvejopo naudojimo prekių reglamento I priede pateikiamą dvejopo naudojimo prekių sąrašą, svarbu nepamiršti šių aspektų:

— *Dešimt išvardytų kategorijų atitinka pagal keturis eksporto kontrolės režimus (Branduolinių tiekėjų grupės, Raketų technologijų kontrolės režimo, Australijos grupės ir Vasenaro susitarimo) ir Cheminio ginklo uždraudimo konvenciją suderintus kontrolės sąrašus. Kiekviena kategorija dar skirstoma į pakategores ir į specialiuosius kontrolės įrašus. Apskritai, B, C, D ir E pakategorėse išvardytos prekės yra susijusios su A pakategorėje išvardytomis prekėmis. Kai kuriais atvejais šioms pakategorėms priskiriamos atskiros kontrolės priemonės. Šios dešimt kategorijų ir penkios pakategorės yra pradinis sąrašo suskirstymas ir gali palengvinti atitinkamų kontrolės įrašų paiešką.*

— Dvejopo naudojimo prekės paprastai skiriasi nuo karinių prekių. Karinės prekės (pavyzdžiui, sistemos, įranga, komponentai, medžiagos, programinė įranga ar technologija) yra tokios, kurios specialiai sukuriamos arba modifikuojamos kariniams tikslams. Dvejopo naudojimo prekių techninės specifikacijos dažnai yra išsamesnės nei karinių. Sąvokos „specialiai sukurta kariniam naudojimui“ arba „modifikuota kariniam naudojimui“ reikšmę didžia dalimi nustato kompetentinga institucija, kuri nebūtinai yra ir dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolės kompetentinga institucija.

([12]) Karinių prekių pavyzdžiai: priešgaisrinės saugos ir terminė vaizdo atkūrimo įranga, ginklai, šaudmenys, karinės transporto priemonės, pilotuojami ir bepiločiai kariniai orlaiviai, kariniai laivai (antvandeniniai ir povandeniniai), ginklų taikikliai, šarvuota ar apsauginė įranga, kai kurios cheminės medžiagos, pavyzdžiui, paralyžiuojamosios nuodingosios medžiagos, sprogmenys ir propelentai.

— *ES dvejopo naudojimo prekių reglamento I priede nurodytos prekės apima ir naujas, ir naudotas prekes.*

— Dvejopo naudojimo prekių klasifikacijos sąrašo numeris nėra analogiškas muitinės prekės kodui (pagal Suderintąją sistemą arba Kombinuotąją nomenklatūrą) ([13]) . Tai ypač svarbu klasifikuojant materialias prekes, įskaitant įrangą, medžiagas ir komponentus.

— ES dvejopo naudojimo prekių sąrašas apima ne tik materialias prekes (įrangą, medžiagas ir komponentus), bet ir nematerialias prekes, pavyzdžiui, programinę įrangą ar technologijas, kurios pateikiamos kaip techniniai duomenys arba techninė pagalba. Nematerialios prekės gali būti perduodamos materialiu formatu (pavyzdžiui, spausdintinėse skaidrėse arba fizinėse duomenų saugojimo laikmenose) arba elektroninėmis priemonėmis, regimuoju arba girdimuoju būdu (vadinamuoju nematerialiuoju formatu) ([14]).

— *Technologijų kontrolė yra nepaprastai svarbi. Jeigu platintojai gali gauti materialią dvejopo naudojimo prekę, jiems gali pavykti nukopijuoti jos dalis, tačiau jie nebūtinai galės pagaminti daugiau tokių prekių. Tačiau jeigu jie įgyja prekės kūrimo arba gamybos technologiją, jie gali pagaminti šių prekių tiek, kiek jiems reikia. Be to, nors materialios prekės gali būti eksportuojamos tik laikinai, susigrąžinti eksportuotą technologiją beveik neįmanoma ir jos eksportas laikomas galutiniu.*

— *Dėl prekės išduotas leidimas taip pat apima būtiniausias technologijas, kurios reikalingos tokios prekės įdiegimui, veikimui, priežiūrai ir remontui.*

2.3.2. *Kaip skaityti dvejopo naudojimo prekių kodus?*

ES dvejopo naudojimo prekių reglamento I priedas yra ilgas ir nėra vieno geriausio būdo greitai surasti kiekvieną jame nurodytą dvejopo naudojimo prekę. Atliekant naują klasifikacijos procedūrą, norint tinkamai klasifikuoti savo dvejopo naudojimo prekes ar savo dvejopo naudojimo technologijas, svarbu atidžiai peržiūrėti naujausią I priedo redakciją, kad būtų galima surasti tinkamiausią ir tiksliausią turimos prekės kontrolės įrašą. Jeigu kyla abejonių arba jeigu randate kelis galimus klasifikacijos numerius, pasitarkite su savo mokslinių tyrimų organizacijos atitikties užtikrinimo pareigūnu arba, jeigu reikia, su savo valstybės narės kompetentinga institucija.

Daugelyje kontrolės įrašų pateikiamos kelios pastabos (pastaba, techninė pastaba arba N.B.), kurios padeda tiksliai klasifikuoti prekes. Šiose pastabose išsamiau paaiškinama kontrolės apimtis (įskaitant pavyzdžius ar kontrolės netaikymą) arba pateikiama nuoroda į kitas I priedo dalis arba ES bendrąjį karinės įrangos sąrašą ([15]). Šios pastabos yra neatskiriama prekių klasifikacijos dalis, todėl neturėtų būti laikomos tik iliustracinio pobūdžio.

Sąraše pateikiamos bendrosios apibrėžtys ([16]), kurios išskiriamos dvigubomis kabutėmis („“), ir vietiniu mastu vartojamos apibrėžtys, kurios išskiriamos viengubomis kabutėmis (‚‘). Šios apibrėžtys gali skirtis nuo prekybinio ar mokslinio žargono.

([13]) Europos Komisija teikia dvejopo naudojimo prekių kontrolės sąrašo numerių ir muitinės prekių kodų (KN kodų) atitikties lentelę, kurią galima rasti Prekybos GD dvejopo naudojimo prekių svetainėje. Tačiau prekių klasifikavimas pagal ES dvejopo naudojimo prekių kontrolinį sąrašą vadovaujantis tik muitinės kodais (vadinamąja atitikties lentele) nėra pakankamas, nes kiekvieno KN kodo atitikties atitinkamam dvejopo naudojimo prekės klasifikacijos numeriui laipsnis yra skirtingas. Jeigu naudojama atitikties lentelė, reikia patikrinti, ar prekė iš tikrųjų atitinka susijusio dvejopo naudojimo prekės klasifikacijos numerio technines specifikacijas.

([14]) Pavyzdys: 2B350.e. taikomas tam tikroms distiliavimo kolonoms. Pati distiliavimo kolona yra materiali prekė. Su šios distiliavimo kolonos konstrukcija susiję techniniai duomenys gali būti nemateriali kontroliuojama technologija. Ši nemateriali technologija asmeniui iš trečiosios valstybės gali būti prieinama materialiu formatu (popieriniame plane arba brėžinyje) arba nematerialiu formatu (pavyzdžiui, elektroniniu laišku gautame plane arba brėžinyje, internete, nufilmavus regimąją patikrą arba apibūdinus pokalbio telefonu metu).

([15]) Europos Sąjungos bendrasis karinės įrangos, kuriai taikoma Tarybos bendroji pozicija 2008/944/BUSP, nustatanti bendrąsias taisykles, reglamentuojančias karinių technologijų ir įrangos eksporto kontrolę, sąrašas. Šis bendrasis karinės įrangos sąrašas atnaujinamas kasmet, atsižvelgiant į Vasenaro susitarimo amunicijos sąrašo pakeitimus.

([16]) Šis bendrųjų apibrėžčių rinkinys pateikiamas ES dvejopo naudojimo prekių reglamento I priedo skyriuje „Šiame priede vartojamų terminų apibrėžtys“. Vietiniu mastu vartojamos apibrėžtys pateikiamos šalia kontrolės įrašų.

1 pavyzdys. 1C351.a.57.

1C351 Žmogaus ir gyvūnų patogenai ir „toksinai“:

a. *natūralūs, sustiprinti arba modifikuoti virusai „izoliuotųjų veikliųjų mikroorganizmų“ ar terpių, kurios buvo tikslingai užkrėstos arba į kurias buvo įdėta šių mikroorganizmų, pavidalu:*

.....

57. Su sunkiu ūmiu respiraciniu sindromu susijęs koronavirusas (Severe acute respiratory syndrome-related coronavirus (SARS-related coronavirus) ([17]);

.....

Pastaba. 1C351 netaikomas „vakcinoms“ ir „imunotoksinams“ (antitoksinams).

2 pavyzdys. 1A004.d.

1A004 *Specialiai kariniam naudojimui nesuprojektuota saugos ir aptikimo įranga bei jos komponentai, išvardyti toliau:*

d. *elektroninė įranga, suprojektuota „sprogmenų“ likučiams automatiškai aptikti ar nustatyti ir naudojanti ‚pėdsakų aptikimo‘ techniką (pavyzdžiui, paviršinę akustinę bangą, jonų judrio spektrometriją, diferencinę judrumo spektrometriją, masės spektrometriją).*

Techninė pastaba.

‚Pėdsakų aptikimas' – gebėjimas aptikti mažiau nei 1 ppm garų arba 1 mg kieto ar skysto pavidalo medžiagos.

1 pastaba. 1A004.d netaikomas įrangai, specialiai suprojektuotai naudoti laboratorijose.

2 pastaba. 1A004.d netaikomas bekontakčiams praeinamiesiems apsaugos vartams.

.....

2.3.3. *Programinės įrangos kontrolė (D pakategorė)*

Programinė įranga ES dvejopo naudojimo prekių reglamente apibrėžiama kaip vienos ar kelių „programų“ ([18]) ar „mikroprogramų“ rinkinys ([19]), įrašytas bet kokioje fizinėje laikmenoje. Daugeliu atvejų programinės įrangos kontrolės priemonės yra susijusios su programine įranga, sukurta ar modifikuota, kad būtų galima kurti, gaminti ar naudoti kitas ES dvejopo naudojimo prekių sąraše išvardytas prekes. Tačiau yra ir specialių (atskirų) programinės įrangos kontrolės priemonių.

Pavyzdys

6D001 apima „programinės įrangos“, specialiai suprojektuotos įrangai, kuri, be kita ko, nurodyta 6A008 (specialios radarų sistemos, įranga ir mazgai ir jiems specialiai suprojektuoti komponentai), „kurti“ ar „gaminti“, kontrolę.

7D005 apima „programinę įrangą“, specialiai suprojektuotą palydovinės navigacijos sistemų aprėpties kodui, skirtam naudoti valstybės tikslais, iššifruoti.

([17]) Šis pavyzdys nedaro poveikio tolesnei COVID-19 pandemiją sukėlusio SARS-CoV-2 viruso klasifikacijai. Rengiant šias gaires SARS-CoV-2 buvo laikomas pakankamai genetiškai skirtingu nuo SARS-CoV ir nebuvo priskirtas 1C351.a.57.

([18]) „Programa“ – komandų seka, skirta pateikti arba pakeisti procesą pavidalu, tinkamu elektroniniam kompiuteriui vykdyti.

([19]) Mikroprograma – elementariųjų komandų seka, laikoma specialioje atmintinėje, kurių vykdymas yra pradedamas įvedant atskaitos komandą į komandų registrą.

Pagrindiniai su programinės įrangos apibrėžtimi susiję aspektai

Programinės įrangos apibrėžtis rodo, kad tam, kad programinė įranga būtų įtraukta į sąrašą, ji tam tikru momentu turi egzistuoti fizinėje laikmenoje arba išraiškos formoje. Pati programinė įranga gali būti perduodama tiek materialiomis, tiek nematerialiomis priemonėmis.

Programinės įrangos apibrėžtis turi būti skaitoma kartu su 0 kategorijos Branduolinės programinės įrangos pastaba ir 1–9 kategorijų Bendrąja programinės įrangos pastaba.

Kalbant apie informacijos saugumo programinę įrangą (nurodytą 5 kategorijos 2 dalyje), svarbu pažymėti, kad visa Branduolinės programinės įrangos pastaba ir iš dalies Bendroji programinės įrangos pastaba netaikomos, todėl negali būti naudojamos siekiant atleisti nuo kontrolės reikalavimų.

2.3.4. *Technologijų kontrolė (E pakategorė)*

Technologijų kontrolė taikoma siekiant užtikrinti, kad su didesnės rizikos prekėmis susijusios žinios, praktinė patirtis ir kompetencija nebūtų netyčia panaudotos su kariniais, masinio naikinimo ginklų, visuomenės saugumo ar žmogaus teisių interesais susijusiose programose.

Nustatyti, ar moksliniai tyrimai apima dvejopo naudojimo prekes, gali būti (labai) sudėtinga. Novatoriškus mokslinius tyrimus nėra lengva susieti su egzistuojančiais kontrolės įrašais. Norint efektyviai naudoti technologijų kontrolės priemones, labai svarbu gerai suprasti termino „technologija“ apibrėžtį, technologijų pastabas ir kontrolės netaikymo pastabas „pagrindiniai moksliniai tyrimai“ ir „viešai naudojama“.

„Technologija“ taikant ES dvejopo naudojimo prekių reglamentą reiškia konkrečią informaciją, reikalingą prekėms „kurti“, „gaminti“ ar „naudoti“. Ši informacija gali būti pateikiama kaip ‚techniniai duomenys‘ ir kaip ‚techninė pagalba‘. Nuoroda į ‚būtinąją konkrečią informaciją‘ siekiama sutelkti technologijų kontrolę į tą technologijos dalį, dėl kurios prekė atitinka arba viršija išvardytas efektyvumo ribas. 1–9 kategorijų atveju tik ši konkreti informacija turi būti laikoma į sąrašą įtraukta dvejopo naudojimo technologija. Termino „reikalinga“ apibrėžties tikslas – sutelkti technologijų kontrolę į konkrečią technologiją, dėl kurios prekė turi būti licencijuojama. Svarbu tai, kad į sąrašą įtraukta dvejopo naudojimo technologija turi būti kontroliuojama net tada, kai ji taikoma nekontroliuojamai prekei.

Termino ‚būtinoji konkreti informacija‘ apimtis nėra apibrėžta. Paprastai toliau nurodyta informacija nėra laikoma pakankamai konkrečia, kad patektų į technologijos apibrėžtį:

— saugos duomenų lapas (SDL), medžiagos saugos duomenų lapas (MSDL) arba produkto saugos duomenų lapas (PSDL),

— brošiūros, katalogai ir jų ištraukos, kurie atitinkama forma yra skirti arba gali būti skirti neribotam skaičiui suinteresuotųjų šalių ir yra joms prieinami be atskirų turinio pakeitimų,

— schemos, funkcinės schemos, procesų schemos (be išsamių duomenų),

— techninės charakteristikos, pagrindiniai veiklos rezultatų rodikliai,

— elektros ir mechaninės jungtys bei suvartojimo duomenys,

— ženklinimo simboliai,

— dalių sąrašai, jeigu jų negalima susieti su brėžiniais,

— normos ir standartai, kurie paprastai prieinami viešai ir nėra specialiai skirti įmonės produktui,

— prekybos žurnalų ir panašių leidinių straipsniai,

— bendrieji procesų ir procedūrų aprašymai (gamybos įmonių atveju),

— pristatymo specifikacijos (*pavyzdžiui,* cheminių ir kitų pagalbinių medžiagų),

— nuotraukos (be išsamios informacijos apie geometrinius dydžius, naudojamas medžiagas ir elektrinius (elektroninius) komponentus),

— išskaidyti brėžiniai (projekcijos) be išsamių matmenų,

— pjūviai (schemiškai vaizduojami ir be svarbių ir išsamių duomenų),

— išorės matmenys.

„Reikalinga“ ribos paaiškinimas

3E001 apima kontroliuojamą technologiją, skirtą „kurti“ arba „gaminti“ į sąrašą įtrauktiems integriniams grandynams, kurie, be kita ko, nurodyti 3A001.a.

3A001.a.5.a.5 apima skaitmeninių analogo keitiklių integrinius grandynus, kurių skiriamoji geba ne mažesnė kaip 16 bitų, o diskretizavimo dažnis didesnis kaip 65 gigaatskaitos per sekundę.

Dokumentas, ([20]) kuriame išsamiai aprašomi projektavimo parametrai arba projektavimo veiksmai, būtini pasiekti (arba viršyti) 65 gigaatskaitų per sekundę ribą, neapima technologijos, kuri yra ypač svarbi norint sukurti kontroliuojamą 3A001.a.5.a.5 prekę, taigi, jame nėra „reikalingos“ technologijos pagal Bendrąją technologijų pastabą. Taip yra todėl kad dokumente nėra išsamiai aprašyta, kaip pasiekti ar viršyti ‚16 bitų skiriamosios gebos‘ parametrą.

Vadove, kuriame aprašoma ne mažesnės kaip 16 bitų skiriamosios gebos skaitmeninių analogo keitiklių integrinių grandynų, kurių diskretizavimo dažnis yra mažesnis kaip 65 gigaatskaitos per sekundę, gamybos technika, nėra nurodyta „reikalinga“ kontroliuojamos prekės gamybos technologija.

Esant dviem pirmiau nurodytoms situacijoms, laikoma, kad dokumentas ir vadovas neapima kontroliuojamos technologijos, kuri reikalinga siekiant kurti arba gaminti į sąrašą įtrauktas 3A001.a.5.a.5 prekes, nes juose nėra konkrečios informacijos, susijusios su dviem 3A001.a.5.a.5 aprašytais techniniais parametrais.

Pavyzdys

1E001 taikoma „technologijai“, remiantis Bendrąja technologijų pastaba, skirtai „kurti“ arba „gaminti“ įrangą arba medžiagas, nurodytas 1A002–1A005, 1A006.b, 1A007, 1B arba 1C.

Pritaikykime šias sąlygas 1C216.

1C216 nurodyta martensitiškai senėjančio plieno kontrolė. Ši prekė kontroliuojama 1 kategorijoje, todėl jai taikoma Bendroji technologijų pastaba. Vadinasi, kontroliuojama dvejopo naudojimo technologija pagal 1E001 yra „reikalinga“ „kurti“ arba „gaminti“ martensitiškai senėjančiam plienui pagal 1C216 specifikacijas.

Kas nėra kontroliuojama pagal 1E001?

Mokslinių tyrimų rezultatų detalizavimas:

— *šio tipo martensitiškai senėjantį plienas, nepateikiant išsamios informacijos apie tai, kaip sukurti ar gaminti tokio tipo martensitiškai senėjantį plieną,*

— *jau naudojamų šio tipo martensitiškai senėjančio plieno gamybos metodų (viešai naudojamų) apžvalga,*

— *novatoriškas martensitiškai senėjančio plieno gamybos procesas, kurio metu nepasiekiamos 1C216 (ir 1C116) reikalaujamos ribos.*

Kas yra kontroliuojama pagal 1E001?

Mokslinių tyrimų rezultatų detalizavimas:

— *egzistuojantys kūrimo ar gamybos procesai, kurie dar nėra viešai naudojami ir nėra priskiriami pagrindiniams moksliniams tyrimams,*

— *novatoriškas (dar viešai nenaudojamas) martensitiškai senėjančio plieno kūrimo ar gamybos procesas, kuris atitinka 1C216 nustatytas ribos ir kuris nėra priskiriamas pagrindiniams moksliniams tyrimams.*

([20]) Tai gali būti ir pateiktis, elektroninis laiškas, pokalbis telefonu ir pan.

Pagrindiniai su technologijos apibrėžtimi susiję aspektai

— *Technologija apibrėžiama kaip konkreti informacija, reikalinga „kuriant“, „gaminant“ ar „naudojant“ į sąrašą įtrauktas dvejopo naudojimo prekes. Tai reiškia, kad tam, kad techniniai duomenys arba techninė pagalba būtų klasifikuojami kaip į sąrašą įtraukta dvejopo naudojimo technologija, jie turi apimti konkrečią informaciją, kuri reikalinga kuriant, gaminant ar naudojant 0–9 kategorijų prekes. Konkrečios informacijos reikšmė ES dvejopo naudojimo prekių reglamente nėra apibrėžta. Kūrimo, gamybos ir naudojimo reikšmė šiame reglamente apibrėžta.*

— *Technologijos apibrėžtis turi būti skaitoma kartu su 0 kategorijos Branduolinių technologijų pastaba ir 1–9 kategorijų Bendrąja technologijų pastaba.*

— *0 kategorijos (branduolinių prekių) atveju išvardytos dvejopo naudojimo technologijos yra konkreti informacija, kuri , tiesiogiai susijusi su visomis kontroliuojamomis 0 kategorijos prekėmis‘. Tai platus apibūdinimas. Todėl kontroliuojamų branduolinių technologijų grupė yra didesnė, palyginti su 1–9 kategorijų kontroliuojamomis technologijomis.*

— *1–9 kategorijų atveju, tik ta „technologijos“ dalis, kuri yra „reikalinga“ „kuriant“, „gaminant“ ar „naudojant“ kontroliuojamas 1–9 kategorijų prekes, kontroliuojama pagal 1–9 kategorijų nuostatas. Terminas „reikalinga“ apibrėžiamas kaip informacijos dalis, kuri yra ypač svarbi norint pasiekti arba išplėsti pagal dvejopo naudojimo prekių kontrolės sąrašą kontroliuojamus eksploatacijos parametrų lygius, charakteristikas ar funkcijas. Šie kontroliuojami eksploatacijos parametrų lygiai, charakteristikos ar funkcijos paprastai yra labai konkretūs ir aukšti, tokiu būdu apribojant technologijas, kurios atitinka „reikalingas“ reikalavimų ribas. Taip apribojamos technologijos, kurioms gali būti siekiama pritaikyti kontrolės netaikymo pastabas „pagrindiniai moksliniai tyrimai“ ir „viešai naudojama“.*

Atkreipkite dėmesį, kad pagal kai kurias mokslinių tyrimų finansavimo programas reikalaujama, kad kreipiantis dėl mokslinių tyrimų dotacijų skyrimo būtų atliekamas patikrinimas dėl dvejopo naudojimo prekių. Patartina naudojant vidaus peržiūros mechanizmus dar mokslinio tyrimo programos ar projekto pradžioje nustatyti, kurios įrangos, medžiagų ar numatomų rezultatų (pavyzdžiui, publikacijų) atžvilgiu vėliau gali prireikti atlikti dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolės patikrinimą. Jeigu nustatoma, kad gali iškilti tokie (galimos) su dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrole susiję klausimai, mokslinių tyrimų programų ar projektų metu ir jų pabaigoje turi būti taikomos papildomos priemonės.

Eksportuotojas privalo tinkamai įvertinti technologiją, kad nustatytų, ar ji atitinka dvejopo naudojimo prekių kontrolės kriterijų ribas. Dėl savo patirties ir žinių apie savo mokslinius tyrimus mokslininkas gali geriausiai klasifikuoti savo mokslinius tyrimus, galbūt padedamas gerai parengtų administracijos darbuotojų, kurie yra susipažinę su ES dvejopo naudojimo prekių sąrašo struktūra. Pateiktys ar publikacijos retai visiškai atitinka kontroliuojamų technologijų kriterijų ribas. Kai kurie poskirsniai ar nedidelės ištraukos gali atitikti šias ribas. Licencijos reikalavimas taikomas tik šioms dalims, o jeigu mokslininkui ar mokslinių tyrimų organizacijai reikalinga pagalba, jie gali kreiptis į savo šalies nacionalinę kompetentingą instituciją. Taip mokslininkas ar mokslinių tyrimų organizacija gali priimti informacija pagrįstą sprendimą dėl kurių dalių turi būti teikiama eksporto licencijos paraiška prieš perduodant ar skelbiant.

2.3.5. *Dvejopo naudojimo prekių kontrolės netaikymas*

ES dvejopo naudojimo prekių reglamente pateikta keletas kontrolės netaikymo pastabų, kuriose nurodoma, kokiomis aplinkybėmis tam tikros į sąrašą įtrauktos prekės kontrolė nereikalinga. Taigi, nors tokia prekė atitinka techninius reikalavimus, ją eksportuojant ar persiunčiant licencijos nereikia. Svarbu tai, kad kontrolė gali būti netaikoma tik į sąrašą įtrauktoms dvejopo naudojimo prekėms.

Iš esmės egzistuoja dviejų rūšių kontrolės netaikymo sąlygos. Viena kontrolės netaikymo sąlygų grupė yra susijusi su tam tikromis į sąrašą įtrauktomis dvejopo naudojimo prekėmis.

Pavyzdžiai

2B001 2 pastaboje nurodyta, kad šis kontrolės įrašas netaikomas specialios paskirties staklėms, skirtoms tik dantų protezų gamybai.

5A002.a. 2 pastaboje nurodyta, kad jis netaikomas prekėms, jeigu „informacijos saugumo“ funkcija apribota bevieliu „asmeniniu tinklu“, atitinkančioms tik paskelbtus arba komercinius kriptografijos standartus.

Kitą grupę sudaro sistemingos kontrolės netaikymo programinei įrangai ir technologijoms sąlygos. Šios kontrolės netaikymo pastabos įterptos į ES dvejopo naudojimo prekių reglamento I priedo Branduolinės programinės įrangos pastabą, Branduolinių technologijų pastabą, Bendrąją programinės įrangos pastabą ir Bendrąją technologijų pastabą.

Programinės įrangos ir technologijų pastabose nurodytas kontrolės netaikymas gali būti taikomas tik į sąrašą įtrauktai dvejopo naudojimo „programinei įrangai“ ar „technologijai“. Todėl labai svarbu nustatyti, ar moksliniai tyrimai apima dvejopo naudojimo prekes ir, jeigu taip yra, kokia (-ios) jų dalis (-ys) atitinka programinės įrangos ar technologijų kontrolės įrašus atitinkamai D ir E pakategorėse kartu su programinės įrangos ir technologijų pastabomis.

— Branduolinės programinės įrangos pastaboje pabrėžiama, kad galutinė programa, kuri yra būtina 0 kategorijoje išvardytų prekių, kurioms suteiktas eksporto leidimas, įdiegimui, veikimui, priežiūrai (tikrinimui) ar remontui, nėra kontroliuojama.

— Bendrojoje programinės įrangos pastaboje numatomi trys į sąrašą įtrauktos 1–9 kategorijų programinės įrangos kontrolės netaikymo atvejai:

  — programinei įrangai, kuri yra paprastai viešai prieinama (tai reiškia, kad programinė įranga parduodama be apribojimų iš atsargų mažmeninės prekybos vietose ir skirta įsidiegti naudotojui be tolesnės esminės tiekėjo paramos),

  — programinei įrangai, kuri jau yra viešai naudojama, arba

  — „galutinei programai“, kuri yra būtina įdiegimui, veikimui, priežiūrai (tikrinimui) arba remontui tų prekių, kurias buvo leista eksportuoti.

Kalbant apie informacijos saugumo programinę įrangą (nurodytą 5 kategorijos 2 dalyje), svarbu pažymėti, kad visa Branduolinės programinės įrangos pastaba ir iš dalies Bendroji programinės įrangos pastaba netaikomos, todėl negali būti naudojamos siekiant atleisti nuo kontrolės reikalavimų.

Į sąrašą įtrauktoms technologijoms numatomi trys kontrolės netaikymo atvejai: „technologijai“, kuri yra „pagrindinių mokslinių tyrimų“ rezultatas, „technologijai“, kuri jau yra „viešai naudojama“, ir būtiniausiai informacijai, kuri reikalinga teikiant paraišką gauti patentą. Pastarasis atvejis neapima 0 kategorijos technologijų.

Kitoje gairių dalyje daugiausia dėmesio bus skiriama kontrolės netaikymo pastaboms „pagrindiniai moksliniai tyrimai“, „viešai naudojama“ ir būtiniausiai informacijai, kuri reikalinga teikiant paraišką gauti patentą.

Pagrindiniai aspektai, susiję su technologijoms taikoma kontrolės netaikymo pastaba „pagrindiniai moksliniai tyrimai“

ES dvejopo naudojimo prekių reglamente „pagrindiniai moksliniai tyrimai“ apibrėžiami kaip eksperimentinis arba teorinis darbas, kurio pagrindinis tikslas – įgyti naujų žinių apie pagrindinius reiškinių principus arba stebimus faktus, ir kuriuo nebūtinai pirmiausia siekiama konkrečių praktinių tikslų ar uždavinių sprendimo.

Nors aiškiai ir nenurodyta, jie susiję su fundamentaliaisiais moksliniais tyrimais, todėl kontrolės netaikymo pastabos netaikomos ne fundamentaliesiems moksliniams tyrimams arba taikomiesiems moksliniams tyrimams. Vadovaujantis šia apibrėžtimi kyla įgyvendinimo sunkumų, nes ji daugelį metų išliko tokia pati, taip pat dėl besikeičiančio mokslinių tyrimų ekosistemos pobūdžio.

Svarbu nepamiršti, kad čia gali kilti problemų dėl terminologijos: Mokslinis mokslinių tyrimų projekto priskyrimas „pagrindiniams tyrimams“ nebūtinai atitinka ES dvejopo naudojimo prekių reglamente nustatytą „pagrindinių mokslinių tyrimų“ apibrėžtį arba savaime jos neatitinka. Jūsų organizacijoje už atitikties užtikrinimą atsakingi darbuotojai arba jūsų šalies kompetentinga institucija gali padėti, jeigu jums kyla abejonių dėl klasifikacijos.

Pagrindinių mokslinių tyrimų kontrolės netaikymo pastaba gali būti taikoma tik į sąrašą įtrauktų dvejopo naudojimo technologijų atžvilgiu. Ji negali būti taikoma materialioms prekėms, pavyzdžiui, įrangai ir medžiagoms.

Iš esmės pagal šią pastabą kontrolė netaikoma tikriesiems mokslinių tyrimų veiklos rezultatams, o ne ketinimui sukurti mokslinių tyrimų rezultatus (mokslinių tyrimų finansavimo etape). Tai yra esminis skirtumas, į kurį reikia atkreipti dėmesį, kai ketinama taikyti šią kontrolės netaikymo pastabą.

Šiose gairėse pateikiami du kriterijai, kurie gali padėti nustatyti, ar „pagrindinių mokslinių tyrimų“ kontrolės netaikymo pastaba yra aktuali: technologinės parengties lygis ir pramonės finansavimo paplitimas. Abiem kriterijais nenustatoma, ar kontrolės netaikymo pastaba turėtų būti taikoma. Dėl to turi būti sprendžiama atsižvelgiant į kiekvieną konkretų atvejį, taikant vidaus eksporto patikros procedūras ir prireikus konsultuojantis su kompetentinga institucija.

— *Technologinės parengties lygis (TPL) yra skalė (nuo 1 iki 9), kurią sukūrė JAV Nacionalinė aeronautikos ir kosmoso administracija (NASA), o vėliau perėmė kitos administracijos, institucijos ar agentūros, siekdamos įvertinti kosmoso technologijų plėtros būklę. TPL yra mokslinių tyrimų bendruomenės bei Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų programų dažnai naudojama priemonė, kuria siekiama įvertinti naujų ir atsirandančių technologijų rinkos parengtį. Eksporto kontrolės tikslais 1 ir 2 TPL mokslinių tyrimų rezultatai paprastai laikomi pagrindiniais moksliniais tyrimais. 3 ir 4 TPL mokslinių tyrimų rezultatų tinkamumas turi būti vertinamas atsižvelgiant į kiekvieną konkretų atvejį. Aukštesnio nei TRL 4 lygio mokslinių tyrimų rezultatai nelaikomi pagrindiniais moksliniais tyrimais. Įvairių technologinės parengties lygių aprašymai pateikiami 8 priede.*

— *Kai naudojamas pramonės finansavimas (dalyvauja rėmėjas): tyrimai, kuriuos finansuoja išorinis pramonės partneris, turi didesnę komercinės plėtros tikimybę, nepriklausomai nuo to, ar projektą inicijuoja pati pramonė, ar viešoji įstaiga. Be to, daugeliu atvejų (sudarant sutartis) pramonės finansuotojui (arba rėmėjui) suteikiama galimybė peržiūrėti ir komentuoti publikacijas (ar pateiktis) prieš juos paskelbiant ir pasinaudoti (laikina) išimtinio naudojimosi tyrimų rezultatais teise. Tokio tipo bendradarbiavimas gali parodyti, kad gauti mokslinių tyrimų rezultatai nebus pagrindiniai moksliniai tyrimai. Kai kuriais atvejais pramonė iš tikrųjų finansuoja fundamentaliuosius mokslinius tyrimus be jokių papildomų sąlygų dėl publikacijų ar kitų mokslinių tyrimų rezultatų. Tokiais atvejais galima svarstyti galimybę netaikyti pagrindinių mokslinių tyrimų kontrolės, jeigu jie apima į sąrašą įtrauktas dvejopo naudojimo technologijas, o TPL lygis yra pakankamai žemas.*

Pagrindiniai aspektai, susiję su programinei įrangai ar technologijoms taikoma kontrolės netaikymo pastaba „viešai naudojama“

ES dvejopo naudojimo prekių reglamente sąvoka „viešai naudojama“ informacija apibrėžiama kaip „technologija“ ar „programinė įranga“, kuri yra prieinama be apribojimų dėl jos tolesnio platinimo (autorinių teisių apribojimai neapsaugo „technologijos“ ir „programinės įrangos“ nuo jos „viešo naudojimo“).

Iš esmės pagal šią pastabą kontrolė netaikoma į sąrašą įtrauktai dvejopo naudojimo programinei įrangai ir technologijoms, kurias gali naudoti kiekvienas.

Šiose ES gairėse pabrėžiama, kad kontroliuojamai dvejopo naudojimo programinei įrangai ar technologijai, kuri dar nėra viešai naudojama, negali būti taikoma kontrolės netaikymo pastaba „viešai naudojama“. Šioje apibrėžtyje aiškiai nurodoma programinė įranga ar technologija, kurią buvo leista naudoti be apribojimų dėl jos tolesnio platinimo. Numatomas programinės įrangos ar technologijos (galutinės programos) paskelbimas viešam naudojimui nėra pakankama sąlyga, kad kontrolė būtų netaikoma. Tai reiškia, kad būsima mokslinių tyrimų rezultato (atvirojo kodo programinės įrangos, publikacijos, konferencijos medžiagos ir pan.) kontrolė gali būti netaikoma tik tada, kai jo apimama į sąrašą įtraukta dvejopo naudojimo programinė įranga ar technologija jau yra viešai naudojama. Taigi, paskelbimas be leidimo gali būti laikomas eksporto kontrolės pažeidimu.

Nuoroda „be apribojimų“ turi būti suprantama kaip neapribojanti tik siauros asmenų grupės prieigos. Jeigu informacija leidžiama naudotis tik po to, kai informacijos turėtojas arba savininkas priima atskirą sprendimą, tai reiškia, kad ne visi turi galimybę naudotis šia informacija, todėl negali būti laikoma, kad ji yra viešai naudojama.

Teisiniai apribojimai, pavyzdžiui, autorių teisių apribojimai, neturintys reikšmės pagal eksporto kontrolės teisės aktus, neturi įtakos sprendžiant dėl kontrolės netaikymo. Panašiai, tokios priemonės kaip prašymas susimokėti už prieigą arba išankstinė registracija gauti prieigą nėra laikomos apribojimais, jeigu sumokėti mokestį arba užsiregistruoti gali kiekvienas.

Atvirojo kodo kūrimą dažnai vykdo visame pasaulyje bendradarbiaujančios bendruomenės. Atviro kodo technologijoms ar programinei įrangai, kuri yra viešai skelbiama ir prieinama be apribojimų, gali būti taikoma viešo naudojimo kontrolės netaikymo pastaba. „Įsilaužimo programinės įrangos“ kūrimo technologijai kontrolės netaikymo pastaba gali būti taikoma jeigu ši technologija yra skirta naudoti „pažeidžiamumo problemų atskleidimui“ arba „reagavimui į kibernetinius incidentus“. Galiojančias apibrėžtis rasite naujausioje I priedo redakcijoje.

Jeigu mokslininkas nurodo arba integruoja su padidinta platinimo rizika susijusią informaciją iš kitų šaltinių, kuri jau yra viešai naudojama, dėl to mokslinio tyrimo rezultatas savaime netampa kontroliuojama dvejopo naudojimo programine įranga ar technologija. Tai, kad tokia į sąrašą įtraukta dvejopo naudojimo programinė įranga ar technologija tapo viešai naudojama be licencijos, yra eksporto kontrolės taisyklių pažeidimas, bet jo negalima priskirti šiam mokslininkui.

Pagrindiniai aspektai, susiję su technologijoms taikoma kontrolės netaikymo pastaba „būtiniausia technologijų informacija, kuri reikalinga teikiant paraišką gauti patentą“

Bendrojoje technologijų pastaboje yra numatyta išimtis dėl būtiniausios informacijos, kuri reikalinga teikiant paraišką gauti patentą. Šiai būtiniausiai informacijai, kuri reikalinga teikiant paraišką gauti patentą, eksporto kontrolė netaikoma. Šis kontrolės netaikymas neskirstomas pagal nacionalinių, ES ar tarptautinių patentų paraiškas. Kai informacija apie patentą paskelbiama viešai, eksporto kontrolė jai nebetaikoma.

ES dvejopo naudojimo prekių reglamente nėra apibrėžta, ką apima „būtiniausia informacija“. Paprastai ji suprantama kaip informacija, kuri reikalinga siekiant įvykdyti Europos patentų tarnybos arba ES valstybių narių patentų tarnybų nustatytus paraiškos pateikimo reikalavimus.

2.3.6. *Kontroliuojama veikla*

Ne kiekvienai mokslinių tyrimų veiklai, kurią vykdant naudojamos dvejopo naudojimo prekės, reikalingas leidimas. ES dvejopo naudojimo prekių reglamente numatytos penkios skirtingos veiklos, kuriai reikalingi leidimai, rūšys. 2.3.7 poskirsnyje išsamiai aprašoma, kokios rūšies licencijos gali būti suteikiamos kiekvienai iš šių veiklos rūšių.

Du nuolatiniai leidimų reikalavimai:

— norint perkelti arba perduoti bet kokias ES dvejopo naudojimo prekių reglamento I priede išvardytas dvejopo naudojimo prekes už Sąjungos muitų teritorijos ribų, reikalingas eksporto leidimas,

— norint perkelti arba perduoti tik ES dvejopo naudojimo prekių reglamento IV priede išvardytas dvejopo naudojimo prekes Sąjungos muitų teritorijoje, reikalingas persiuntimo leidimas.

Trys leidimų reikalavimai, taikomi atsižvelgiant į kiekvieną konkretų atvejį:

— tranzito leidimas reikalingas prekėms, kurios gabenamos per Sąjungos muitų teritoriją,

— leidimas teikti tarpininkavimo paslaugas reikalingas norint teikti tarpininkavimo dėl prekių paslaugas tarp trečiųjų valstybių iš Sąjungos muitų teritorijos,

— leidimas reikalingas norint teikti su dvejopo naudojimo prekėmis susijusią techninę pagalbą.

Į sąrašą įtrauktų dvejopo naudojimo prekių tranzitas arba tarpininkavimo dėl jų paslaugų ir su jomis susijusios techninės pagalbos teikimas gali būti uždraustas arba gali būti reikalingas atitinkamas leidimas, jeigu visa prekė arba jos dalis yra arba gali būti skirta naudoti ES dvejopo naudojimo prekių reglamento 4 straipsnio 1 dalyje nurodytiems tikslams. Dėl to, ar reikalingas leidimas, ar tranzitas turi būti uždraustas, sprendžia kompetentinga

institucija. Kai kurios ES valstybės narės yra patvirtinusios nacionalines tranzito, tarpininkavimo paslaugų ar techninės pagalbos kontrolės priemones, kurios taikomos į sąrašą neįtrauktoms dvejopo naudojimo prekėms. Valstybių narių pagal Reglamentą (ES) 2021/821 patvirtintų nacionalinių priemonių sąrašą skelbia ir reguliariai atnaujina Europos Komisija ([21]).

Kai kurios prekės neatitinka I priedo techninių specifikacijų, tačiau vis tiek yra susijusios su padidinta platinimo rizika dėl jų techninių galimybių arba įtariamo susirūpinimą keliančio galutinio panaudojimo. Su tokiomis prekėmis ir (įtariamais) susirūpinimą keliančio galutinio panaudojimo atvejais susijusiems sandoriams gali būti reikalingas eksporto leidimas. Tokia į sąrašą neįtrauktų dvejopo naudojimo prekių kontrolė vadinama „visa apimančia kontrole“ (taip pat žr. 2.3.8 poskirsnį).

5 priede pateikiama schema, kurioje parodyta, kaip nustatomi licencijų reikalavimai pagal ES dvejopo naudojimo prekių reglamentą.

2.3.7. *Leidimų tipai*

ES dvejopo naudojimo prekių reglamente numatomi šių tipų leidimai:

— individualūs eksporto leidimai, suteikiami vienam konkrečiam eksportuotojui eksportuoti vieną ar kelias dvejopo naudojimo prekes vienam galutiniam naudotojui ar gavėjui trečiojoje valstybėje,

— visuotiniai eksporto leidimai, suteikiami eksportuoti vieną ar kelias dvejopo naudojimo prekes vienam ar keliems konkretiems galutiniams naudotojams ir (arba) vienoje ar keliose konkrečiose trečiosiose valstybėse,

— didelio projekto leidimai, suteikiami eksportuoti vieną ar kelias dvejopo naudojimo prekes vienam ar keliems konkretiems galutiniams naudotojams vienoje ar keliose konkrečiose trečiosiose valstybėse konkretaus didelio masto projekto tikslais,

— Sąjungos bendrieji eksporto leidimai (angl. EUGEA), kuriais siekiama supaprastinti konkrečių dvejopo naudojimo prekių eksportą į tam tikras paskirties valstybes, kuriuos gali gauti visi ES įsisteigę eksportuotojai, kurie laikosi IIa–IIf prieduose išvardytų naudojimosi jais sąlygų ir reikalavimų. IIa–IIh priedai atitinka aštuonis galimus EUGEA (EUGEA 001–EUGEA 008),

— nacionaliniai bendrieji eksporto leidimai (angl. NGEA) yra papildomi supaprastinti leidimai eksportuoti konkrečias dvejopo naudojimo prekes į tam tikras paskirties valstybes, kaip apibrėžta nacionaliniuose teisės aktuose. Šie leidimai suteikiami tik atitinkamoje ES valstybėje narėje įsisteigusiems eksportuotojams ([22]),

— leidimas teikti techninę pagalbą iš Sąjungos muitų teritorijos trečiosios valstybės teritorijoje, trečiosios valstybėse teritorijoje arba laikinai Sąjungos muitų teritorijoje esančiam trečiosios valstybės gyventojui,

— leidimas teikti tarpininkavimo paslaugas dėl tam tikro kiekio dvejopo naudojimo prekių, kurios gabenamos tarp dviejų ar daugiau trečiųjų valstybių,

— tranzito leidimas ne Sąjungos dvejopo naudojimo prekėms, kurios tik gabenamos per ES tranzitu,

— IV priede nurodytų dvejopo naudojimo prekių persiuntimo ES iš vienos ES valstybės narės į kitą ES valstybę narę leidimas.

ES valstybės narės šiuos leidimų reikalavimus gali papildyti nacionaliniais licencijų reikalavimais arba draudimais.

ES leidimas (išduota licencija) galioja visose 27 ES valstybėse narėse ir gali būti naudojamas prekėms eksportuoti iš bet kurios muitų sąjungos teritorijos vietos. Licencijų galiojimo laiką nustato kiekviena valstybė narė.

([21]) Informacinis pranešimas apie priemones, kurias valstybės narės yra patvirtinusios pagal ES dvejopo naudojimo prekių reglamento 4, 6, 7, 9, 11, 12, 22 ir 23 straipsnius. Šią informaciją galima rasti Prekybos GD dvejopo naudojimo prekių svetainėje (https://ec.europa.eu/trade/import-and-export-rules/export-from-eu/dual-use-controls/).

([22]) Galiojančių NGEA sąrašas pateikiamas https://trade.ec.europa.eu/doclib/html/158576.htm.

Pavyzdžiai

Publikacija

Mokslininkas A norėtų publikuoti straipsnį JAV žurnale. Straipsnyje minima technologija, kuriai taikomas ES dvejopo naudojimo prekių reglamento I priedas (kalbant konkrečiau, 3E001, susijusi su 3A002.c signalų analizatorių kūrimu), ir po paskelbimo jis bus prieinamas ir už Jungtinių Amerikos Valstijų (JAV) ribų.

Su 3A002.c susijusi 3E001 yra įtraukta į EUGEA 001 išvardytų prekių sąrašą. JAV yra viena iš paskirties valstybių, kurioms suteikiamas EUGEA 001. Tačiau norėdamas išsiųsti straipsnį amerikiečių leidėjui, mokslininkas A negali naudoti EUGEA 001, nes eksportuotojas žino, kad prekė neliks toje EUGEA 001 valstybėje, į kurią ji bus eksportuojama. Šis atvejis yra būtent toks. Kaip žino mokslininkas A, straipsnis bus prieinamas visame pasaulyje.

Kadangi EUGEA 001 naudoti negalima, svarbu, kad mokslininkas ar mokslinių tyrimų organizacija kreiptųsi į kompetentingą instituciją ir aptartų, kaip sumažinti licencijos reikalavimus (pavyzdžiui, nustatyti ir galbūt pakeisti arba praleisti konkrečias dalis, kuriose minima kontroliuojama technologija, arba apriboti prieigą prie šių konkrečių dalių), o jeigu jų sumažinti neįmanoma, kaip turi būti įvykdytas licencijos reikalavimas (pavyzdžiui, kreipiamasi dėl atskiros licencijos). Daugiau informacijos apie kontroliuojamos technologijos nustatymą pateikiama 2.3.4 poskirsnyje.

Naudotos matmenų tikrinimo įrangos eksportas

Mokslinių tyrimų padalinys B Brazilijos universitetui nori parduoti naudotą rentgeno tomografo sistemą, skirtą defektų tikrinimui trimis ašimis. Įrangai priskirtas numeris 1B001.f.1.

1B001.f.1. prekės nėra įtrauktos į EUGEA, kurie kaip paskirties vietą apima Braziliją (EUGEA 003: eksportas po remonto ir (arba) pakeitimo, EUGEA 004: laikinasis eksportas į parodą ar mugę). Todėl mokslinių tyrimų padalinys B turi pateikti paraišką dėl atskiros licencijos, nes šis atvejis apima vieną sandorį su vienu galutiniu naudotoju.

2.3.8. *Į sąrašą neįtrauktų dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolė*

Kai kurios prekės neatitinka I priedo techninių specifikacijų, tačiau vis tiek yra susijusios su padidinta platinimo rizika dėl jų techninių galimybių arba susirūpinimą keliančio galutinio panaudojimo.

Pagal ES dvejopo naudojimo prekių reglamento 4 straipsnį, nacionalinės valdžios institucijos gali nustatyti reikalavimą gauti leidimą į I priedo sąrašą neįtrauktoms dvejopo naudojimo prekėms, jeigu jos yra susijusios (arba įtariama, kad gali būti susijusios) su naudojimu masinio naikinimo ginklų programoje, (įtariama), kad jos gali būti naudojamos galutiniams kariniams tikslams valstybėje, kuriai taikomas ginklų embargas ([23]), arba (įtariama), kad prekė gali būti naudojama kaip karinės įrangos, kuri buvo eksportuota be leidimo arba jį pažeidžiant, komponentas. Ši nuostata žinoma kaip „visa apimanti kontrolė“ ir tokiu atveju, jeigu įtariate, kad jūsų prekės gali būti panaudotos kuriuo nors iš pirmiau paminėtų tikslų, rekomenduojama kreiptis į savo nacionalinę instituciją, kad ji suteiktų papildomos informacijos.

Pagal ES dvejopo naudojimo prekių reglamento 5 straipsnį, į sąrašą neįtrauktų kibernetinio stebėjimo prekių eksportui gali būti taikomas leidimo reikalavimas, jeigu jūsų šalies kompetentinga institucija jus informavo arba jeigu atlikę išsamų patikrinimą nustatėte, kad yra susirūpinimą keliančių galutinio naudojimo sąsajų su vidaus represijomis ir (arba) sunkiais žmogaus teisių ir tarptautinės humanitarinės teisės pažeidimais.

Pagal ES dvejopo naudojimo prekių reglamento 9 straipsnį, ES valstybė narė visuomenės saugumo, įskaitant teroro aktų prevenciją, arba žmogaus teisių apsaugos sumetimais gali uždrausti arba nustatyti reikalavimą gauti leidimą eksportuoti į I priedo sąrašą neįtrauktas dvejopo naudojimo prekes. Tokių nacionalinių priemonių sąrašą sudaro Europos Komisija, jis skelbiamas Oficialiajame leidinyje. Su šiuo sąrašu taip pat galima susipažinti Europos Komisijos svetainėje ([24]).

7 priede pateikiami apibendrinti dvejopo naudojimo prekių eksporto ir persiuntimo ES reikalavimai.

([23]) Šiuo metu ginklų embargas, kaip apibrėžta ES dvejopo naudojimo prekių reglamento 4 straipsnio 1 dalies b punkte, taikomas šioms valstybėms: žr. https://www.sanctionsmap.eu.

([24]) https://ec.europa.eu/trade/import-and-export-rules/export-from-eu/dual-use-controls/

2.3.9. *Grėsmės*

Būti budriems stebint įtartinų užklausų ar siūlymų bendradarbiauti požymius yra labai svarbu kovojant su masinio naikinimo ginklų platinimo rizika, jų siuntimo į taikinį sistemomis ir destabilizuojantį poveikį turinčiomis įprastinių ginklų sankaupomis. Labai rekomenduojama informacija apie įtartinas užklausas dalytis su jūsų organizacijoje už atitikties užtikrinimą atsakingais kontaktiniais asmenimis. Kai kuriais atvejais dalytis informacija su eksporto kontrolės kompetentinga institucija gali būti privaloma pagal ES ir nacionalinės teisės aktus.

3 priede pateikiamas grėsmių sąrašas, galintis padėti mokslininkams ar už atitikties užtikrinimą atsakingiems darbuotojams atlikti pirminį įvertinimą, ar gali būti taikoma dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolė. Šiame sąraše grėsmės suskirstytos pagal mokslinius tyrimus, galutinį naudojimą ir galutinį naudotoją, siuntimo būdą ir finansavimą, lėšas ir sutarčių sąlygas. Šis sąrašas ypač naudingas į sąrašą neįtrauktų dvejopo naudojimo prekių atvejais (siekiant nustatyti, ar gali būti taikoma visa apimanti kontrolė). Taip pat šį sąrašą patariama naudoti renkant reikiamą informaciją, kai teikiama paraiška gauti licenciją dėl į sąrašą įtrauktų dvejopo naudojimo prekių.

2.3.10. *Techninės pagalbos kontrolė*

Taikomos dviejų rūšių techninės pagalbos kontrolės priemonės: vienos reglamentuojamos pagal Dvejopo naudojimo prekių reglamentą, o kitos – pagal ES valstybių narių nacionalinę teisę.

Technologija, kaip apibrėžta ES dvejopo naudojimo prekių reglamente, gali būti perduodama kaip techninė pagalba, pavyzdžiui, žodiniai paaiškinimai, mokymai, techninių žinių ir įgūdžių perdavimas arba konsultavimo paslaugos, kurios gali būti teikiamos ir telefonu arba elektroninėmis priemonėmis. Taigi, trečiosios valstybės mokslinių tyrimų institute dirbančiam kolegai duoti nurodymai gali būti laikomi technine pagalba. Techninė pagalba turi būti pakankamai specifinė, kad atitiktų Dvejopo naudojimo prekių reglamento I priede nustatytas technologijų kriterijų ribas.

Be ES dvejopo naudojimo prekių reglamento I priede nurodytų dvejopo naudojimo technologijų, kurios perduodamos techninės pagalbos forma, ši sąvoka apima ir visą kitą techninę pagalbą, susijusią su remontu, kūrimu, gamyba, surinkimu, bandymais, priežiūra ar bet kokiomis kitomis techninėmis paslaugomis, kuriomis siekiama pasinaudoti kuriant, gaminant, valdant, eksploatuojant, prižiūrint, laikant, aptinkant, identifikuojant ar platinant cheminį, biologinį ar branduolinį ginklą ar kitus branduolinius sprogstamuosius įtaisus arba kuriant, gaminant, prižiūrint ar laikant raketas, galinčias gabenti tokius ginklus arba susijusias su galutiniu naudojimu kariniams tikslams tose vietose, kurioms taikomas ginklų embargas.

2.3.11. Eksporto kontrolė ir ribojamosios priemonės (sankcijos)

Eksporto kontrolės priemonėmis ir sankcijomis nustatomi draudimai arba apribojimai. Eksporto kontrolės priemonių objektai yra į sąrašus įtrauktos arba neįtrauktos prekės ir konkrečiais atvejais atliekama eksporto patikra, o sankcijos pirmiausia susijusios su draudimais keliauti, turto įšaldymu ir draudimais teikti ekonominius išteklius asmenims ir subjektams, kuriems jos nustatytos, ir (arba) sektorinėmis priemonėmis (pavyzdžiui, tam tikrų prekių ir paslaugų ribojimais tam tikroms valstybėms (kai kuriais atvejais visiems galutiniams konkrečios valstybės naudotojams). Konkrečios informacijos apie ES sankcijas šiose gairėse neteikiama.

ES sankcijų žemėlapyje rasite visų šiuo metu taikomų ES sankcijų apžvalgą ir asmenų bei subjektų, kuriems jos nustatytos, sąrašą: https://www.sanctionsmap.eu/.

Bendroji informacija apie ES sankcijas pateikta https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/international-relations/restrictive-measures-sanctions_en.

Nacionaliniu lygmeniu gali būti teikiamos papildomos gairės.

2.3.12. *Dažnai užduodami klausimai*

Kas yra laikomas eksportuotoju pagal ES dvejopo naudojimo prekių reglamentą?

Tiek fiziniai, tiek juridiniai asmenys gali būti apibrėžiami kaip eksportuotojai. Tai reiškia, kad eksportuotojas gali būti pats mokslininkas arba jo vardu veikianti mokslinių tyrimų organizacija. Eksportuotojo apibrėžtis taikoma ne tik eksporto operacijoms, bet ir visai kontroliuojamai veiklai, nurodytai ES dvejopo naudojimo prekių reglamente, įskaitant IV priede išvardytų prekių siuntimą ES viduje. Mokslinių tyrimų organizacija turi pati nuspręsti, kuris jos atstovas kreipsis dėl licencijos.

Reikia pažymėti, kad eksportuotojas ir eksportuojama prekė identifikuojami skirtingai. Kai kviestinis trečiosios valstybės mokslininkas gauna prieigą, pavyzdžiui, prie kontroliuojamos technologijos Sąjungos muitų teritorijoje esančiame universiteto miestelyje, laikoma, kad eksportas nevykdomas. Kai šis mokslininkas sugrįžta į savo trečiąją valstybę ir parsiveža kontroliuojamą technologiją, tuomet eksportas vykdomas ir jam reikalinga patvirtinta ir galiojanti licencija. Todėl prieš tokio tipo eksportą turi būti teikiama paraiška gauti licenciją. Dėl licencijos turi kreiptis paskutinis asmuo, kuris Sąjungos muitų teritorijoje priima sprendimą dėl kontroliuojamos technologijos perdavimo už ES ribų. Kas gali teikti paraišką dėl šios licencijos, sprendžia kiekviena ES valstybė narė. Tai gali būti ir kviestinis trečiosios valstybės mokslininkas, tačiau daugeliu atvejų šis mokslininkas turi turėti Sąjungos muitų teritorijoje įsisteigusį atstovą. Nepriklausomai nuo to, kas yra eksportuotojas, eksporto kontrolės pažeidimas įvyksta, kai ši kontroliuojama technologija atsiduria už Sąjungos muitų teritorijos ribų be patvirtintos ir galiojančios licencijos.

Jeigu publikacijoje minima kontroliuojama technologija, ar autorius, universitetas ar mokslinės informacijos leidėjas turi kreiptis dėl licencijos?

Svarbiausia, kad dėl licencijos turi kreiptis fizinis arba juridinis asmuo, kuris tokiu būdu veikia kaip eksportuotojas. Kas tai turi padaryti, priklauso nuo vidaus politikos ar susitarimų tarp publikacijos autoriaus ir mokslinės informacijos leidėjo. Jeigu leidėjas yra įsisteigęs už ES ribų, dėl licencijos turi kreiptis paskutinis asmuo, kuris ES teritorijoje priima sprendimą dėl kontroliuojamos technologijos perdavimo už ES ribų.

Ar mokslinių tyrimų organizacijos darbuotojas profesinio vizito užsienyje metu gali nuotoliniu būdu pasiekti kontroliuojamą technologiją arba programinę įrangą, kuri laikoma ES įsisteigusios mokslinių tyrimų organizacijos serveryje?

Paprastai darbuotojai, kurie profesinio vizito užsienyje metu nuotoliniu būdu naudoja kontroliuojamą technologiją arba programinę įrangą, prieš išvykdami turi kreiptis dėl licencijos. Kai kuriose ES valstybėse narėse ([25]) laikoma, kad pagrindinis veiksnys yra tai, ar kontroliuojamą technologiją ar programinę įrangą užsienyje gali naudoti kiti asmenys (be darbuotojo (-ų).

Kas turi kreiptis dėl licencijos, jeigu mokslinių tyrimų konsorciumo partneriai yra iš įvairių ES valstybių narių ir iš trečiųjų valstybių?

Eksportuotoju, taigi ir asmeniu, kuris turi kreiptis dėl licencijos, laikomas asmuo, kuris yra trečiosios valstybės gavėjo sutarties partneris ir turi teisę nuspręsti dėl prekių išsiuntimo arba perdavimo iš ES muitų teritorijos (I priede išvardytų prekių). Kitaip tariant, kreiptis dėl licencijos prieš išsiunčiant dvejopo naudojimo prekes gali tekti pačiam konsorciumo partneriui arba pačiam konsorciumo vadovui. Tai priklauso nuo konsorciumo partnerių ir konsorciumo vadovo susitarimų.

3 SKYRIUS

Vidaus atitikties užtikrinimo programos, susijusios su moksliniais tyrimais, kuriuose naudojamos dvejopo naudojimo prekės, parengimas arba peržiūra

Kiekvienos vidaus atitikties užtikrinimo programos (VAUP) paskirtis yra sistemingai atkreipti dėmesį ir mažinti vienos ar kelių rūšių riziką, siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi teisės aktuose nustatytų ar organizacijos savanoriškai prisiimtų įsipareigojimų.

Mokslinių tyrimų aplinkoje priemonių, skirtų užtikrinti, kad būtų laikomasi eksporto kontrolės teisės aktų, nustatymas yra daug laiko ir pastangų reikalaujantis procesas.

Tolesniame skyriuje pateikiami visi pagrindiniai elementai, į kuriuos mokslinių tyrimų organizacija turėtų atsižvelgti kurdama ar peržiūrėdama savo vidaus dvejopo naudojimo prekių eksporto atitikties užtikrinimo sistemą.

([25]) Kompetentingų institucijų kontaktinius duomenis rasite 9 priede, o norėdami sužinoti, kokia padėtis yra jūsų ES valstybėje narėje, kreipkitės į darbuotoją, kuris jūsų mokslinių tyrimų organizacijoje atsakingas už atitikties užtikrinimą.

3.1. **Rizikos vertinimas**

Svarstydama, ar mokslinių tyrimų organizacijai aktuali dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolė ir kokiu mastu ji gali būti taikoma, organizacija turi atlikti pradinį rizikos vertinimą ir išnagrinėti šiuos parametrus: ([26])

1. jos veiklos turinį (pavyzdžiui, disciplinas ir mokslinių tyrimų sritis, kuriose vykdoma organizacijos veikla). Tyrimų sričių, kurioms eksporto kontrolė gali turėti didesnės įtakos, apžvalga pateikiama 1 priede,

2. šios veiklos rūšį ir apimtį (pavyzdžiui, tyrimų vietoje, mokymosi internetu ir nuotolinio mokymosi bei tarptautinio bendradarbiavimo bei užsienio partnerių dalyvavimo tokioje veikloje dalis),

3. esamą organizacijos politikos ir standartizuotų procedūrų būklę (pavyzdžiui, organizacijos struktūros tipą, naudojamas saugumo rizikos mažinimo priemones ir vyraujantį darbuotojų požiūrį).

Šie parametrai turi būti vertinami pagal ES ir nacionalinės eksporto kontrolės teisės aktuose nustatytus teisinius įsipareigojimus ([27]). Atlikusi šį pradinį rizikos vertinimą mokslinių tyrimų organizacija galės nustatyti savo konkretų dvejopo naudojimo prekių rizikos profilį. Tai padės organizacijai suprasti, kurioms jos mokslinių tyrimų veiklos dalims turi būti taikomas VAUP (jos vidaus eksporto atitikties užtikrinimo sistemos apimtį), ir taikyti VAUP konkrečių organizacijos aplinkybių (pavyzdžiui, struktūros, organizacijos procedūrų ir turimų išteklių) atžvilgiu.

Pradinis rizikos vertinimas yra svarbus kuriant ir įgyvendinant veiksmingas, proporcingas ir konkrečiam organizacijos profiliui pritaikytas VAUP priemones. Dažnai pageidautina iš pradžių išnagrinėti veiklą ar mokslinių tyrimų sritis, dėl kurių reikia nedelsiant imtis veiksmų, ir sritis, kurios lengvai identifikuojamos kaip susijusios su dvejopo naudojimo prekėmis. Po to VAUP galima išplėsti, kad ji apimtų tolesnę riziką ir griežtesnes rizikos mažinimo procedūras. Dvejopo naudojimo prekių vidaus atitikties užtikrinimo priemonių integravimas į esamą organizacijos politiką ir procedūras dažnai yra pagrindinis efektyvumą ir sinergiją užtikrinantis veiksnys.

Mokslinių tyrimų organizacijos turėtų atsižvelgti į dinamišką teisinę ir mokslinių tyrimų aplinką, kurioje rizika turėtų būti reguliariai nustatoma arba vertinama iš naujo, todėl vidaus atitikties užtikrinimo priemonės priklauso nuo besikeičiančių kontrolės sąrašų ir mokslinių tyrimų organizacijos veiklos, kurios ji imasi kiekvieną kartą. Iš tikrųjų, išsamesnis su moksliniais tyrimais susijusių medžiagų, įrangos, programinės įrangos ir technologijų įvertinimas ir reitingavimas atliekamas vadovaujantis „eksporto tikrinimo procesu ir procedūromis“, kaip paaiškinta ketvirtajame pagrindiniame elemente.

3.2. **Pagrindiniai VAUP elementai**

Šis skyrius grindžiamas 2019 m. liepos 30 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2019/1318 dėl prekybos dvejopo naudojimo prekėmis kontrolės vidaus atitikties užtikrinimo programų pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 428/2009.

Joje pateikiamas paaiškinimas, kaip galima pritaikyti pagrindinius VAUP elementus, kad jie būtų tinkamesni naudoti mokslinių tyrimų srityje. Šis pritaikymas grindžiamas gautais mokslininkų bendruomenės atsiliepimais ir išdėstytas šiuose poskirsniuose:

1. Aukščiausiojo lygio vadovybės įsipareigojimas užtikrinti atitiktį

2. Organizacinė struktūra, atsakomybė ir ištekliai

3. Mokymas ir informuotumo didinimas

4. Eksporto tikrinimo procesas ir procedūros

5. Veiklos rezultatų peržiūra, auditai, pranešimų teikimas ir taisomieji veiksmai

6. Įrašų registravimas ir dokumentai

7. Fizinis ir informacijos saugumas

4 priede pateikiamas kiekvieno pagrindinio elemento kontrolinis sąrašas, padedantis kuriant naują VAUP arba vėliau peržiūrint jau naudojamą VAUP.

([26]) C. Charatsis, „Interferences between non-proliferation and science: ‘exporting’ dual-use know-how and technology in conformity with security imperatives (liet. „Neplatinimo įsipareigojimų ir mokslo susikirtimai: dvejopo naudojimo praktinės patirties ir technologijų „eksportavimas“ laikantis saugumo užtikrinimo reikalavimų“, Europos Sąjungos leidinių biuras (Jungtinis Europos Komisijos ir Lježo universiteto tyrimų centras), 2017 m. gruodžio mėn., p. 153–155. Taip pat žr. to paties leidinio 8 skyrių, kuriame pateikiamas pradinio rizikos vertinimo mokslinių tyrimų aplinkoje pavyzdys.

([27]) Eksporto kontrolės įsipareigojimų ES lygmeniu apžvalga pateikta šių gairių 2 skyriuje.

3.2.1. *Aukščiausiojo lygio vadovybės įsipareigojimas užtikrinti atitiktį*

Aukščiausiojo lygio vadovybės įsipareigojimas ir VAUP palaikymas yra svarbūs tiek dėl simbolinių, tiek dėl praktinių priežasčių. Paskelbtas aukščiausiojo lygio vadovybės (asmens) įsipareigojimas laikytis eksporto kontrolės teisės aktų gali sustiprinti darbuotojų informuotumą, padidinti tokioms atitikties užtikrinimo priemonėms teikiamą svarbą ir paskatinti kitus organizacijos padalinius šiam tikslui skirti daugiau žmogiškųjų ir techninių išteklių.

Ko tikimasi iš mokslinių tyrimų organizacijų?

Kaip ir kiekvienoje organizacijoje, aukščiausiojo lygio vadovybės įsipareigojimu siekiama padidinti atitikties užtikrinimo priemonių naudojimo pagrįstumą ir kurti ar stiprinti organizacinę kultūrą, kurioje vyrauja palankus požiūris į būtinybę laikytis dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolės reikalavimų. Mokslinių tyrimų aplinkoje aukščiausiojo lygio vadovų įsipareigojimai yra svarbūs siekiant skatinti ir aktyviai palaikyti VAUP diegimą.

Atsižvelgiant į tai, kad mokslinių tyrimų organizacijos ir ypač universitetai dažnai naudoja decentralizuotus organizacinės struktūros modelius, gali būti naudinga apsvarstyti įsipareigojimo paskelbimą katedros, fakulteto ar skyriaus lygmeniu (pavyzdžiui, tai padaryti galėtų skirtingi fakultetų ar skyrių dekanai ar vadovai). Toks požiūris gali būti ypač svarbus organizacijose, kuriose yra vos keletas padalinių, kurie gali būti susiję su eksporto kontrole.

Šis elementas įgyvendinamas aukščiausiojo lygio vadovybės rašytiniu pareiškimu ir palaikymu, dėl kurio organizacijos VAUP skiriami pakankami organizaciniai, žmogiškieji ir techniniai ištekliai. Tokiu pareiškimu dėl įsipareigojimo visi susiję darbuotojai raginami laikytis atitinkamų ES ir valstybių narių teisės aktų ir imtis reikiamų atsargumo priemonių, kai naudojami kontroliuojami duomenys arba kuriami didesnės rizikos ir galimai kontroliuotini tyrimų rezultatai.

Kokie yra susiję veiksmai?

Parenkite įsipareigojimo pareiškimą, kuriame būtų nurodyta, kad darbuotojai (mokslo ir administracijos) turi laikytis visų ES ir nacionalinės dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolės teisės aktų, taikydami pagal organizacijos politiką ir procedūras numatytas rizikos mažinimo priemones. Nurodykite galimas reikalavimų nesilaikymo pasekmes organizacijai ir susijusiems asmenims.

Aiškiai ir reguliariai informuokite apie šį įsipareigojimo pareiškimą visus darbuotojus, kurie gali būti susiję su šiuo klausimu (taip pat ir darbuotojus, kurie neturi jokio vaidmens, susijusio su dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrole), kad būtų didinamas informuotumas ir skatinama dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolės teisės aktų laikymosi kultūra.

Apsvarstykite visas turimas priemones (elektronines arba spausdintas), kurias galite naudoti skelbdami šį pareiškimą ir informacijos apie organizacijos vidaus atitikties užtikrinimo procedūras šaltinius ([28]).

3.2.2. *Organizacinė struktūra, atsakomybė ir ištekliai*

Kiekviena mokslinių tyrimų organizacija yra unikali, todėl nėra vienintelio būdo, kaip organizuoti atitikties užtikrinimo procedūras ir paskirstyti atitinkamas pareigas. Tačiau gerai apibrėžta tvarka ir atsakomybės už eksporto reikalavimų laikymąsi paskirstymas gali padėti organizacijai pasiekti jos atitikties užtikrinimo tikslus ir patobulinti visą valdymo modelį.

Ko tikimasi iš mokslinių tyrimų organizacijų?

Mokslinių tyrimų srityje reikia atsižvelgti į įvairias atsakomybės rūšis. Paprastai ši atsakomybė tenka ir administracijos, ir mokslo darbuotojams.

([28]) Mokslinių yrimų organizacijos taip pat gali apsvarstyti galimybę pareiškimą platinti viešose vidaus komunikacijos svetainėse, elgesio kodeksuose ir personalo nuostatuose, kad darbuotojai būtų informuojami apie prekybos kontrolės svarbą ir reikalavimų nesilaikymo pasekmes mokslo bendruomenei ir universitetui.

Pirmoji atsakomybės rūšis susijusi su bendra atsakomybe už organizacijos atitikties užtikrinimo politikos įgyvendinimą, kuri tenka organizacijos vadovybei. Ši atsakomybė gali apimti licencijų paraiškų tvirtinimą, priežiūrą, ar atitikties užtikrinimui skiriama pakankamai išteklių, taip pat užtikrinimą, kad būtų reguliariai peržiūrimos ir atnaujinamos taikomos atitikties užtikrinimo priemonės. Kai kuriose valstybėse narėse šias funkcijas turi atlikti aukščiausiojo lygio vadovybės narys.

Antroji atsakomybės rūšis reikalauja sukurti eksporto atitikties užtikrinimo pareigybę, kurią turintis darbuotojas atsako už organizacijos atitikties užtikrinimo priemonių kūrimą ir (arba) įgyvendinimą. Šios pareigybės užduotys gali apimti atsakymų į klausimus dėl eksporto kontrolės teikimą, sprendimų, ar licencijos paraiška yra aktuali ir kokios rizikos mažinimo priemonės reikalingos tam tikrai veiklai, priėmimą. Eksporto kontrolės funkcijas vykdantys darbuotojai taip pat gali padėti kolegoms suprasti licencijų sąlygas, vykdyti išsamius patikrinimus ir tvarkyti atitinkamus įrašus.

Šią atsakomybę paprastai prisiima teisinių įsipareigojimų vykdymo ir bendravimo su organizacijos darbuotojais bei išorės partneriais patirties turintis padalinys ([29]). Organizacijoje turėtų būti bent vienas asmuo, kuris būtų atsakingas už eksporto reikalavimų laikymąsi. Jeigu įmanoma, eksporto kontrolės pareigas einantys darbuotojai turėtų vengti interesų konfliktų. Be to, jie turėtų turėti galimybę tiesiogiai bendrauti su aukščiausiojo lygio vadovybe ir teikti jai pranešimus.

Be to, gali tekti skirtinguose organizacijos padaliniuose paskirti kontaktinius asmenis, kurie galėtų didinti informuotumą, patarti administracijos ir mokslo darbuotojams iškilus atitinkamiems klausimams ir prireikus perduoti užklausas ir prašymus eksporto kontrolės darbuotojams.

Trečioji atsakomybės rūšis susijusi su praktinių veiksmų, kurių turi imtis mokslo darbuotojai, įgyvendinimu, kad būtų užtikrinama atitiktis organizacijos reikalavimams. Šios pareigos apima tokias užduotis kaip nustatyti projektus, kuriems gali būti reikalingos licencijos, atlikti galutinio naudojimo (galutinio naudotojo) patikrinimus ir imtis nustatytų rizikos mažinimo priemonių bei atlikti patvirtinimus vykdant mokslinių tyrimų veiklą. Nors visi susiję darbuotojai, atlikdami savo darbą, privalo laikytis organizacijos atitikties užtikrinimo procedūrų, paprastai atsakomybė už didesnės rizikos projektų identifikavimą ir reikalingų patikrinimų atlikimą tenka projektų vadovui. Dažnai tai yra asmuo, kuris gauna finansavimą ir koordinuoja projektą organizacijoje, o kai kuriose mokslinių tyrimų srityse jis dar vadinamas pagrindiniu tyrėju.

Administracijos (pavyzdžiui, pirkimų ir teisės padalinių) darbuotojai gali prižiūrėti tam tikras atitikties užtikrinimo užduotis, kaip numatyta pagal atitikties užtikrinimo politiką. Tokie darbuotojai gali priklausyti eksporto atitikties užtikrinimo grupei arba tiesiog glaudžiai su ja bendradarbiauti.

Administracijos darbuotojams gali pavykti nustatyti problemas, į kurias nebuvo atkreipę dėmesio mokslinių tyrimų darbuotojai. Tokiu būdu, kai neveikia kitos apsaugos priemonės, apmokyti administracijos darbuotojai taip pat gali veikti kaip „sargai“ ([30]).

6 priede pateikiami du galimos atitikties užtikrinimo organizavimo struktūros pavyzdžiai mokslinių tyrimų aplinkoje.

Kokie yra susiję veiksmai?

Nustatykite, kurios jūsų organizacijos dalys yra svarbios siekiant laikytis eksporto kontrolės atitikties reikalavimų. Nustatykite ir paskirkite asmenį (-is), kuriems (-ie) bus patikėta bendroji atsakomybė, ir paskirkite bent vieną asmenį, kuris eis eksporto atitikties užtikrinimo pareigas. Priklausomai nuo organizacijos poreikių, šiam asmeniui su dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrole susijusias užduotis gali tekti atlikti net ne visą darbo laiką.

([29]) Priklausomai nuo organizacijos struktūros, tokių užduočių atlikimo patirties greičiausiai turės „atitikties užtikrinimo tarnybos“, „teisės skyriaus“, „tyrimų biuro“, „saugumo skyriaus“ arba „technologijų perdavimo biuro“ darbuotojai. Šie terminai yra dažnai įvairių mokslinių tyrimų organizacijų vartojamų pavadinimų pavyzdžiai. Siūlomų skyrių pavyzdžių sąrašas nėra baigtinis.

([30]) Pavyzdžiui, tvarkydami sutartis ir susitarimus, apmokyti administracijos darbuotojai gali atpažinti sutartinius reikalavimus, dėl kurių gali kilti eksporto kontrolės problemų (pavyzdžiui, apribojimus dėl galimybės susipažinti su tyrimo rezultatais), priminti dėl didesnės taikomų mokslinių tyrimų rizikos ir (arba) pareikšti įtarimus dėl susijusių galutinių naudotojų, galutinio naudojimo ir paskirties vietų (valstybių). Be to, vykdant projektus ir mokslinius tyrimus, administracija gali atpažinti ir eksporto atitikties užtikrinimo pareigas einantiems darbuotojams pranešti apie neatitikimus eksporto licencijų sąlygoms ar kitiems VAUP reikalavimams.

Įvertinkite visas atsakomybės rūšis ir atitikties užtikrinimo funkcijas. Nustatykite aiškius administracijos ir mokslo darbuotojų procesus ir atsakomybę. Pradėkite nuo svarbiausios srities mokslinius tyrimus vykdančių padalinių ir vystydami savo atitikties užtikrinimo sistemą įtraukite ir kitus mažesnės rizikos padalinius. Jeigu įmanoma, nepamirškite apibrėžti įgaliojimų perdavimo (pavyzdžiui, ligos ar atostogų atveju) ir pavadavimo funkcijų.

Užtikrinkite, kad VAUP būtų skirti tinkami ištekliai, ir įvertinkite, kokių teisinių ir techninių žinių bei įgūdžių gali prireikti. Rekomenduojama parengti pareiginius nuostatus.

Būkite pasirengę visiškai išnaudoti įvairiose organizacijos dalyse sukauptą kompetenciją ir patirtį. Pasitarkite su kolegomis iš įvairių padalinių (pavyzdžiui, viešųjų pirkimų, saugumo ir teisės padalinių), kaip esamą politiką ir procedūras būtų galima suderinti su eksporto atitikties užtikrinimo reikalavimais. Apsvarstykite galimybę kartu su informacinių technologijų pagalbos skyriumi sukurti internetines priemones ir procedūras, kad vidinių atitikties užtikrinimo priemonių įgyvendinimas būtų paprastesnis.

Organizacijos vadovuose susisteminkite organizacijos eksporto atitikties užtikrinimo politiką ir procedūras, įskaitant pagrindinę atsakomybės grandinę, ir sudarykite sąlygas su jomis susipažinti internete arba spausdintiniuose dokumentuose. Stenkitės viską išdėstyti kuo tiksliau ir aiškiau. Apsvarstykite galimybę įtraukti pavyzdžius ir praktinius atvejus, kurie būtų panašūs į naudojamus šiose gairėse ar nacionaliniuose šaltiniuose.

Užtikrinkite, kad mokslo ir administracijos darbuotojai žinotų, kokių procedūrų jie turi laikytis ir kas yra kontaktinis asmuo, į kurį galima kreiptis, kai kyla su eksporto kontrole susijusių klausimų.

3.2.3. *Mokymas ir informuotumo didinimas*

Mokymas ir informuotumo didinimas yra svarbus kiekvienos VAUP elementas ir turėtų būti pritaikytas konkrečiai mokslinių tyrimų organizacijos situacijai. Informuotumo didinimas laikomas pirmuoju žingsniu, padedančiu ir mokslo, ir administracijos darbuotojams suprasti saugumo riziką ir vykdyti savo pareigas pagal eksporto kontrolės teisės aktus ir organizacijos VAUP. Mokymai apima specializuotus organizacijos funkcijoms ir darbuotojams pritaikytus kursus, kuriems taikoma eksporto kontrolė.

Ko tikimasi iš mokslinių tyrimų organizacijų?

Mokslinių tyrimų organizacijos turi apsvarstyti skirtingų lygmenų informuotumo didinimo ir mokymo iniciatyvas, skirtingas priemones ir skirtingus jų tikslus.

Pirmiausia, siekiant didinti informuotumą ir skatinti atsakomybės kultūrą visoje organizacijoje, svarbu, kad visi galimai susiję mokslo darbuotojai ir studentai būtų bendrai supažindinami su eksporto kontrolės klausimais. Tai galima padaryti įtraukiant eksporto kontrolės tikslų ir susijusių vidaus priemonių nuorodas į elgesio kodeksus, interneto svetaines, kuriose pateikiama informacija apie mokslinių tyrimų etiką ir sąžiningumą, taip pat į reguliariai vykdomus bendrus saugos ir saugumo mokymus ([31]).

Antra, bendri mokymai ir informuotumo didinimo veikla turėtų būti organizuojami mokslo darbuotojams iš organizacijos padalinių, kurie pirminio rizikos vertinimo ir vėlesnių pakartotinių vertinimų metu buvo identifikuoti kaip svarbūs eksporto kontrolei. Šių mokymų tikslas turi būti supažindinti darbuotojus su eksporto kontrolės reikalavimais ir užtikrinti, kad jie galėtų imtis reikiamų veiksmų iškilus klausimams ar problemoms kuriant, planuojant ir vykdant mokslinius tyrimus.

Trečia, tiksliniai mokymai turėtų būti rengiami administracijos darbuotojams, dirbantiems su įvairiomis vidaus kontrolės procedūromis, pavyzdžiui, susijusiomis su saugumu, viešaisiais pirkimais, technologijų perdavimu, sutartimis ir bendradarbiavimu mokslinių tyrimų srityje. Taip pat turėtų būti organizuojami specializuoti mokymai mokslo darbuotojams, kuriems eksporto kontrolės priemonių įgyvendinimas dažnai daro įtaką, nes jie dalyvauja didesnės rizikos projektuose, kuriems reikalingas ypatingas dėmesys ir kontrolės priemonės.

([31]) Mokslinių tyrimų organizacija, ypač universitetas, galėtų imtis tolesnių veiksmų ir į didžiausios rizikos disciplinų mokymo programas įtraukti informuotumo apie ginklų neplatinimą ir eksporto kontrolę didinimui skirtą informaciją.

Mokslinių tyrimų organizacija gali vykdyti labai skirtingus mokslinius tyrimus, o dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolės sąrašai apima platų prekių ir technologijų spektrą. Tai reiškia, kad reikia apsvarstyti galimybę parengti mokymo medžiagą ir metodus, kurie būtų pritaikyti skirtingų padalinių, kompetencijos ir patirties auditorijoms.

Atsižvelgiant į dinamišką eksporto kontrolės teisės aktų pobūdį ir pokyčius šioje srityje, mokymai turėtų būti rengiami kasmet, o darbuotojai, kuriems tenka pagrindinė atsakomybė už VAUP vykdymą, turėtų reguliariai atnaujinti turimas priemones ir informacinę medžiagą.

Pasitarkite su savo šalies nacionaline institucija, ar ji gali pasiūlyti papildomų išteklių, pavyzdžiui, informacinių sesijų ir informacinių biuletenių prenumeratų, nacionalinių gairių ir mokymų.

Kokie yra susiję veiksmai?

Siekdami didinti informuotumą apie eksporto kontrolę ir skatinti atsakomybės kultūrą visoje organizacijoje, vykdykite privalomus periodinius visų darbuotojų, kurie galbūt dalyvauja kontroliuojamoje dvejopo naudojimo prekių eksporto veikloje, mokymus.

Jeigu įmanoma, naudokite esamas mokymų iniciatyvas, pavyzdžiui, naujiems darbuotojams skirtus įvadinius kursus, įtraukdami informaciją apie eksporto atitikties užtikrinimo priemones ir reikalavimus. Tokiu pačiu būdu galite papildyti jau naudojamus darbuotojų nuostatus ir mokomąją medžiagą.

Naudodami informuotumo didinimo priemones (pavyzdžiui, sprendimų priėmimo schemas, intraneto puslapius, su eksporto kontrolės procedūromis susijusias informacines ir patvirtinimo pastabas) užtikrinkite, kad visi susiję darbuotojai būtų informuoti apie eksporto kontrolės vidaus politiką ir visas priemones. Pasinaudokite medžiaga, kurioje pateikiama informacija apie atitinkamus ES dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolės teisės aktus ir kontrolės sąrašus bei ribojamąsias priemones, nacionalines priemones ir embargus. Apsvarstykite galimybę visiems susijusiems darbuotojams naudotis patogiomis priemonėmis (sukurtomis organizacijoje arba teikiamomis iš išorės), kad jiems būtų lengviau ieškoti informacijos šiuose teisiniuose dokumentuose ir jų atnaujinimuose. Jeigu įmanoma, apsvarstykite galimybę organizuoti individualizuotus mokymus administracijos ir mokslo darbuotojams.

Apsvarstykite galimybę, kai tinkama, pasinaudoti nacionalinėmis arba ES dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolės srities mokymų galimybėmis.

Įtraukite patirtį, įgytą vykdant veiklos rezultatų peržiūrą, auditus, teikiant pranešimus ir taikant taisomuosius veiksmus, kai tai įmanoma, į jūsų mokymo arba informuotumo apie eksportą didinimo programas. Ir atvirkščiai, atkreipkite dėmesį į visas išvadas, rodančias, kad taikomos atitikties užtikrinimo priemonės yra nepakankamos.

3.2.4. *Eksporto tikrinimo procesas ir procedūros*

Šiame elemente numatomos vidaus priemonės, kurias organizacija turėtų įgyvendinti, siekdama užtikrinti, kad eksportas nebūtų vykdomas be reikiamos licencijos arba nesilaikant atitinkamų eksporto apribojimų ar draudimų.

Eksporto tikrinimo metu turi būti renkama ir analizuojama svarbi su toliau išvardytais aspektais susijusi informacija: prekių klasifikacija, veiklos rizikos vertinimas, licencijos ir licencijos paraiškos reikalavimų nustatymas bei veiksmai po licencijos išdavimo. Vykdydama toliau nurodytus veiksmus, mokslinių tyrimų organizacija turi suplanuoti ir vykdyti eksporto tikrinimo procesą, atsižvelgdama į įvairius vykdomos veiklos tipus, esamą organizacijos politiką ir procedūras bei konkrečias su organizacijos rizikos pobūdžiu susijusias problemas.

Ko tikimasi iš mokslinių tyrimų organizacijų?

Eksporto tikrinimo procesas yra esminis organizacijos vidaus atitikties užtikrinimo priemonių elementas. Šio elemento įgyvendinimas turi būti bendra administracijos ir mokslo darbuotojų užduotis, nes abi šios grupės turi vienas kitą sustiprinančius atitikties užtikrinimo vaidmenis VAUP. Tikslas yra nustatyti tikrinimo procedūras, kuriose būtų nurodyti veiksmai, kurių reikia imtis, kad būtų laikomasi eksporto kontrolės teisės aktų ir organizacijos vidaus kontrolės politikos. Priklausomai nuo atliekamų mokslinių tyrimų apimties ir didesnės rizikos, eksporto kontrolės tikrinimo procesas gali būti susijęs su keliomis veiklomis:

— prekių eksportu (naudojant fizines persiuntimo priemones),

— sutarčių sudarymu (pirmiausia su tarptautiniais partneriais) ([32]),

— tyrimų rezultatų patentavimu (licencijavimu),

— publikacijomis (pavyzdžiui, straipsniais, konferencijų medžiaga, programine įranga),

— elektroninėmis priemonėmis perduodama informacija (įskaitant galimybę gauti prekes internetu),

— darbuotojų samdymu ir lankytojų priėmimu (dažniausiai dėl sankcijų),

— kelionėmis į užsienį.

Tyrimų organizacija gali apsvarstyti galimybę koreguoti savo politiką ir procedūras, susijusias su visa pirmiau paminėta veikla, įtraukdama eksporto kontrolę ir patikrinimus. Dažniausiai neuniversitetinės mokslinių tyrimų organizacijos taiko centralizuotas procedūras, kurias galima pritaikyti tokioms tikrinimo ir rizikos mažinimo procedūroms. Universitetai gali taikyti tokią pačią metodiką, pritaikydami ją savo poreikiams.

Mokslinių tyrimų organizacijoje, ypač universitete, kontroliuojama eksporto veikla gali vykti tiek oficialiai bendradarbiaujant su išorės partneriais, tiek neoficialiai keičiantis informacija. Pastaruoju atveju informacija daugiausia keičiasi atskiri mokslininkai. Todėl eksporto tikrinimo proceso metu turi būti nagrinėjamos abi galimybės ir nustatomos tikrinimo bei kontrolės procedūros, skirtos nustatyti, ar konkreti mokslinių tyrimų veikla yra susijusi su kontroliuojamos prekės eksportu.

Vykdydami mokslinius tyrimus, atskiri mokslininkai turi sugebėti nustatyti eksporto kontrolės problemas ir apie jas pranešti. Tai galima padaryti naudojant bendras priemones, pavyzdžiui, sprendimų priėmimo schemas, kurias naudodami mokslininkai gali atlikti veiksmus, padedančius nustatyti galimas eksporto kontrolės problemas ([33]). Be to, tikslinės procedūros ir patikrinimai galėtų būti integruojami į organizacijos procesus, kuriuos įvykdžius suteikiami leidimai vykdyti minėtą veiklą. Pavyzdžiui, mokslinių tyrimų organizacija galėtų į savo internete veikiančią kelionių į užsienį patvirtinimo sistemą įtraukti informacinį pranešimą ir reikalavimą, kad mokslininkai prieš pateikdami prašymą atliktų eksporto kontrolės patikrinimus ([34]).

Taip pat eksporto tikrinimo procedūros turėtų būti įtrauktos į mokslinių tyrimų projekto planavimo etapą, prieš sudarant oficialų susitarimą su kitomis organizacijomis partnerėmis. Jau šiame etape projekto tikslų apibrėžimas ir finansavimo šaltinis gali turėti įtakos eksporto kontrolės požiūriu.

Eksporto kontrolės klausimas gali iškilti įvairiais projekto gyvavimo etapais. Kai kuriais atvejais eksporto kontrolės leidimas gali tapti aktualus tik paskutiniame tyrimo projekto etape, kai mokslinių tyrimų organizacija (mokslininkas) nusprendžia pasidalyti rezultatais, kurių eksportas kontroliuojamas, su trečiosiomis šalimis, pavyzdžiui, sudarydami licencijos sutartį. Iš to matyti, kaip svarbu eksporto kontrolės patikrinimus įtraukti į įvairias organizacijos procedūras.

Kitose situacijose, ypač kai bendradarbiaujama su tarptautiniais partneriais, mokslinis tyrimas gali apimti didesnės rizikos technologijų atskleidimą ir rezultatų, kurių eksportas kontroliuojamas, siuntimą įvairiais projekto etapais. Todėl projektų, kurie traktuojami kaip didesnės rizikos projektai, atvejais eksporto kontrolės patikrinimus ir rizikos mažinimo priemones tikslinga taikyti per visą tokių projektų gyvavimo laikotarpį. Tai svarbu nurodyti sutartyje, kuri sudaroma su kitomis organizacijomis.

Visais pirmiau aptartais atvejais, nustatant eksporto tikrinimo procedūras, turi būti atsižvelgiama į šiuos aspektus:

— prekių, įskaitant programinę įrangą ir technologijas, klasifikavimą,

— veiklos rizikos vertinimą:

  — paskirties vietų ir subjektų, kuriems taikomas embargas, sankcijos, arba didesnės rizikos paskirties vietų ir subjektų patikrinimus ([35]),

([32]) Ši dalis apima susitarimus dėl finansavimo ir bendradarbiavimo pagal sutartis, susitarimų memorandumus ir pan.

([33]) Tokia priemonė galėtų būti skelbiama internete, organizacijos vidaus svetainėje, pavyzdžiui, skyriuje apie mokslinių tyrimų sąžiningumą arba saugumo ir saugos taisyklių laikymąsi. Tai gali būti naudinga ir informuotumo didinimo požiūriu.

([34]) Pripažįstama, kad ne visos mokslinių tyrimų organizacijos vykdo politiką, kuria vadovaujantis suteikiami leidimai vykdyti veiklą, kuri gali būti susijusi su eksporto kontrolės rizika. Be to, neoficialių informacijos mainų ir bendradarbiavimo leidimai paprastai nesuteikiami naudojant organizacijos mechanizmus.

([35]) Didesnės rizikos paskirties vietoms ir subjektams embargas ar sankcijos netaikomi, tačiau (tam tikrų) dvejopo naudojimo prekių siuntimas ar perdavimas į jas arba jiems gali būti labai svarbus atskirais atvejais, pavyzdžiui, dėl platinimo ar su žmogaus teisėmis susijusių problemų. Valstybių narių vyriausybės šiuo klausimu gali taikyti savo požiūrį. Kilus abejonių, būtinai kreipkitės į kompetentingą savo šalies instituciją.

— nurodyto galutinio naudojimo ir susijusių šalių tikrinimą,

— nukreipimo rizikos tikrinimą,

— į sąrašą neįtrauktų dvejopo naudojimo prekių visa apimančios kontrolės priemones.

Jeigu dėl prekių klasifikacijos ir veiklos rizikos vertinimo galima daryti išvadą, kad veikla yra kontroliuojama, reikia atsižvelgti į kitus aspektus:

— sprendimą, kuri licencija (leidimas) reikalinga (pavyzdžiui, eksporto, tarpininkavimo paslaugų, persiuntimo ir tranzito), taip pat dėl paraiškos tokiai licencijai gauti pateikimo ir ([36])

— po licencijų išdavimo vykdomos kontrolės priemones, įskaitant siuntimo ir atitikties leidimo sąlygoms kontrolę.

Tam tikrais atvejais gali būti nuspręsta, kad organizacija arba atskiras mokslininkas turi susilaikyti nuo tam tikros veiklos arba kad projektas ar susitarimas su bendradarbiaujančia organizacija negali būti vykdomas. Pavyzdžiui, taip gali būti, kai dalyvaujanti šalis yra įtraukta į ribotą asmenų, kuriems taikomos sankcijos, sąrašą, arba kai organizacija mano, kad yra didelė rizika, jog mokslinių tyrimų rezultatai bus panaudoti nesąžiningiems tikslams trečiojoje valstybėje. Taip pat gali būti, kad kompetentinga institucija nepriima (t. y. atmeta) prašymą išduoti eksporto leidimą pagal galiojančius eksporto kontrolės teisės aktus, *pavyzdžiui*, jeigu jos vertinimo metu nustatoma platinimo rizika.

Jeigu atliekant eksporto patikrinimą kyla abejonių ar įtarimų, ypač dėl nurodyto galutinio naudojimo rezultatų ir susijusių šalių ar nukreipimo rizikos tikrinimo, kreipkitės į ES valstybės narės, kurioje įsteigta jūsų organizacija, kompetentingą instituciją.

Kokie yra susiję veiksmai?

Nustatykite eksporto tikrinimo procedūras, kurias taikydama jūsų organizacija galės atlikti rizikos vertinimą, kuris apims visas skirtingas potencialiai didesnės rizikos veiklas ir rizikos šaltinius. Šios procedūros suteiks galimybę atskiriems mokslininkams, studentams, projektų vadovams ir administracijos darbuotojams prisidėti prie eksporto kontrolės rizikos, susijusios su organizacijos veikla, vertinimo.

Jeigu įmanoma, pakoreguokite savo organizacijos politiką ir procedūras, įtraukdami galimai didesnės rizikos veiklos (siuntimo, sutarčių sudarymo, publikavimo, dalijimosi internete ir pan.) eksporto kontrolės patikrinimus ir numatykite su projektais, kurie traktuojami kaip didesnės rizikos, susijusias rizikos mažinimo priemones.

Apsvarstykite galimybę naudoti bendrąsias rizikos vertinimo priemones (pavyzdžiui, schemas) ([37]) , taip pat duomenų gavybos metodus ([38]) ir kitą programinę įrangą, kurią naudodami galėtumėte tikrinti prekes, projektus ir susijusią veiklą pagal eksporto kontrolės sąrašus ir subjektų bei paskirties vietų, kuriems taikomi apribojimai sąrašus.

Prekių klasifikavimas

Šiuo tikrinimo procedūros aspektu siekiama suprasti, ar vykdant mokslinį tyrimą naudojama ar pagaminta prekė patenka į kontrolės sąrašo (-ų) taikymo sritį, ar mokslinių tyrimų projektas susidurs su kontroliuojamomis prekėmis.

([36]) Atkreipkite dėmesį, kad 2.3.7 poskirsnyje išvardyti įvairių tipų leidimai, kurie gali būti taikomi konkrečiai veiklai. Priklausomai nuo paskirties vietų ir su kontroliuojama veikla susijusių prekių, mokslinių tyrimų organizacija gali pasinaudoti supaprastintomis licencijavimo procedūromis, pavyzdžiui, tomis, kurios numatomos pagal EUGEA.

([37]) Dvejopo naudojimo prekių eksportui ir persiuntimui ES viduje taikomų licencijų reikalavimų schemos pavyzdys pateikiamas 5 priede. Organizacijos galėtų apsvarstyti galimybę sukurti kitas jų poreikius atitinkančias schemas ir internetines priemones.

([38]) Europos Komisija sukūrė teksto gavybos įrankį, kuris gali padėti mokslinių tyrimų organizacijoms įvertinti savo ankstesnius mokslinius produktus, kad būtų galima nustatyti jau parengtus ir paskelbtus straipsnius, patentus ar ES finansuojamų projektų rezultatus, kuriuose galėjo būti galimo dvejopo naudojimo turinio. Tokiu būdu mokslinių tyrimų organizacijos gali geriau nukreipti savo vidaus informuotumo didinimo veiklą ir sustiprinti savo atitikties užtikrinimo priemones. Daugiau informacijos rasite TIM dvejopo naudojimo prekių platformoje: https://knowledge4policy.ec.europa.eu/text-mining/tim-dual-use_en.

Tai atliekama lyginant ES ir nacionaliniuose dvejopo naudojimo prekių kontrolės sąrašuose pateiktas prekės techninės charakteristikas. Jei taikoma, nurodoma, ar prekei taikomos ES arba ES valstybės narės, kurioje įsteigta jūsų organizacija, nustatytos ribojamosios priemonės (sankcijos ir embargai) ([39]).

Atminkite, kad kontrolės specifikacijas atitinkančiai programinei įrangai ir technologijai gali būti taikoma išimtis, jeigu pritaikomos pastabos „pagrindiniai moksliniai tyrimai“ ir „viešai naudojama“ (žr. 2.3.5 poskirsnį).

Pamėginkite nustatyti, ar numatomame projekte bus naudojamos kontroliuojamos prekės, ir patikrinkite, ar jo indėliai atitiks kontrolės sąraše nurodytas kriterijų ribas. Didelės rizikos projektams numatykite eksporto tikrinimą per visą projekto gyvavimo ciklą.

Ypatingą dėmesį skirkite dvejopo naudojimo komponentų ir atsarginių dalių, taip pat dvejopo naudojimo programinės įrangos ir technologijų, kurias galima perduoti elektroniniu paštu arba kurias galima gauti, pavyzdžiui, naudojantis debesijos paslaugomis, klasifikavimui.

Atsargumo sumetimais apsvarstykite galimybę patikrinti, ar organizacijos laboratorijose ir saugyklose yra dvejopo naudojimo prekių, patenkančių į kontrolinių sąrašų taikymo sritį. Jų buvimas gali būti didesnės rizikos eksporto kontrolės taškų rodiklis. Išnagrinėkite galimybę savo turto aprašuose užfiksuoti, ar prekė (nauja, naudota ar atsarginė) yra dvejopo naudojimo, todėl eksporto atveju jai turi būti taikomi specialūs reikalavimai.

Pasitarkite su projektų vadovais ir turimais ekspertais, kad surinktumėte informaciją apie galimą netinkamą jūsų dvejopo naudojimo prekių naudojimą įprastinių karinių ginklų ar masinio naikinimo ginklų srityje.

Bendradarbiaujant su įmonėmis ar kitomis mokslinių tyrimų organizacijomis, patartina paprašyti papildomos informacijos apie techninius parametrus ir medžiagų, komponentų, posistemių, kurias planuoja naudoti jūsų organizacija, kontrolės būklę ir klasifikaciją.

Kaip reikalaujama ES dvejopo naudojimo prekių reglamento 11 straipsnio 9 dalyje dėl persiuntimo ES viduje, atitinkamuose dokumentuose (sutartyje, užsakymo patvirtinime, sąskaitoje faktūroje ar išsiuntimo pranešime) paminėkite, kad sandoris apima į sąrašą įtrauktas dvejopo naudojimo prekes ir, jeigu jos eksportuojamos iš ES, joms taikomas kontrolė.

Veiklos rizikos vertinimas

Eksporto tikrinimo proceso metu taip pat atsižvelgiama į didesnės rizikos mokslinių tyrimų projekte dalyvaujančius partnerius ir visus skirtingus kontroliuojamų mokslinių tyrimų rezultatų gavėjus, taip pat į riziką, kad šie gavėjai tokius rezultatus galėtų panaudoti neteisėtais tikslais. Šių gairių 3 priede pateikiamas su grėsmėmis susijusių klausimų sąrašas padeda įvertinti įvairią su veikla susijusią riziką.

Paskirties vietų ir subjektų, kuriems taikomas embargas, sankcijos, arba didesnės rizikos paskirties vietų ir subjektų patikrinimai

Įsitikinkite, kad nė vienai projekte ar didesnės rizikos veikloje dalyvaujančiai šaliai netaikomos ribojamosios priemonės (sankcijos ir embargai), peržiūrėdami ES bendrąjį sankcijų sąrašą arba, jeigu yra, nacionalinį sąrašą ([40]).

Nurodyto galutinio naudojimo ir susijusių šalių tikrinimas

Pažinkite savo partnerį (-ius) ir apsvarstykite, kaip jis (jie) ketina panaudoti jūsų mokslinius tyrimus, kuriuose naudojamos dvejopo naudojimo prekės.

Žinokite, kad esama mokslinių tyrimų organizacijų, kurios veikia kaip karinių mokslinių tyrimų priedanga arba turi tvirtus ryšius su valstybiniais subjektais.

([39]) ES sankcijų žemėlapis yra naudinga priemonė, galinti padėti mokslinių tyrimų organizacijai nustatyti taikomus ES apribojimus: https://www.sanctionsmap.eu/#/main.

([40]) Bendrasis ES sankcijų sąrašas pateikiamas čia: https://eeas.europa.eu/topics/sanctions-policy/8442/consolidated-list-of-sanctions_en. Also, see footnote above on the EU Sanctions Map.

Jeigu veikla susijusi su į sąrašą įtrauktoms dvejopo naudojimo prekėmis arba jeigu į sąrašą neįtrauktų dvejopo naudojimo prekių atveju kyla abejonių dėl galutinio naudojimo ar galutinio naudotojo, prašykite pateikti pareiškimą dėl galutinio naudojimo ([41]). Peržiūrėkite savo šalies kompetentingos institucijos pateiktą informaciją apie su pareiškimais dėl galutinio naudojimo susijusias nacionalines taisykles ir reikalavimus ([42]) . Atminkite, kad pareiškimų dėl galutinio naudojimo galima prašyti ir bendrinamos kontroliuojamos programinės įrangos bei technologijos atveju.

Būkite budrūs dėl nukreipimo rizikos rodiklių ir požymių, rodančių įtartinas užklausas ar užsakymus.

Nukreipimo rizikos tikrinimas

Būkite budrūs dėl nukreipimo rizikos rodiklių ir požymių, rodančių įtartinas užklausas dėl bendradarbiavimo. Gali būti požymių, rodančių, kad partneris jūsų organizacijos bendrinamas arba pristatomas dvejopo naudojimo prekes naudos neteisėtų karinių masinio naikinimo ginklų ir jų siuntimo į taikinį sistemų tyrimų arba su jais susijusiame kontekste ar kitais neteisėtais tikslais.

Atminkite, kad ir į sąrašą neįtrauktoms dvejopo naudojimo prekėms gali būti reikalingas eksporto leidimas, jeigu atlikus nurodyto galutinio naudojimo ir susijusių šalių tikrinimą arba nukreipimo rizikos tikrinimą, kyla tam tikras susirūpinimas, dėl kurio gali būti taikomos ES dvejopo naudojimo prekių reglamento 4 straipsnyje numatytos visa apimančios kontrolės nuostatos. Paprastai tokia situacija būna susijusi su prekėmis, kurių techniniai parametrai yra labai panašūs į kontroliuojamų prekių.

Į sąrašą neįtrauktų dvejopo naudojimo prekių visa apimanti kontrolė

Eksporto tikrinimo proceso metu turėtų būti vertinama galimybė į sąrašą neįtrauktą dvejopo naudojimo prekę naudoti didesnės rizikos galutiniais tikslais, nurodytais ES dvejopo naudojimo prekių reglamento 4 straipsnyje. Jeigu mokslininkas ar mokslinių tyrimų organizacija žino arba įtaria, kad veikla ar projektas kelia tokią riziką, jie turi susilaikyti nuo tolesnio dalyvavimo tokiame moksliniame tyrime ir nedelsdami informuoti kompetentingas institucijas, kurios nusprendžia, ar turi būti teikiamas prašymas išduoti licenciją. Daugiau informacijos apie visa apimančios kontrolės taikymą rasite 2.3.8 poskirsnyje.

Licencijų ir licencijos paraiškos reikalavimų, įskaitant tarpininkavimo, persiuntimo ir tranzito veiklai skirtas licencijas, nustatymas

Prekių klasifikavimo ir veiklos rizikos vertinimo rezultatas gali būti tas, kad licencijos reikalavimas tampa aktualus.

Rinkite ir skleiskite informaciją apie įvairių rūšių licencijas (įskaitant individualias, visuotines ir bendrąsias licencijas) ir kontroliuojamos veiklos rūšis (eksportą, tarpininkavimą, persiuntimą ir tranzitą), taip pat apie su taikoma ES ir nacionaline dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrole susijusias licencijų paraiškų teikimo procedūras. Žinokite apie kitoms veikloms (pavyzdžiui, techninei pagalbai) taikomas nacionalines dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolės priemones. Daugiau informacijos apie galimus leidimų reikalavimus rasite 2 skyriuje.

Apsvarstykite galimybę pasinaudoti supaprastintomis licencijų procedūromis (bendrosiomis licencijomis) ES dvejopo naudojimo prekių reglamente arba nacionalinėse priemonėse nurodytoms paskirties vietoms.

Užtikrinkite, kad visi susiję darbuotojai žinotų apie įvairių tipų licencijas ir procedūras, kurių reikia laikytis organizacijos viduje ir kurias reikia pateikti institucijai (kas gali teikti prašymus ir kokie veiksmai turi būti atliekami).

([41]) Jeigu jūsų partneris nesusipažinęs su pareiškimo dėl galutinio naudojimo reikalavimu, apsvarstykite galimybę parengti (vieno puslapio) pridedamą raštą, kuriame būtų paaiškinti dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolės pagrindai ir nurodyta, kad reikalaujamas dokumentas paspartina paraiškų licencijai gauti teikimo procedūrą arba net gali būti privalomas siekiant gauti licenciją.

([42]) ES dvejopo naudojimo prekių reglamento 12 straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad išduodant leidimą gali būti privaloma pateikti pareiškimą dėl galutinio naudojimo. Todėl išsiaiškinkite, ar kompetentinga eksporto kontrolės institucija vienam ar daugiau leidimų reikalauja 1) pateikti teisingai užpildytą ir pasirašytą pareiškimą dėl galutinio naudojimo ir 2) ar pareiškimas dėl galutinio naudojimo turi būti parengtas ant galutinio naudotojo (gavėjo) galutinėje paskirties valstybėje firminio blanko. Net ir nesant nacionalinio įpareigojimo pateikti teisingai užpildytą ir pasirašytą pareiškimą dėl galutinio naudojimo, pareiškimas dėl galutinio naudojimo gali būti naudinga priemonė tikrinant galutinio naudotojo (gavėjo) patikimumą, o jame nurodyta informacija gali būti naudojama siekiant nustatyti, ar bus reikalingas į sąrašą neįtrauktų dvejopo naudojimo prekių leidimas, jeigu pagal ES dvejopo naudojimo prekių reglamento 4 straipsnio visa apimančios kontrolės nuostatas yra gauta informacijos dėl susirūpinimą keliančio galutinio jų naudojimo.

Po licencijų išdavimo vykdomos kontrolės priemonės, įskaitant siuntimo ir atitikties leidimo sąlygoms kontrolę

Prieš faktinį kontroliuojamos prekės išsiuntimą ar perdavimą turėtų būti atliekamas galutinis patikrinimas, ar tinkamai imtasi visų atitikties užtikrinimo priemonių. Tai tinkamas metas dar kartą patikrinti, ar prekės yra tinkamai klasifikuotos, ar buvo patikrintos grėsmės, ar buvo atliktas subjektų patikrinimas ir ar yra galiojanti siuntimo licencija. Atminkite, kad per tą laiką galėjo būti pakeisti atitinkami teisės aktai. Pavyzdžiui, prekė buvo įtraukta į dvejopo naudojimo prekių sąrašą arba galutiniam naudotojui buvo pritaikytos sankcijos.

Užtikrinkite, kad būtų laikomasi licencijos sąlygų (įskaitant pranešimų teikimą). Atminkite, kad pagal licenciją technologijos ir programinė įranga gali būti perduodami tik tam tikriems gavėjams, ir įvertinkite, kaip didesnės rizikos moksliniame tyrime dalyvaujantys partneriai laikosi tokių reikalavimų.

Atkreipkite dėmesį į tai, kad bet kokie organizacijos duomenų (pavyzdžiui, pavadinimo, adreso ir teisinio statuso), galutinio naudotojo ir (arba) tarpininkų duomenų ir išsamios informacijos apie prekes, kurioms išduotas leidimas, pakeitimai gali turėti įtakos jūsų licencijos galiojimui.

3.2.5. *Veiklos rezultatų peržiūra, auditai, pranešimų teikimas ir taisomieji veiksmai*

Kiekviena valdymo sistema turi būti periodiškai peržiūrima, siekiant nustatyti spragas ir veiklos sutrikimus, taip pat pakoreguoti savo politiką ir procedūras pagal naują informaciją, teisinius reikalavimus ir naujai nustatytą geriausią praktiką.

Gerai veikiančioje VAUP numatytos aiškios pranešimų teikimo procedūros, kuriomis nustatomi darbuotojų pranešimo ir problemų sprendimo pagreitinimo veiksmai įtarus arba sužinojus apie neatitikties atvejį. Plėtojant patikimą atitikties užtikrinimo kultūrą, mokslo ir administracijos darbuotojai turi būti tikri ir jaustis užtikrinti, kai jie sąžiningai kelia klausimus ar praneša su atitikties užtikrinimu susijusią susirūpinimą keliančią informaciją.

Veiklos rezultatų peržiūromis, auditais ir pranešimų teikimo procedūromis siekiama nustatyti neatitikimus, kad būtų galima paaiškinti ir peržiūrėti įprastą tvarką, jeigu ja neužtikrinama (arba yra rizika, kad nebus užtikrinama) atitiktis ir pagerinti taikomų kontrolės priemonių veiksmingumą.

Ko tikimasi iš mokslinių tyrimų organizacijų?

Šio pagrindinio elemento tikslas yra tikrinti kasdienę organizacijos atitikties užtikrinimo veiklą, nustatyti tobulintinas sritis ir prireikus peržiūrėti atitikties užtikrinimo procedūras. Mokymų metu ir didinant informuotumą bei taikant kitas ataskaitų teikimo priemones surinkta informacija gali būti naudojama atliekant veiklos rezultatų peržiūrą.

Kitas svarbus šio pagrindinio elemento komponentas yra vidaus auditai, kuriuos atlieka vidaus arba nepriklausomas auditorius, tikrindamas, ar VAUP įgyvendinama tinkamai. Jeigu turima reikiamų išteklių, gera verslo praktika yra periodiškai pasitelkti išorės auditorių.

Ataskaitų teikimo procedūromis nustatomi veiksmai (pavyzdžiui, pranešimo procedūra), kurių reikia imtis organizacijos viduje ir išorėje įtarus arba sužinojus apie neatitikties atvejį.

Galiausiai, taisomieji veiksmai yra taisomųjų veiksmų rinkinys, skirtas užtikrinti, kad neatitiktis nepasikartotų.

Kokie yra susiję veiksmai?

Siekdami užtikrinti, kad visi pažeidimai būtų nustatyti ankstyvuoju etapu, numatykite kontrolės mechanizmus, kurie būtų įprastos organizacijos vykdomos veiklos stebėsenos dalis. Pavyzdžiui, vienas metodas yra techninei klasifikacijai arba eksporto tikrinimo rezultatui taikyti „keturių akių“ principą. Apsvarstykite administracijos darbuotojų ir mokslininkų vaidmenį stebėsenos proceso metu.

Parenkite ir atlikite auditus, kad patikrintumėte VAUP struktūrą, tinkamumą ir veiksmingumą.

Užtikrinkite, kad į auditą būtų įtraukti visi VAUP elementai.

Užtikrinkite, kad visi darbuotojai, taip pat ir studentai, būtų tikri ir jaustųsi užtikrinti, kai jie sąžiningai kelia klausimus ar praneša su atitikties užtikrinimu susijusią susirūpinimą keliančią informaciją.

Nustatykite informavimo apie pažeidimus ir problemų sprendimo pagreitinimo procedūras, kuriomis būtų reglamentuojami darbuotojų veiksmai, kai įtariama arba sužinoma apie neatitikties atvejį.

Pagrįskite rašytiniais dokumentais visus įtariamus nacionalinių ir ES dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolės teisės aktų pažeidimus ir susijusias taisomąsias priemones.

Imkitės taisomųjų veiksmų, kad pakoreguotumėte eksporto kontrolės operacijas arba VAUP pagal veiklos rezultatų peržiūros, VAUP sistemos audito arba pranešimų teikimo išvadas. Rekomenduojama dalytis šiomis išvadomis ir, be kita ko, procedūrų ir taisomųjų veiksmų peržiūros rezultatais su visais susijusiais darbuotojais ir aukščiausiojo lygio vadovybe. Įgyvendinus taisomuosius veiksmus, rekomenduojama pagal poreikį pritaikyti VAUP politiką ir procedūras ir pranešti organizacijoje apie pokyčius.

Palaikydami dialogą su jūsų šalies kompetentinga institucija galite prisidėti prie žalos kontrolės ir galimų mokslinių tyrimų organizacijos eksporto kontrolės sistemos sustiprinimo būdų.

3.2.6. *Įrašų registravimas ir dokumentai*

Siekiant paremti jūsų mokslinių tyrimų organizacijos pastangas užtikrinti atitiktį, labai svarbu, kad registruojami įrašai apie su dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrole susijusią veiklą būtų suderinti, tikslūs ir kad juos būtų galima atsekti. Išsami įrašų registravimo sistema padės mokslinių tyrimų organizacijai laikytis ES ir nacionalinių dokumentų saugojimo reikalavimų ([43]), peržiūrėti ir tobulinti atitikties užtikrinimo priemones bei palengvins bendradarbiavimą su kompetentingomis institucijomis dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolės tyrimo ar patikrintos neatitikties atveju.

Ko tikimasi iš mokslinių tyrimų organizacijų?

Mokslinių tyrimų organizacijos dokumentų saugojimo politika turi atitikti atitinkamus nacionalinės teisės aktuose ar praktikoje nustatytus įpareigojimus (pavyzdžiui, įpareigojimą bent tam tikrą laiką saugoti ir sekti su eksporto leidimu susijusius dokumentus), ir joje gali būti numatomi papildomi reikalavimai moksliniams tyrimams, kuriuose naudojamos kontroliuojamos prekės, technologijos ir programinė įranga. Organizacijai gali būti naudinga registruoti sprendimus ir veiksmus, kurių buvo imtasi vykdant įvairias eksporto tikrinimo procedūras (pavyzdžiui, vidaus dokumente, kuriame apibūdinamas techninis sprendimas klasifikuoti prekę ar bendradarbiavimo projektą). Pavyzdžiui, jeigu visi reikalingi įrašai yra kaupiami ir teisingai saugomi, tai padeda vykdyti efektyvesnę paiešką atliekant būsimų projektų rizikos vertinimo procedūras, taip pat periodinių auditų metu. Gana svarbu tai, kad veiksmingai registruojant įrašus ir juos dokumentuojant bus matyti veiksmų, kurių buvo imtasi įtarus arba sužinojus apie neatitikties atvejį, eiga.

Mokslinių tyrimų veikla dažniausiai yra bendra iniciatyva, todėl tinkamas su visa didesnės rizikos veikla susijusių įrašų tvarkymas iš tikrųjų gali būti vykdomas kolektyvinėmis pastangomis. Tais atvejais, kai mokslinių tyrimų organizacija pradeda arba galėtų pradėti kontroliuojamus mokslinius tyrimus bendradarbiaudama su kitomis organizacijomis, į oficialius susitarimus galėtų būti įtraukiamos specialios sąlygos, kuriose būtų nurodytos visų susijusių šalių pareigos laikytis galiojančių eksporto kontrolės teisės aktų. Tokiose sąlygose galėtų būti paaiškinama, kieno pareiga yra kreiptis dėl licencijos ir laikytis atitinkamų įrašų registravimo reikalavimų. Būtina, kad visos susijusios šalys imtųsi reikiamų veiksmų ir laikytųsi įrašų registravimo reikalavimų bei užtikrintų, kad jų veiksmai neprieštarautų ES valstybės narės, kurioje jos yra įsisteigusios, teisės aktams ([44]).

Kokie yra susiję veiksmai?

Patikrinkite su įrašų registravimu susijusius teisinius reikalavimus (dėl saugojimo laikotarpio, dokumentų apimties ir pan.) ES valstybės narės, kurioje įsteigta organizacija, nacionalinės teisės aktuose.

([43]) Žr. ES dvejopo naudojimo prekių reglamento 27 straipsnyje nustatytus bendruosius įpareigojimus ir, prireikus, pasitarkite su savo šalies nacionaline institucija dėl įrašų registravimo įpareigojimų specifikos.

([44]) Priklausomai nuo valstybių narių licencijavimo procedūrų, konsorciumo koordinatorius (jeigu jis įsisteigęs ES) gali kreiptis dėl licencijos savo organizacijų partnerių vardu. Norėdami gauti daugiau informacijos, kreipkitės į savo šalies nacionalinę instituciją.

Siekdami užtikrinti, kad būtų pateikti visi susiję dokumentai, apsvarstykite galimybę sutartyse su bendradarbiaujančiais partneriais nustatyti įrašų saugojimo reikalavimus.

Sukurkite tinkamą dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolės dokumentų sisteminimo ir paieškos sistemą. Labai svarbu naudoti elektronines sistemas su efektyviomis indeksavimo ir paieškos funkcijomis.

Užtikrinkite, kad su eksporto kontrole susiję dokumentai būtų tvarkomi nuosekliai ir galėtų būti nedelsiant pateikiami jūsų vyriausybei arba kitoms išorės šalims, kad šios atliktų patikrinimus arba auditą.

Rekomenduojama saugoti įrašus apie ankstesnius ryšius su kompetentinga institucija, be kita ko, dėl į sąrašą neįtrauktų dvejopo naudojimo prekių galutinio naudojimo (galutinio naudotojo) kontrolės ir techninių klasifikavimo rekomendacijų.

3.2.7. *Fizinis ir informacijos saugumas*

Fizinis ir informacijos saugumas – tai vidaus procedūros, skirtos užtikrinti, kad organizacijos darbuotojai, rangovai, partneriai ir lankytojai negalėtų neteisėtai pasinaudoti dvejopo naudojimo prekėmis ar jas pašalinti. Jos sukuriamos taip, kad veiktų kartu su kitomis mokslinių tyrimų organizacijos vykdomomis vidaus saugumo procedūromis, ir yra ypač naudingos stebint ir sekant nematerialų technologijų perdavimą.

Nors fizinio ir informacijos saugumo standartai ES dvejopo naudojimo prekių reglamente nenumatyti, stebint ir apsaugant prieigą prie kontroliuojamų prekių galima užtikrinti, kad neteisėtas eksportas nebūtų vykdomas tyčia ar dėl neatsargumo.

Ko tikimasi iš mokslinių tyrimų organizacijų?

Saugumo rizika organizacijoje kyla tiek dėl išorės, tiek dėl vidaus grėsmių. Be to, kuriant vidaus procedūras, dažnai veiksmingiau ir efektyviau yra atsižvelgti į visą grėsmių spektrą ir sukurti kovai su išorės ir vidaus rizika skirtus mechanizmus.

Turint tinkamas saugumo priemones, kuriomis užkertamas kelias neteisėtai prieigai prie kontroliuojamų dvejopo naudojimo prekių ar jų pašalinimui, galima pasiekti įvairius tikslus. Pavyzdžiui, sistema, kurią naudojant stebima, kas turi prieigą prie įvairių patalpų ir laboratorijų, gali padėti organizacijai laikytis saugumo protokolų, reikalingų vykdant tam tikros rūšies mokslinius tyrimus, eksporto kontrolę ir sankcijų įsipareigojimus, kuriais nustatomi prieigos prie dvejopo naudojimo įrangos ir jos naudojimo apribojimai trečiosios valstybės piliečiams. Panašiai, prieiga prie kontroliuojamos dvejopo naudojimo technologijos per mokslinių tyrimų organizacijos vidinius serverius turėtų būti kuo labiau apribota vadovaujantis principu „būtina žinoti“, o didesnės rizikos elektroninių duomenų perdavimas turėtų būti stebimas pagal eksporto kontrolės reikalavimus.

Siekdama apsaugoti didesnės rizikos projektus, kuriuose naudojamos dvejopo naudojimo prekės ar kiti su saugumu susiję elementai, mokslinių tyrimų organizacija gali integruotu būdu įgyvendinti vidaus apsaugos priemones, skirtas rizikai nustatyti ir sumažinti, ir tokiu būdu išspręsti tiek fizinio, tiek informacijos saugumo ir eksporto kontrolės klausimus. Pabrėžiama, kad leidimai eksportuoti nematerialias technologijas į ne ES esančias paskirties vietas gali būti tokios integruotos metodikos dalis.

Kokie yra susiję veiksmai?

Fizinis saugumas

Remdamiesi mokslinių tyrimų organizacijos rizikos vertinimu, užtikrinkite, kad kontroliuojamos dvejopo naudojimo prekės būtų apsaugotos nuo neteisėtos visų darbuotojų, taip pat ir studentų, kviestinių mokslo darbuotojų ir išorės partnerių prieigos, pašalinimo ar naudojimo. Priemonės, kurias būtų galima svarstyti, apima, pavyzdžiui, fizinę prekių apsaugą, ribotos prieigos zonas ir darbuotojų įėjimo arba išėjimo kontrolės priemones.

Informacijos saugumas

Nustatykite vidaus politiką ir procedūras, susijusias su saugiu elektronine forma įrašytų dvejopo naudojimo programinės įrangos ar technologijų saugojimu ir saugia prieiga prie jų, įskaitant tikrinimus antivirusinėmis programomis, failų šifravimą, audito seką ir žurnalus, naudotojų prieigos kontrolę ir užkardą.

Jeigu tvarkote kontroliuojamą eksporto informaciją tarptautinio bendradarbiavimo atveju, įsitikinkite, kad būtinas atsargumo priemones taiko ir organizacijos partneriai. Toks konkretus reikalavimas gali būti įtraukiamas į susitarimą ar sutartį dėl bendradarbiavimo.

Perduodami programinę įrangą ir technologijas, kuriose yra didesnės rizikos informacijos arba informacijos, kurios eksportas kontroliuojamas, apsvarstykite galimybę naudoti klasifikavimo sistemas (pavyzdžiui, ženklinimą).

Jeigu taikytina jūsų organizacijai, keldami programinę įrangą ar technologijas į debesiją, saugodami jas debesijoje arba perduodami jas per debesiją, apsvarstykite apsaugos priemones, pavyzdžiui, visapusį šifravimą . ([45])

([45]) Dėl paaiškinimų, kurių jums gali prireikti dėl rekomenduojamų informacinių technologijų saugumo standartų, kreipkitės į valstybės narės, kurioje yra įsteigta jūsų organizacija, nacionalinę kompetentingą instituciją.

1 priedas

Mokslinių tyrimų sritys, kuriose yra didesnė tikimybė, kad bus taikoma dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolė

Šiose mokslinių tyrimų srityse tikimybė, kad bus taikoma dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolė, yra didesnė nei kitose mokslinių tyrimų srityse. Atkreipkite dėmesį, kad šis sąrašas nėra baigtinis ir gali būti naudojamas kaip (neprivaloma) priemonė, padedanti lengviau identifikuoti atitinkamus mokslinius tyrimus. Šiame priede dvejopo naudojimo prekių aprašai (dešiniajame stulpelyje) yra labiau bendro pobūdžio. Konkrečios, aiškius techninius parametrus apimančios eksporto kontrolės priemonės apibendrintos ES dvejopo naudojimo prekių reglamento I priede, kuriuo turėtų būti vadovaujamasi pirmiausia.

Mokslinių tyrimų sritys	Dvejopo naudojimo prekių aprašai
Biologija ir (nano) biotechnologijos	Žmonių, augalų ir gyvūnų patogenai
	Toksinai
	Biologinės apsaugos, izoliavimo ir tvarkymo įranga
Chemija Pažangus medžiagų mokslas	Cheminės medžiagos, polimerai, tepalai ir degalų priedai
	Cheminės gamybos įrenginiai, įranga ir komponentai, pavyzdžiui, siurbliai, šilumokaičiai, vožtuvai ir distiliavimo kolonos
	Cheminės apsaugos, izoliavimo ir tvarkymo įranga
Branduolinė fizika ir inžinerija	Branduoliniai reaktoriai ir jiems specialiai suprojektuota arba paruošta įranga ir komponentai
	Branduolinė medžiaga
Energetika ir aplinkosaugos technologijos	Optiniai ir akustiniai jutikliai
	Fotoaparatai
Informatika ir inžinerija Informacinės ir ryšių technologijos	Kai kurių išvardytų akustinių duomenų apdorojimo pirminis kodas
	Skaitmeniniai padidinto atsparumo kompiuteriai
	Su įsilaužimo programine įranga susijusios prekės
	Telekomunikacijų sistemos, įranga, komponentai ir priedai (įskaitant perėmimo ir trukdymo)
	Informacijos saugumo aparatinė įranga, programinė įranga ir technologijos (įskaitant šifravimą ir kriptoanalizę)
Avionikos ir aeronautikos inžinerija ir projektavimas	Pagreičio matuokliai
	Giroskopai
	Navigacijos (priėmimo) sistemos
	Bepiločiai orlaiviai
	Paleidimo platformos
	Palydovai
	Lėktuvų dujų turbininiai varikliai
	Tiesiasroviai reaktyviniai, viršgarsiniai ar kombinuotojo ciklo varikliai
Puslaidininkiai	Integriniai grandynai
	Puslaidininkių gamybos, bandymų ar tikrinimo įranga
	Plokštelės
	Puslaidininkių (kompiuterinio projektavimo) programinė įranga
Optikos inžinerija	Lazeriai
	Optiniai jutikliai
	Vaizdo kameros

Robotika ir procesų automatizavimas	Staklės
	Robotai, galiniai vykdymo įtaisai ir nuotoliniu būdu valdomi šarnyriniai manipuliatoriai
	Matmenų tikrinimo sistemos
Priedų gamyba (3D spausdinimas)	Žaliavos
	Gamybos įranga
Kvantinės technologijos	Kvantinė kriptografija
Dirbtinis intelektas ir mašinų mokymasis	Neuroniškieji integriniai grandynai
	Neuroniškieji kompiuteriai
	Elektroniniai komponentai
Karinio jūrų laivyno technologijos	Antvandeniniai laivai
	Povandeniniai laivai
	Povandeninio matymo sistemos
	Energijos perdavimo ir gamybos sistemos
Kibernetinio stebėjimo priemonės	Mobiliųjų telekomunikacijų tinklais perduodamos informacijos perėmimo įranga
	Stebėjimo internetu sistemos
	Įsilaužimo programinės įrangos generavimo, valdymo ir kontrolės arba siuntimo priemonės
	Stebėsenos teisėsaugos tikslais programinė įranga
	Skaitmeninės kriminalistikos (tyrimo) priemonės

2 priedas

Mokslinių tyrimų scenarijai, kai gali būti taikoma eksporto kontrolė

Toliau pateikiami scenarijai, kai gali būti taikoma dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolė. Šis sąrašas nėra baigtinis.

Scenarijus	Kas nurodyta ES dvejopo naudojimo prekių reglamente?	Taip pat reikia apsvarstyti
Mokymas, konsultavimas, bendradarbiavimas ar darbas vykdant mokslinius tyrimus Sąjungos muitų teritorijoje, kuriuose naudojamos dvejopo naudojimo prekės ir dalyvauja kviestiniai mokslininkai iš trečiųjų valstybių.	— ES dvejopo naudojimo prekių reglamente nenumatyta asmenų ne iš ES prieigos prie dvejopo naudojimo prekių Sąjungos muitų teritorijoje kontrolė. Taigi licencijos nereikia tol, kol kontroliuojamos dvejopo naudojimo prekės lieka Sąjungos muitų teritorijoje. Jeigu kviestinis trečiosios valstybės mokslininkas grįžta namo, turėdamas prieigą prie kontroliuojamos dvejopo naudojimo prekės (arba ją turi), tuomet licencija reikalinga.	— Kai kuriais atvejais, remiantis nacionalinėmis nuostatomis, teikiant techninę pagalbą reikalinga licencija arba techninę pagalbą teikti draudžiama. — Licencija gali būti reikalinga, jeigu subjektas, kuriam taikomos sankcijos, arba valstybės, kuriai taikomos sankcijos, fizinis (juridinis) asmuo siekia bendradarbiauti ES viduje. Kai kuriais atvejais toks bendradarbiavimas draudžiamas pagal ES sankcijas.
Mokymas, konsultavimas, bendradarbiavimas ar darbas vykdant mokslinius tyrimus ne Sąjungos muitų teritorijoje, kuriuose naudojamos dvejopo naudojimo prekės.	— ES dvejopo naudojimo prekių reglamente nenumatyta kontrolė ES asmenų, už Sąjungos muitų teritorijos ribų dalyvaujančių moksliniuose tyrimuose, kuriuose naudojamos dvejopo naudojimo prekės, atžvilgiu. Todėl licencija iš esmės nereikalinga, *jeigu nenaudojamos kontroliuojamos dvejopo naudojimo prekės, kurios yra Sąjungos muitų teritorijoje*.	— Kai kuriais atvejais, remiantis nacionalinėmis nuostatomis, teikiant techninę pagalbą reikalinga licencija arba techninę pagalbą teikti draudžiama. — Licencija gali būti reikalinga, jeigu subjektas, kuriam taikomos sankcijos arba valstybės, kuriai taikomos sankcijos, fizinis (juridinis) asmuo siekia bendradarbiauti ES viduje. Kai kuriais atvejais toks bendradarbiavimas draudžiamas pagal ES sankcijas.
Sąjungos muitų teritorijoje vykstančios (virtualios) konferencijos, susitikimo, seminaro ar pan. organizavimas arba pristatymas (virtualioje) konferencijoje, susitikime, seminare ar pan. apie mokslinius tyrimus, kuriuose naudojamos dvejopo naudojimo prekės	— ES dvejopo naudojimo prekių reglamente nenumatyta asmenų ne iš ES prieigos prie dvejopo naudojimo prekių Sąjungos muitų teritorijoje kontrolė. Todėl licencijos nereikia, *jeigu kontroliuojamos dvejopo naudojimo prekės lieka Sąjungos muitų teritorijoje*. Jeigu kviestinis trečiosios valstybės mokslininkas grįžta namo, turėdamas prieigą prie kontroliuojamos dvejopo naudojimo prekės (arba ją turi), tuomet licencija reikalinga. — Jeigu konferencija, susitikimas, seminaras yra virtualus ir transliuojamas į paskirties vietą, kuri yra už ES ribų, licencija reikalinga tai mokslinių tyrimų daliai, kuri apima kontroliuojamas dvejopo naudojimo prekes.	— Kai kuriais nacionaliniais atvejais teikiant techninę pagalbą reikalinga licencija. — Gera atitikties užtikrinimo praktika yra įspėti dalyvius apie licencijų reikalavimus išvykstant iš Sąjungos muitų teritorijos su kontroliuojama (-omis) preke (-ėmis). — Licencija gali būti reikalinga, jeigu subjektas, kuriam taikomos sankcijos, arba paskirties vietos, kuriai taikomos sankcijos, fizinis (juridinis) asmuo siekia bendradarbiauti Sąjungos muitų teritorijoje. Kai kuriais atvejais toks bendradarbiavimas draudžiamas pagal ES sankcijas.
Už Sąjungos muitų teritorijos ribų vykstančios (virtualios) konferencijos, susitikimo, seminaro ar pan. organizavimas arba pristatymas (virtualioje) konferencijoje, susitikime, seminare ar pan. apie mokslinius tyrimus, kuriuose naudojamos dvejopo naudojimo prekės	— ES dvejopo naudojimo reglamente nenumatyta kontrolė ES asmenų, už Sąjungos muitų teritorijos ribų dalyvaujančių moksliniuose tyrimuose, kuriuose naudojamos dvejopo naudojimo prekės, atžvilgiu. Todėl licencija iš esmės nereikalinga, — *jeigu pristatoma žodžiu, net ir įrašinėjant vietoje, jeigu nenaudojamos kontroliuojamos dvejopo naudojimo prekės, kurios yra Sąjungos muitų teritorijoje,*	— Kai kuriais atvejais, remiantis nacionalinėmis nuostatomis, teikiant techninę pagalbą reikalinga licencija arba techninę pagalbą teikti draudžiama. — Licencija gali būti reikalinga, jeigu subjektas, kuriam taikomos sankcijos, arba valstybės, kuriai taikomos sankcijos, fizinis (juridinis) asmuo siekia bendradarbiauti ES viduje. Kai kuriais atvejais toks bendradarbiavimas draudžiamas pagal ES sankcijas.

	— *jeigu kartu rodoma pateiktis ar kita konferencijos medžiaga, kurioje pateikiama informacija nesiekia kontroliuojamos (-ų) technologijos kriterijaus (-ų) ribos (-ų).* — Pagal ES dvejopo naudojimo prekių reglamentą licencija reikalinga, — *jeigu naudojamos kontroliuojamos dvejopo naudojimo prekės, kurios yra Sąjungos muitų teritorijoje,* — *jeigu kartu rodoma pateiktis ar kita konferencijos medžiaga (pateikiama popieriuje, nešiojamajame kompiuteryje ar kitoje fizinėje laikmenoje, pavyzdžiui, USB atmintinėje), kurioje yra kontroliuojama dvejopo naudojimo technologija.*	
Publikacijų apie į sąrašą įtrauktas dvejopo naudojimo technologijas skelbimas	— Publikacijai, kurioje yra minimos technologijos, atitinkančios dvejopo naudojimo kontrolės ribų kriterijus, reikalingas eksporto leidimas. Ketinimas publikuoti (taigi ir pats publikavimo veiksmas) nėra pakankamas, kad jis būtų laikomas viešu, todėl kontrolė vis tiek taikoma. Eksporto kontrolės institucijos tikisi, kad mokslinių tyrimų organizacija kruopščiai tikrins su didesnės rizikos mokslinių tyrimų sritimis susijusias išankstines publikacijas. — Jeigu publikacija ar jos projektas (arba neapdoroti duomenys) atitinka ribų kriterijus dėl kontroliuojamos dvejopo naudojimo technologijos eksporto, jai taikoma eksporto kontrolė. Tai taikoma ir išankstinio, ir faktinio publikacijos paskelbimo etapams. Iš esmės ši sąlyga gali būti taikoma ir kontroliuojamos technologijos ribos (-ų) kriterijų (-us) atitinkantiems magistro baigiamiesiems darbams ar daktaro disertacijoms.	Mokslininkas arba mokslinių tyrimų organizacija gali apsvarstyti galimybę pakeisti arba praleisti konkrečias dalis, kuriose minima kontroliuojama technologija, arba apriboti prieigą prie šių konkrečių dalių. Jeigu to padaryti neįmanoma, mokslininkas arba mokslinių tyrimų organizacija turėtų kreiptis į kompetentingą instituciją ir aptarti, kaip įvykdyti licencijos reikalavimą (pavyzdžiui, kreiptis dėl atskiros licencijos).
Patentuojama informacija ir informacija, kuri reikalinga teikiant paraišką gauti patentą	— Iš esmės licencija nereikalinga, nes patentuotos informacijos, kuri yra visiškai atskleista visuomenei, eksportas laikomas „viešai naudojamos“ informacijos eksportu, todėl eksporto kontrolė netaikoma. — Eksportuojant būtiniausią informaciją, kuri reikalinga teikiant paraišką gauti patentą, licencija nereikalinga.	
Materialių dvejopo naudojimo prekių eksportas, įskaitant prototipų dizainą ir naudotą laboratorijų įrangą	— Mokslinių tyrimų organizacijos gali (per)parduoti, dovanoti ar skolinti dvejopo naudojimo prekes arba laikinai jas eksportuoti savo pačių mokslinių tyrimų projektų tikslais. Nepriklausomai nuo to, ar prekės naujos, ar tai jų prototipas, ar jos naudotos, eksporto licencija reikalinga, jeigu jos įtrauktos į ES dvejopo naudojimo prekių reglamento I priedo sąrašą, o persiuntimo ES viduje atveju – jeigu jos įtrauktos į šio reglamento IV priedo sąrašą.	

3 priedas

Grėsmių sąrašas

Būti budriems stebint įtartinų užklausų požymius yra labai svarbu kovojant su masinio naikinimo ginklų platinimo rizika, jų siuntimo į taikinį sistemomis ir destabilizuojantį poveikį turinčiomis įprastinių ginklų sankaupomis, taip pat atkreipiant dėmesį į papildomas nacionalines priemones, kurios taikomos į sąrašą neįtrauktoms su visuomenės saugumu ar žmogaus teisėmis susijusioms dvejopo naudojimo prekėms.

Ar jūsų situacijai būtų galima pritaikyti vieną ar daugiau toliau išvardytų grėsmių? Tai rimtas rodiklis, kad reikalingas tolesnis tikrinimas. Tai savaime nereiškia, kad bus reikalinga licencija.

Labai rekomenduojama informacija, kuri buvo gauta atlikus patikrinimą ar sukėlė susirūpinimą, dalytis su jūsų šalies kompetentinga institucija.

Remdamiesi savo patirtimi arba savo mokslinių tyrimų organizacijos vidaus politika, galite papildyti ar pakoreguoti toliau pateikiamą grėsmių sąrašą. Mokslininkai paprastai geriausiai žino, kas jų veiklos srityje atrodo įtartina.

Jūsų vykdomi moksliniai tyrimai

— jūsų tyrimai apima novatoriškus ar alternatyvius į sąrašą įtrauktų dvejopo naudojimo prekių kūrimo, gamybos ar naudojimo procesus;

— jūsų klientas paprašė, kad dvejopo naudojimo prekės parametrai būtų neįprastai pritaikyti individualiems poreikiams arba prašymai pakeisti produktą kelia susirūpinimą dėl galimo individualiems poreikiams pritaikyto produkto naudojimo;

— žinoma arba įtariama, kad jūsų tyrimas turi vidutinę ar didelę galimybę būti pritaikytas dvejopo naudojimo, kariniams ar didesnės rizikos tikslams.

Galutinis naudojimas ir galutinis naudotojas

— partneris (klientas) yra naujas jūsų (jūsų mokslinių tyrimų organizacijos) partneris (klientas), o jūsų žinios apie jį yra neišsamios arba nenuoseklios arba atviruose šaltiniuose sunku rasti informacijos apie šį partnerį (klientą);

— partneris (galutinis naudotojas) yra susietas su karinėmis pajėgomis, gynybos pramone ar vyriausybės mokslinių tyrimų įstaiga valstybėje, kuriai taikomas ginklų embargas, o nurodyta galutinio naudojimo paskirtis yra civilinė;

— partneris (galutinis naudotojas) turi sąsajų su organizacija, kuri vykdo karinius, masinio naikinimo ginklo ar su kibernetiniu saugumu susijusius tyrimus;

— atrodo, kad partneris (klientas) nėra susipažinęs su jūsų moksliniais tyrimais ir jų charakteristikomis (pavyzdžiui, jam akivaizdžiai trūksta techninių žinių; publikacijose ar viešose interneto svetainėse nėra informacijos apie atitinkamą mokslinių tyrimų veiklą);

— partneris (galutinis naudotojas) siekia gauti mokslinių tyrimų organizacijos rekomendaciją arba prašo mokslininko tapti jo „ambasadoriumi“, kuris pritrauktų bendradarbiauti kitų institucijų mokslininkus;

— partneris (galutinis naudotojas) pateikia netipinius kūrimo, gamybos ar naudojimo reikalavimus, kurie atrodo pertekliniai numatomai paskirčiai;

— užklausose pateikiama kontaktinė informacija (pavyzdžiui, telefono numeriai, elektroninio pašto adresai ir adresai) yra kitose valstybėse, nei nurodė partneris, arba laikui bėgant ji tokiomis pakeičiama;

— partnerio pavadinimo kalba ar jame vartojamos užuominos atrodo nederančios su jo įsisteigimo ar gyvenamosios vietos valstybe;

— nurodytoje interneto svetainėje trūksta turinio, palyginti su teisėtose interneto svetainėse įprastai pateikiamu turiniu;

— partneris (galutinis naudotojas) nenori suteikti informacijos apie galutinį prekių naudojimą (pavyzdžiui, pateikdamas pareiškimą dėl galutinio naudojimo), nenori pateikti aiškių atsakymų į komercinius arba techninius klausimus, kurie paprastai užduodami per įprastas derybas, arba nenori pateikti pareiškimo dėl galutinio naudojimo;

— pateikiamas neįtikinamas paaiškinimas, kodėl, atsižvelgiant į įprastą partnerio (galutinio naudotojo) veiklą, bendradarbiavimas yra reikalingas arba kodėl prekės turi būti tokio techninio sudėtingumo lygio;

— neįprasti reikalavimai dėl pernelyg didelio su klientais, rezultatais ar tyrimų specifikacijomis susijusio konfidencialumo;

— kuriuo nors aspektu neįprastas mokslinių tyrimų projektas, pavyzdžiui, netipiniai mokslinių tyrimų partneriai, charakteristikų ribos, mokslinių tyrimų etapai ir rezultatai be įtikinamo paaiškinimo.

Pristatymas

— materialių prekių atveju: reikalaujama taikyti neįprastas siuntimo, pakavimo ar ženklinimo priemones; atsisakoma įprastinių su siuntimu susijusių tarptautinės prekybos sąlygų (angl. *incoterms*), konteinerių ir (arba) sunkvežimių plombavimo ir gavėjo ir (arba) galutinio naudotojo patvirtinimo apie gavimą; partneris (galutinis naudotojas) prašo, kad prekės būtų persiunčiamos nauju adresu.

Finansavimas, finansai ir sutarčių sąlygos

— finansavimą siūlo subjektas, kuris yra netipiškas, palyginti su jūsų įprastais mokslinių tyrimų partneriais;

— finansuotojas prašo neskelbti rezultatų arba neplatinti rezultatų dėl nuosavybės teisių arba nustato pernelyg didelius intelektinės nuosavybės ar konfidencialumo reikalavimus;

— finansuotojas atsisako sutikti su sąlyga, kuria draudžiamas galutinis panaudojimas kariniais tikslais;

— neaišku, kas yra finansuotojas (nėra interneto svetainės ar jokios viešos informacijos);

— finansuotojas bendrauja tik naudodamas elektroninio pašto adresą, kuriame nenurodyta mokslinių tyrimų organizacija, viešoji įstaiga ar bendrovė;

— finansuotojas skiria nepaaiškinamą arba neįprastai didelį biudžetą susitarimui dėl mokslinių tyrimų, kuriame nėra nustatyti konkretūs rezultatai ar gairės;

— finansavimas iš užsienio bendrovės, kuri siūlo finansavimą be jokių lūkesčių ar reikalavimų, išskyrus galimybę susipažinti su tyrimų rezultatais;

— neįprastai palankios mokėjimo sąlygos, pavyzdžiui, siūloma sumokėti nepagrįstai didelę kainą arba sumokėti visą sumą avansu;

— mokėjimą atlieka kitos nei klientas šalys arba nurodyti tarpininkai ir iš kitos vietos nei produktų paskirties vieta;

— atsisakoma įprastinių įrengimo, apmokymo ar techninės priežiūros paslaugų;

— įrengimo vieta yra teritorijoje, kuriai taikoma griežta saugumo kontrolė, arba teritorijoje, į kurią galimybė patekti yra griežtai ribojama;

— neįprastai reikalaujama laikytis pernelyg didelio konfidencialumo dėl galutinių paskirties vietų, klientų ar prekių specifikacijų.

4 priedas

Naudingi klausimai kuriant mokslinių tyrimų organizacijos VAUP

Kurdamos arba vėliau peržiūrėdamos naudojamą VAUP mokslinių tyrimų organizacijos gali naudoti šį nebaigtinį naudingų klausimų sąrašą. Atsakymai į šiuos klausimus taip pat neturėtų būti suprantami kaip užtikrinantys tinkamą dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolės VAUP.

1. **Aukščiausiojo lygio vadovybės įsipareigojimas užtikrinti atitiktį**

— Ar aukščiausiojo lygio vadovybės įsipareigojime aiškiai nurodoma, kad organizacija yra įsipareigojusi vykdyti dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolę?

— Ar visi darbuotojai gali nesunkiai susipažinti su pareiškimu?

2. **Organizacinė struktūra, pareigos ir ištekliai**

— Ar jūsų mokslinių tyrimų organizacija paskyrė asmenį (-is), atsakingą (-us) už atsakymus į darbuotojų klausimus apie mokslinių tyrimų organizacijos atitikties užtikrinimo procedūras, įtartinas užklausas ar galimus pažeidimus? Ar atsakingo (-ų) asmens (-ų) kontaktiniai duomenys prieinami visiems darbuotojams?

— Kokie jūsų mokslinių tyrimų organizacijos padaliniai ar veikla yra susiję su dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrole ir atitikties užtikrinimu?

— Kuriame jūsų mokslinių tyrimų organizacijos padalinyje dirba darbuotojai, atsakingi už atitiktį prekybos dvejopo naudojimo prekėmis reikalavimams? Ar gali kilti interesų konfliktas tarp atitikties užtikrinimo pareigų ir atsakomybės, susijusios su mokslinių tyrimų finansavimo pritraukimu ar mokslinių tyrimų valorizavimo užtikrinimu?

— Jeigu jūsų mokslinių tyrimų organizacija nusprendžia perduoti atitikties prekybos dvejopo naudojimo prekėmis reikalavimams užtikrinimo funkciją trečiosioms šalims, kaip organizuojamas bendravimas su jūsų mokslinių tyrimų organizacija?

— Kiek žmonių dirba tik dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolės srityje arba yra už ją atsakingi vykdydami kitas užduotis? Ar yra pavaduojančių darbuotojų?

— Kaip organizuojamas už eksporto kontrolę atsakingų darbuotojų ir aukščiausiojo lygio vadovybės tarpusavio ryšys, pavyzdžiui, kai tai susiję su keitimusi informacija?

— Ar jūsų mokslinių tyrimų organizacija pagrindžia dokumentais dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolei skirtą politiką ir procedūras ir ar išplatina šiuos dokumentus visiems atitinkamiems darbuotojams? Kokiu formatu?

— Ar turima elektroninių priemonių, padedančių jūsų mokslinių tyrimų organizacijai laikytis atitikties užtikrinimo procedūrų?

3. **Mokymas ir informuotumo didinimas**

— Ar jūsų mokslinių tyrimų organizacija vykdo (pritaikytą) atitikties užtikrinimo srities mokymo arba informuotumo didinimo veiklą?

— Kokių atitikties užtikrinimo srities mokymo arba informuotumo didinimo formatų siūlo jūsų mokslinių tyrimų organizacija? Pavyzdžiai: išorės seminarai, dalyvavimas kompetentingų institucijų rengiamose informacinėse sesijose, mokslinių tyrimų organizacijoje organizuojami mokymo renginiai ir pan.

— Kaip užtikrinama, kad už dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolę atsakingi darbuotojai galėtų susipažinti su visais atitinkamais teisės aktais?

4. **Eksporto tikrinimo procedūros**

4.1. *Prekių klasifikavimas*

— Ar visi su eksportu susiję produktai vertinami pagal ES ir nacionalinius dvejopo naudojimo prekių kontrolės sąrašus ar ribojamąsias priemones ir kas už tai atsako?

— Ar jūsų mokslinių tyrimų organizacija dalyvauja dvejopo naudojimo programinės įrangos ar technologijų elektroninio perdavimo procese? Jei taip, kaip mokslinių tyrimų organizacija užtikrina programinės įrangos ar technologijų kontrolės atitiktį?

— Ar yra nustatytos darbuotojų prieigos prie kontroliuojamų technologijų arba programinės įrangos, kai jie lankosi užsienyje, procedūros?

— Ar registruojami mokslinių tyrimų organizacijos gautų arba pagamintų produktų klasifikavimo įrašai?

— Ar nacionalinių ir ES dvejopo naudojimo prekių kontrolės sąrašų pakeitimai yra perkeliami į mokslinių tyrimų organizacijos klasifikavimo procedūras?

— Ar, atsižvelgiant į ES dvejopo naudojimo prekių reglamento 11 straipsnio 9 dalį, komerciniuose dokumentuose, susijusiuose su į sąrašą įtrauktų dvejopo naudojimo prekių persiuntimu ES viduje, nurodyta, kad toms prekėms, jeigu jos eksportuojamos iš ES, taikoma kontrolė?

4.2. *Kontroliuojamos veiklos rizikos vertinimas*

Žr. šių gairių 3 priede pateikiamą su grėsmėmis susijusių klausimų, kurie gali padėti jūsų mokslinių tyrimų organizacijai atliekant eksporto tikrinimą nustatyti įtartinas klientų užklausas, nebaigtinį sąrašą.

— Kokios procedūros taikomos teigiamų ir neigiamų rizikos vertinimo rezultatų atvejais?

— Kaip sprendžiamas klaidingai teigiamų (t. y. nepagrįstai keliančių susirūpinimą) eksporto vertinimo rezultatų klausimas?

Paskirties vietų ir subjektų, kuriems taikomas embargas, sankcijos, arba didesnės rizikos paskirties vietų ir subjektų patikrinimai

— Kaip vertindama kontroliuojamos veiklos riziką jūsų mokslinių tyrimų organizacija atsižvelgia į ribojamasis priemones (įskaitant sankcijas)?

Nurodyto galutinio naudojimo ir susijusių šalių tikrinimas

— Kokios vidaus procedūros, susijusios su nurodyto galutinio naudojimo ir susijusių šalių tikrinimo procesu, yra taikomos?

— Kaip tikrinamos (naujos) susijusios šalys? Ar periodiškai vėl tikrinate esamus klientus ar finansuotojus?

Į sąrašą neįtrauktų dvejopo naudojimo prekių visa apimanti kontrolė

— Kaip renkama ir naudojama susirūpinimą kelianti informacija dėl nurodyto galutinio naudojimo (pagal visa apimančios kontrolės nuostatas ([46]))?

Nukreipimo rizikos tikrinimas

— Ar jūsų mokslinių tyrimų organizacija taiko nukreipimo rizikos tikrinimo procedūras?

4.3. *Licencijų ir licencijos paraiškos reikalavimų, įskaitant tarpininkavimo, persiuntimo ir tranzito veiklai skirtas licencijas, nustatymas*

— Kaip užtikrinama, kad kiekvienu konkrečiu atveju būtų pateikiama paraiška tinkamos rūšies licencijai (individualiai, visuotinei arba bendrajai licencijai) gauti ir (arba) taikoma tinkamos rūšies (individuali, visuotinė ar bendroji) licencija?

— Kaip užtikrinama, kad mažiau akivaizdžios eksporto ir kitos veiklos, kuriai taikomi apribojimai, rūšys būtų tokiomis pripažįstamos ir tokia veikla nebūtų vykdoma pažeidžiant ES ir valstybių narių prekybos dvejopo naudojimo prekėmis kontrolės teisės aktus?

4.4. *Po licencijų išdavimo vykdomos kontrolės priemonės, įskaitant siuntimo ir atitikties leidimo sąlygoms kontrolę*

— Ar galutinis kontroliuojamos veiklos rizikos vertinimas atliekamas prieš išsiunčiant ar perduodant dvejopo naudojimo prekes?

— Kaip jūsų mokslinių tyrimų organizacija užtikrina, kad būtų laikomasi licencijos (-ų) sąlygų (įskaitant pranešimų teikimą)?

5. **Veiklos rezultatų peržiūra, auditai, pranešimų teikimas ir taisomieji veiksmai**

— Ar kasdienėms svarbioms veiklos procedūroms taikoma (atsitiktinė) prekybos dvejopo naudojimo prekėmis kontrolės veiklos rezultatų peržiūra?

([46]) ES dvejopo naudojimo prekių reglamento 4, 5, 9 ir 10 straipsniai.

— Ar jūsų mokslinių tyrimų organizacija taiko vidaus ar išorės audito procedūras?

— Ar jūsų mokslinių tyrimų organizacija taiko informavimo apie pažeidimą ir problemų sprendimo pagreitinimo procedūras?

— Kokių taisomųjų veiksmų jūsų mokslinių tyrimų organizacija imasi neatitikties atveju?

6. **Įrašų registravimas ir dokumentai**

— Kokios yra mokslinių tyrimų organizacijos su prekybos dvejopo naudojimo prekėmis kontrole susijusių dokumentų sisteminimo ir paieškos procedūros? Ar jūsų mokslinių tyrimų organizacija apsvarstė galimybę įtraukti įrašus apie ankstesnius ryšius su kompetentinga institucija?

— Ar už prekybos dvejopo naudojimo prekėmis kontrolę atsakingiems darbuotojams ir atitinkamiems komerciniams partneriams žinomi įrašų registravimo teisiniai reikalavimai?

— Ar įrašai yra tikrinami siekiant nustatyti, ar jie yra išsamūs, tikslūs ir kokybiški?

7. **Fizinis ir informacijos saugumas**

— Ar jūsų mokslinių tyrimų organizacija įgyvendina kibernetinio saugumo priemones, kad apsaugotų dvejopo naudojimo programinę įrangą ir technologijas ir užtikrintų, kad jos nepradingtų, nebūtų lengvai pavagiamos arba eksportuojamos be galiojančios licencijos?

— Ar jūsų mokslinių tyrimų organizacija gali nustatyti svarbiausius etapus ir susijusias fizinio ir informacijos saugumo silpnąsias vietas, susijusias su dvejopo naudojimo prekėmis?

5 priedas

Dvejopo naudojimo prekių eksportui ir persiuntimui ES viduje taikomų licencijų reikalavimų schema [47]

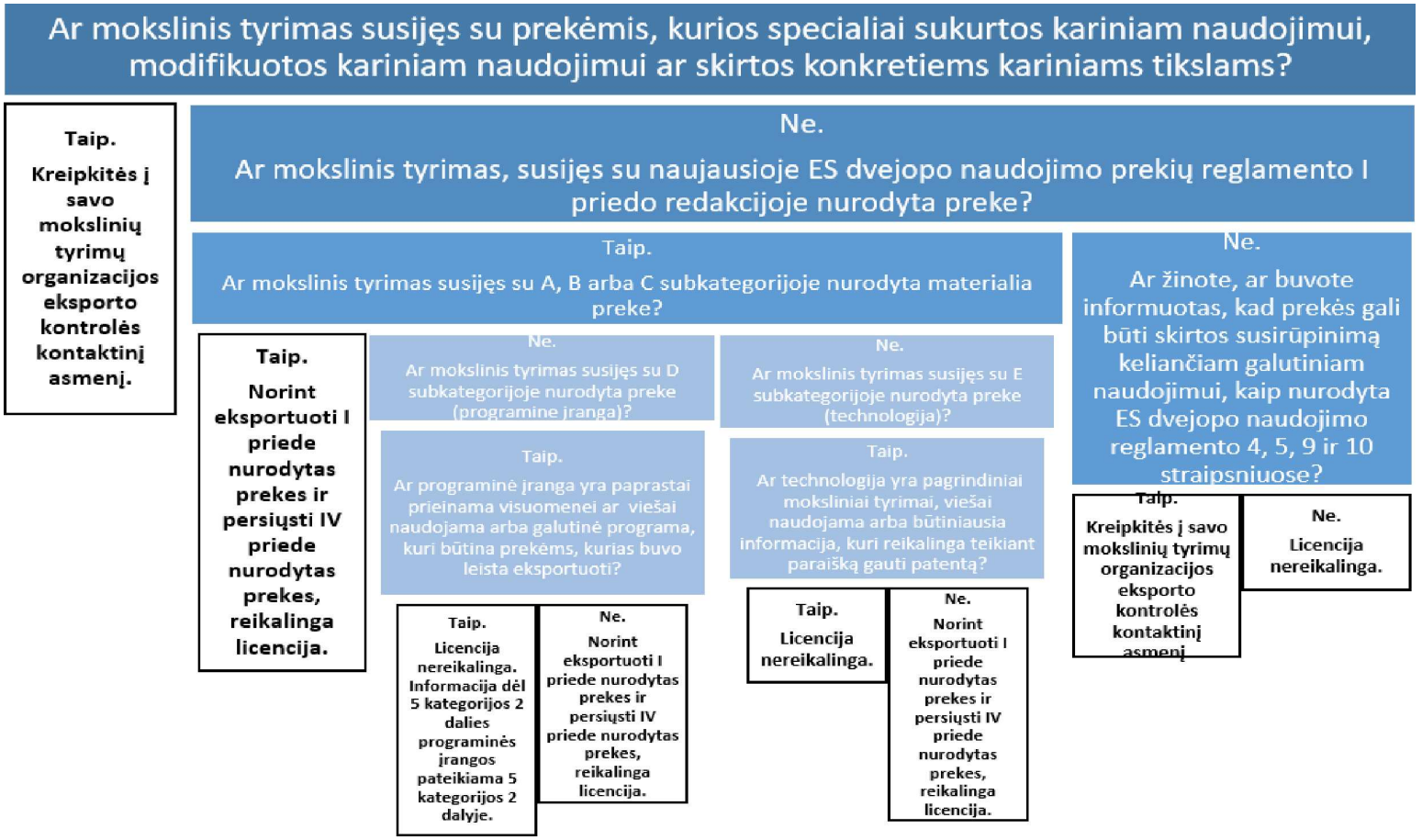

[47] Į šią schemą neįtraukti prekių, kurios yra specialiai kuriamos arba modifikuojamos kariniams tikslams, licencijų reikalavimai. Peržiūrėkite atitinkamą tyrimų organizacijos arba jūsų šalies kompetentingos institucijos pateikiamą informaciją. Terminai su dvigubomis kabutėmis (pavyzdžiui, „programinė įranga“) yra grindžiami ES dvejopo naudojimo prekių reglamente pateiktomis apibrėžtimis.

6 priedas

Galimos atitikties užtikrinimo organizavimo struktūros mokslinių tyrimų organizacijoje pavyzdžiai

Šiuose pavyzdžiuose paaiškinama, kas galėtų imtis atitikties užtikrinimo vaidmenų ir pareigų mokslinių tyrimų organizacijoje. Pirmasis pavyzdys grindžiamas labiau tradicine mokslinių tyrimų organizacijos, pavyzdžiui, universiteto, struktūra. Antrasis labiau pritaikytas taikomųjų mokslinių tyrimų centro struktūrai. Šie pavyzdžiai buvo surinkti rengiant šias gaires ir buvo anonimizuoti.

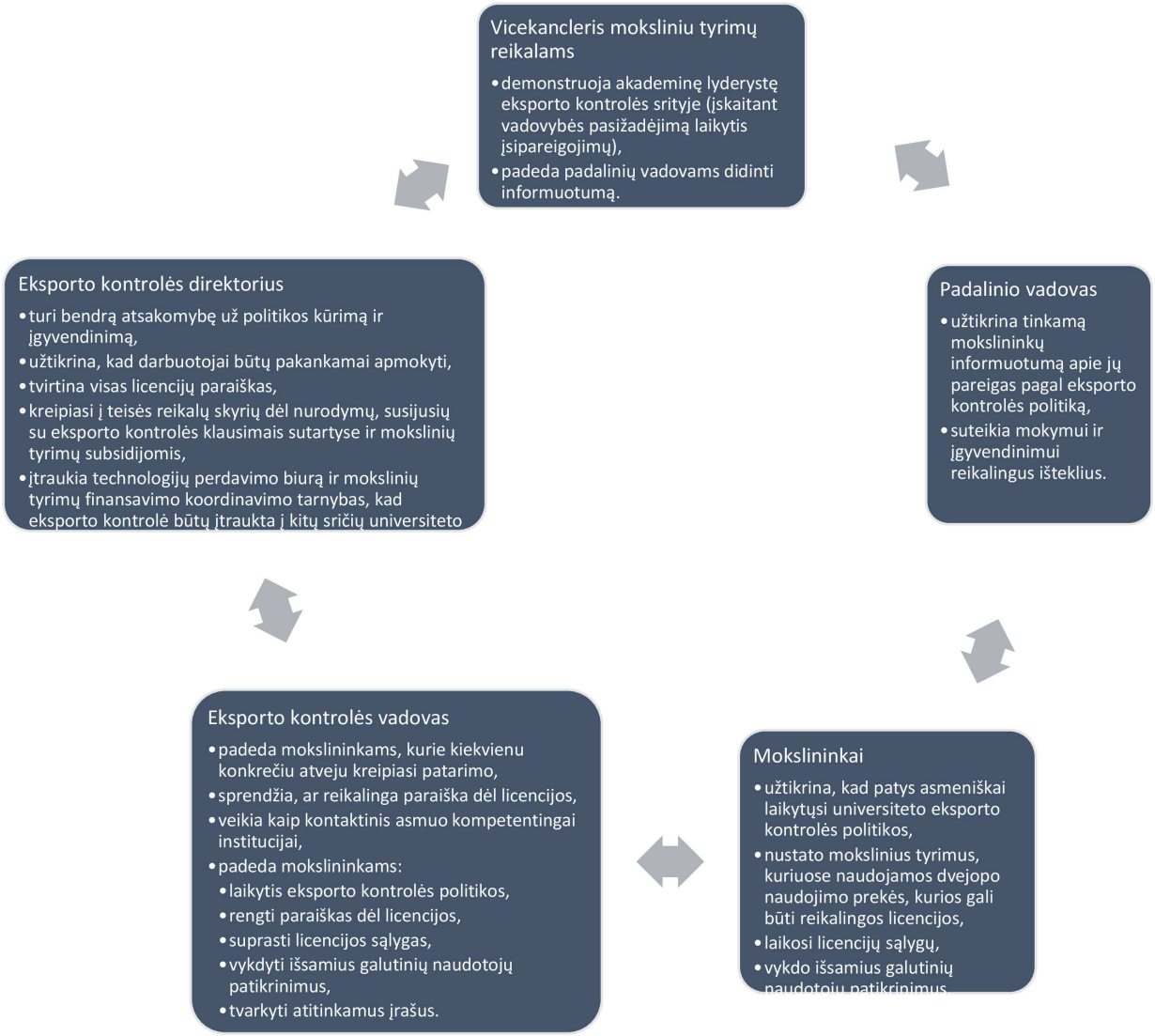

Vadovybė
Padedantys padaliniai
Vykdomasis viceprezidentas
•demonstruoja atitikties užtikrinimo lyderystę (įskaitant vadovybės pasižadėjimą laikytis įsipareigojimų),
•užtikrina pakankamus išteklius eksporto kontrolės politikai kurti ir įgyvendinti.
Eksporto kontrolės vadovas
•turi bendrą atsakomybę už eksporto politikos kūrimą ir įgyvendinimą,
•stebi ilgalaikį veiksmų planą, kad būtų laikomasi reikalavimų,
•užtikrina mokymą ir informuotumą,
•peržiūri licencijų ataskaitas,
•tvirtina visas licencijų paraiškas,
•veikia kaip kontaktinis asmuo su kompetentinga institucija.
Eksporto kontrolės biuras
•rengia paraiškas dėl licencijos,
•peržiūri teisinius dokumentus,
•renka ir tikrina galutinio naudojimo pažymas,
•vykdo išsamius galutinių naudotojų patikrinimus.
Verslo plėtros padalinys
•atlieka techninę klasifikaciją.
•vykdo išsamius galutinių naudotojų ir galutinio naudojimo patikrinimus.
Technikos padalinys
•atlieka techninę klasifikaciją.
Pirkimų padalinys
•padeda rinkti ir tikrina galutinio naudojimo pažymas,
•vykdo išsamius galutinių naudotojų patikrinimus.
Informacijos saugumo padalinys
•kuria ir įgyvendina skaitmeninės informacijos apsaugos priemones.
Logistikos padalinys
•atlieka patikrinimą prieš išsiuntimą,
•stebi siuntas.
Žmogiškųjų išteklių padalinys
•teikia gaires dėl kviestinių trečiųjų šalių piliečių.

7 priedas

Dvejopo naudojimo prekių licencijų reikalavimų santrauka ([48])

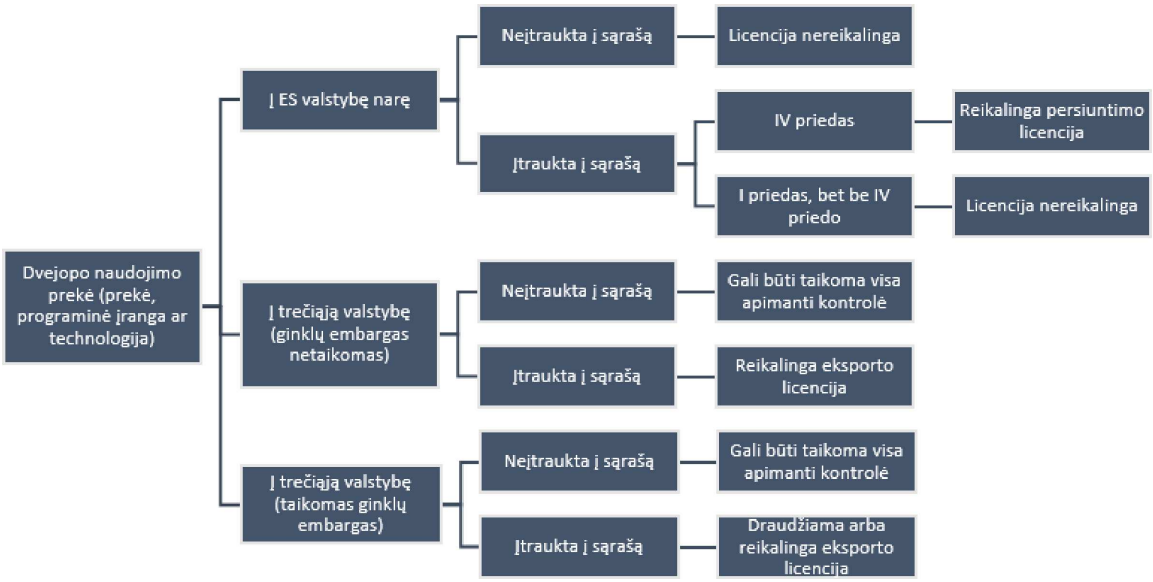

([48]) 7 priede pateikiama pagal ES dvejopo naudojimo prekių reglamentą parengta dvejopo naudojimo prekių licencijų reikalavimų santrauka. Nacionalinės teisės aktuose gali būti nustatomi papildomi licencijavimo reikalavimai. Į šį priedą neįtraukti prekių, kurios yra specialiai kuriamos arba modifikuojamos kariniams tikslams, licencijų reikalavimai. Peržiūrėkite atitinkamą jūsų šalies kompetentingos institucijos teikiamą informaciją.

8 priedas

Technologinės parengties lygiai

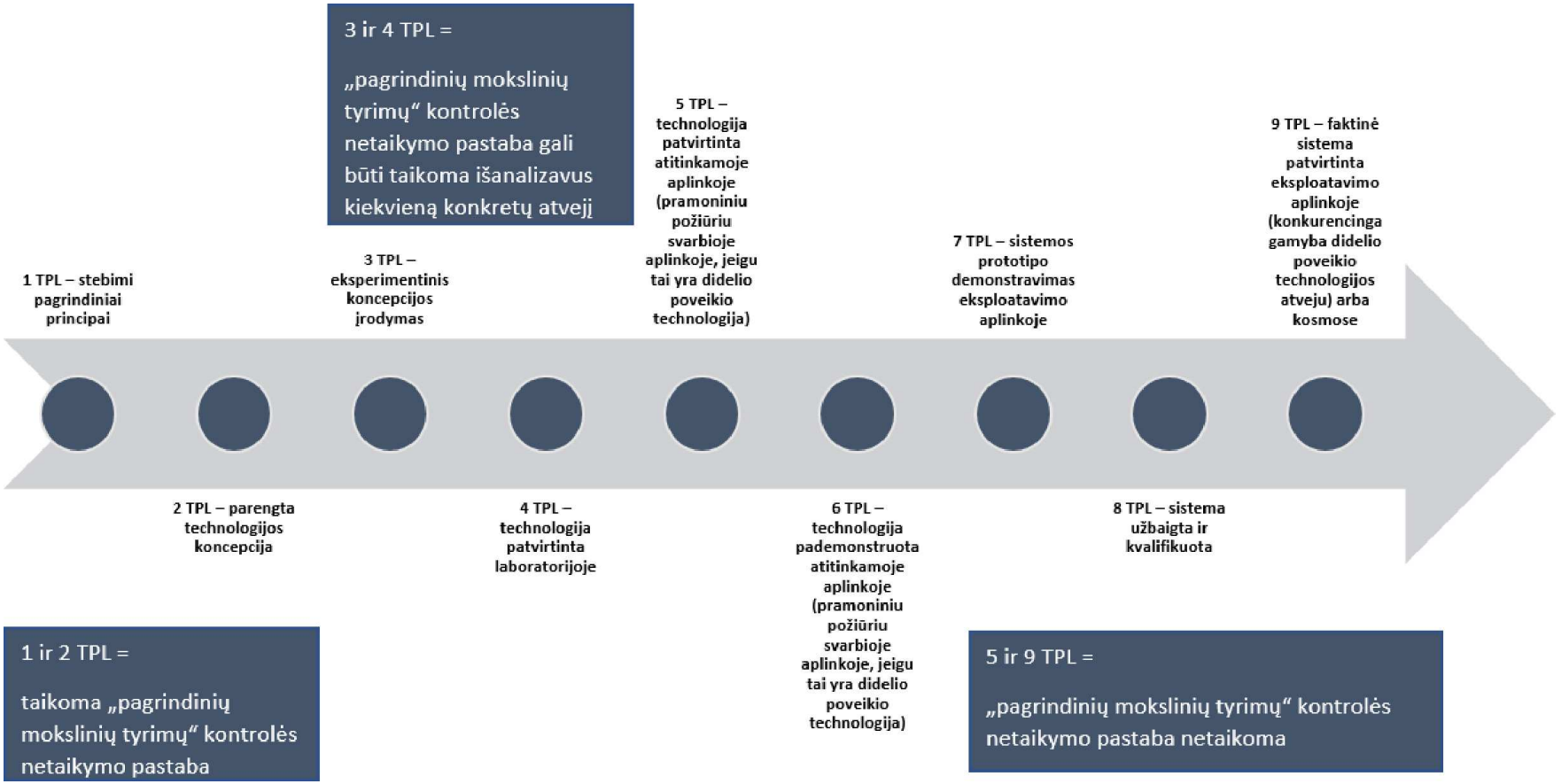

9 priedas

Nuorodos ir kontaktinė informacija

ES valstybių narių eksporto kontrolės kompetentingų institucijų sąrašas pateikiamas šioje svetainėje:
https://ec.europa.eu/trade/import-and-export-rules/export-from-eu/dual-use-controls/.

ES nacionalinių priemonių sąrašas pateikiamas šioje svetainėje:
https://ec.europa.eu/trade/import-and-export-rules/export-from-eu/dual-use-controls/.

Jeigu įmanoma, susipažinkite su papildoma jūsų šalies kompetentingos institucijos nacionalinių gairių medžiaga.